

/projekt/

Strategia Rozwoju Ponadlokalnego dla Gmin Krasocin, Łopuszno, Słupia Konecka

Styczeń- Czerwiec 2022

Strategia terytorialna

dla Gmin Krasocin, Łopuszno, Słupia Konecka

Skład Partnerstwa

Gmina Łopuszno, Gmina Krasocin, Gmina Słupia Konecka

Skład Rady Porozumienia

Irena Marcisz - Wójt Gminy Łopuszno, Przewodnicząca Rady Partnerstwa

Członkowie Rady Partnerstwa:

Ireneusz Gliściński - Wójt Gminy Krasocin

Robert Wielgopolan - Wójt Gminy Słupia Konecka

Skład Zespołu Operacyjnego

Patrycja Jas – Urząd Gminy Łopuszno

Ewelina Obwarzanek – Urząd Gminy Łopuszno

Anna Kołodziejczyk – Urząd Gminy Słupia Konecka

Bartłomiej Robak – Urząd Gminy Krasocin

Sylwia Kowalczyk – Łączek – Urząd Gminy Krasocin

1 lipca 2021 roku w Urzędzie Gminy Słupia Konecka podpisane zostało porozumienie określające zasady współpracy przy opracowaniu i wdrażaniu „Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Gmin Łopuszno, Krasocin i Słupia Konecka do roku 2030”

Od lewej – Ireneusz Gliściński – Wójt Gminy Krasocin, Irena Marcisz – Wójt Gminy Łopuszno, Robert Wielgopolan – Wójt Gminy Słupia Konecka

Spis treści

Wprowadzenie	6
1. Synteza diagnozy.....	8
1.1. Sposób podejścia do formułowania wniosków.....	8
1.2. Podstawowe informacje o partnerstwie.....	8
1.3. Główne wnioski płynące z analizy sytuacji społeczno-gospodarczej.....	12
1.4. Gminy Krasocin, Łopuszno, Słupia Konecka w „Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+”	56
1.5. Kluczowe wyzwania.....	59
2. Wizja i cele rozwojowe obszaru porozumienia	60
2.1. Wizja.....	61
2.2. Misja	61
2.3. Cele strategiczne	62
2.4. Opis podejścia zintegrowanego	66
3. Wykaz projektów	68
3.1. Prace nad wyłonieniem projektów	68
3.2. Projekty strategiczne.....	69
3.3. Projekty uzupełniające	77
4. Warunki i procedury obowiązujące w realizacji Strategii.....	82
4.1. Struktura organizacyjna zarządzania Strategią	82
4.2. Aktualizacja strategii	85
4.3. Zmiana składu partnerstwa.....	85
4.4. Funkcja strategii terytorialnej w realizacji polityk rozwojowych partnerów	86
5. System monitoringu i oceny skuteczności realizacji strategii.....	88
5.1. Wskaźniki realizacji strategii	88
5.2. Monitorowanie procesu wdrażania strategii	91
5.3. Ocena (ewaluacja) stopnia osiągnięcia celów strategicznych	92
6. Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych	93
6.1. Partycypacja społeczna na etapie przygotowania strategii	94
6.1.1. Faza diagnostyczna	94

6.1.2. Faza koncepcyjna	95
6.2. Partycypacja społeczna na etapie realizacji strategii i oceny efektów strategii	97
7. Źródła finansowania.....	99
Bibliografia	103

Wprowadzenie

Samorządy lokalne mierzą się z wieloma wyzwaniami, związanymi z procesami depopulacji, zmianami technologicznymi oraz zjawiskami natury globalnej, jak zmiany klimatyczne. W szczególnej sytuacji są obszary wiejskie, gdzie problemy te ujawniają się w większym nasileniu, powodując realne zagrożenie marginalizacją społeczno-gospodarczą. Jednocześnie obszary te dysponują wieloma zasobami, które odpowiednio wykorzystane mogą złagodzić występujące problemy, a w niektórych przypadkach mogą być przekute na atuty służące przyspieszeniu procesów rozwojowych.

Wyzwania przed jakimi stoją samorządy gmin Łopuszno, Krasocin i Słupia Konecka skłoniły ich włodarzy do poszukiwania nowych rozwiązań pozwalających na zapewnienie mieszkańcom dostępu do usług publicznych wysokiej jakości oraz wspieranie rozwoju działalności gospodarczych. Jednym z takich rozwiązań jest usystematyzowana współpraca, pozwalająca na racjonalizację wydatków budżetowych oraz prowadzenie działań służących rozwiązaniu problemów jak największej liczby mieszkańców partnerstwa, niezależnie od gminy, którą zamieszkują.

W związku z tym trzy gminy leżące na terenie trzech powiatów (koneckiego, kieleckiego i włoszczowskiego) postanowiły podjąć ściślejszą współpracę i wprowadzić nowatorskie rozwiązania, służące większej efektywności prowadzonych inwestycji, lepszej realizacji bieżących usług publicznych, zwiększaniu swoich szans na uzyskanie dodatkowych środków zewnętrznych a także mobilizacji i zwiększeniu aktywności mieszkańców w dbaniu o rozwój tego obszaru. W tym celu w dniu 1 lipca 2021 roku podpisały porozumienie określające zasady współpracy przy opracowaniu i wdrażaniu „Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Gmin Łopuszno, Krasocin i Słupia Konecka do roku 2030”.

Niniejsza Strategia stanowi wyraz wspólnej polityki partnerskich gmin do roku 2030, nie odbierając żadnej z gmin prawa do przygotowania strategii rozwoju lokalnego.

Jest to pierwszy tego typu dokument, opracowany we współpracy tych gmin z innymi samorządami, choć należy zwrócić uwagę na doświadczenia we współpracy zdobyte m.in. dzięki współpracy w ramach Lokalnych Grup Działania czy związków gmin, w których uczestniczą samorządy. Przyjęty tryb ekspercko-partycypacyjny pozwolił na włączenie w jego przygotowanie wielu środowisk.

Strategia składa się z czterech zasadniczych części (tj. diagnostycznej, strategicznej, wdrożeniowej oraz opisującej zaangażowanie społeczeństwa). W części diagnostycznej sformułowano najistotniejsze wnioski na podstawie „Diagnozy strategicznej”, określając potencjały i bariery oraz szanse rozwojowe w poszczególnych elementach składających się na funkcje obszaru. W części strategicznej wyznaczono wizję obszaru oraz misję partnerskich samorządów określając jednocześnie cele strategiczne i związane z nimi kierunki działań oraz spójność z dokumentami strategicznymi na poziomie krajowym i regionalnym. Część

wdrożeniowa zawiera zestaw projektów realizujących przyjęte cele, systemy wdrażania oraz monitorowania i ewaluacji oraz potencjalne źródła finansowania działań ze środków zewnętrznych. W ostatniej części opisano rolę społeczności lokalnej w przygotowaniu dokumentu oraz sposoby jej włączenia na etapie wdrażania strategii.

1. Synteza diagnozy

1.1. Sposób podejścia do formułowania wniosków

Podstawowym źródłem dla formułowania wniosków była analiza potencjałów i barier rozwojowych wynikających z **uwarunkowań wewnętrznych obszaru**. Wykorzystano analizę poszczególnych czynników w sferze gospodarczej, społecznej, środowiskowej, a także przestrzennej (w tym określenie podstawowych cech struktury przestrzennej obszaru oraz zróżnicowań wewnętrznych terytorium, analiza powiązań funkcjonalnych).

Drugim elementem było uwzględnienie **uwarunkowań zewnętrznych**, które mogą wspierać wykorzystanie atutów obszaru i przyspieszać pozytywne zmiany, ale mogą też stanowić zagrożenie dla rozwoju gmin: Łopuszno, Krasocin i Słupia Konecka. Do najistotniejszych uwarunkowań zewnętrznych należą:

- procesy globalne (zmiany klimatyczne oraz powiązane z tym zagadnieniem stan powietrza oraz kurczące się zasoby wody; zmiany technologiczne w tym rewolucja cyfrowa, wpływające nie tylko na procesy gospodarcze, ale również funkcjonowanie społeczeństwa; rosnące nierówności społeczne; zjawiska kryzysowe w tym związane z pandemią SARS-COV-2 i jej skutkami oraz agresją Rosji na Ukrainę);
- polityki Unii Europejskiej, w tym Nowy Zielony Ład oraz istotne z punktu widzenia partnerstwa polityki wspierające rozwój jak Polityka Spójności, Wspólna Polityka Rolna;
- kierunki polityki rozwojowej kraju oraz Województwa Świętokrzyskiego.

W formułowaniu wniosków zastosowano podejście funkcjonalne. Podejmując dany wątek tematyczny nie odniesiono się wyłącznie do uwarunkowań wewnętrznych obszaru partnerstwa, ale i do szans, i zagrożeń wynikających z otoczenia zewnętrznego.

Pogłębiony materiał analityczny, będący podstawą dla sformułowania wniosków diagnostycznych, jest zawarty w dokumencie „Diagnoza strategiczna”, który został opublikowany na stronach internetowych poszczególnych gmin.

1.2. Podstawowe informacje o partnerstwie

Partnerstwo Gmin: Krasocin, Łopuszno i Słupia Konecka to wspólna inicjatywa samorządów z terenu powiatów: koneckiego, kieleckiego i włoszczowskiego na rzecz zrównoważonego

rozwoju regionu, przejawiająca się chęcią integracji działań mających na celu zapewnienie temu obszarowi konkurencyjności i dynamicznego rozwoju dzięki zacieśnieniu współpracy samorządowej.

Podstawą działania partnerstwa jest porozumienie zawarte w dniu 1 lipca 2021r. przez w/w 3 jednostki samorządu terytorialnego. Organem decyzyjnym partnerstwa jest **Rada Porozumienia**, którą stanowią przedstawiciele władz wykonawczych wszystkich jednostek samorządu terytorialnego (jst) tworzących partnerstwo (wójtowie poszczególnych gmin). Zarządzanie operacyjne i realizację działań w partnerstwie powierzono **Zespołowi Operacyjnemu**.

Partnerstwo obejmuje swym zasięgiem terytorium trzech gmin wiejskich. Obszar partnerstwa zajmuje powierzchnię 476,41 km² (około 4,07 % powierzchni województwa świętokrzyskiego), a na koniec 2021 r. zamieszkiwało go blisko 23 tys. mieszkańców (1,87% mieszkańców regionu).

Tabela 1. Skład partnerstwa

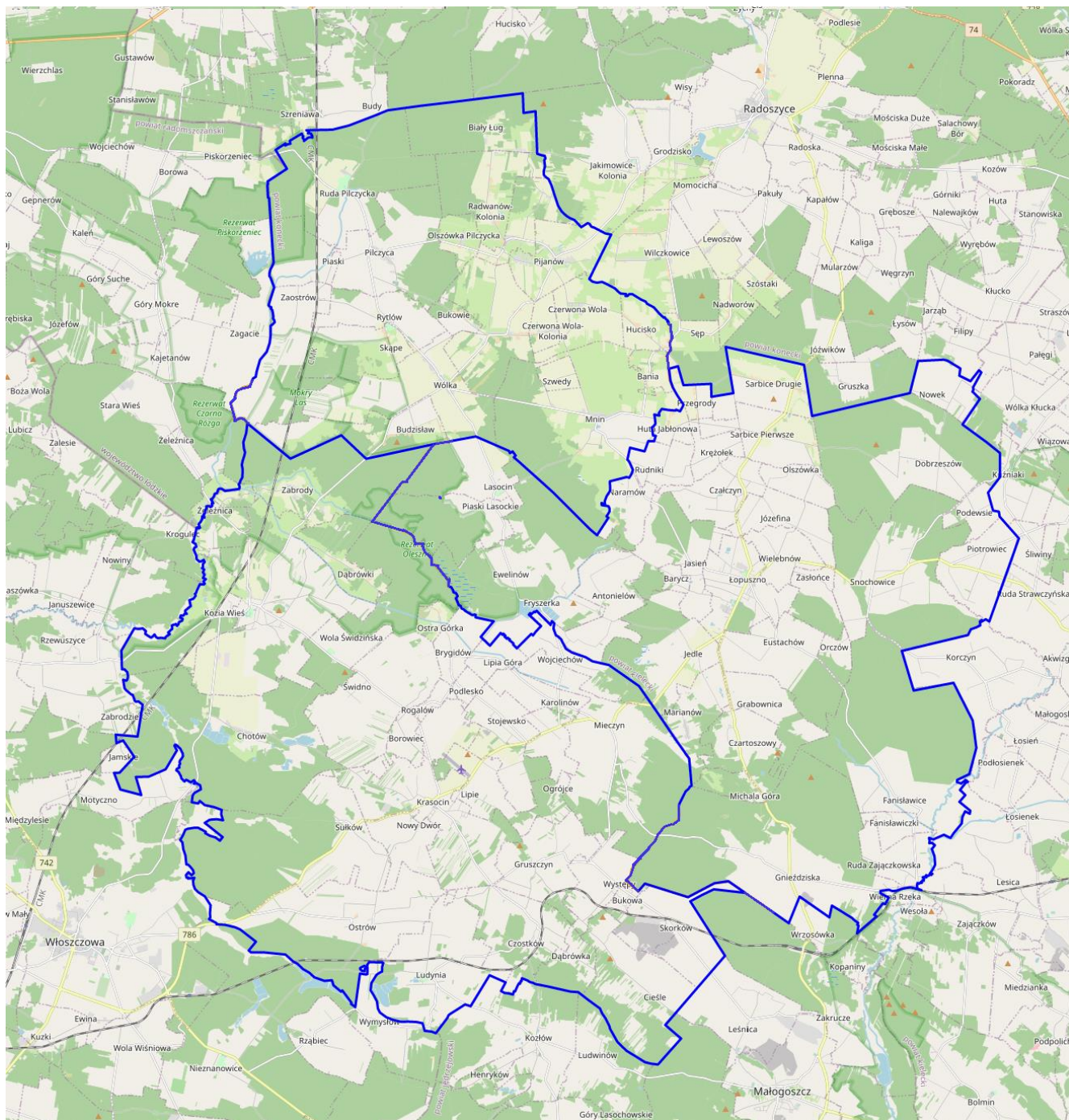
Nazwa JST	Typ gminy	Liczba ludności na 31.12.2022r.	Powierzchnia [km ²]
Gmina Łopuszno	wiejska	8 988	176,81
Gmina Krasocin	wiejska	10 620	193,9
Gmina Słupia Konecka	wiejska	3 280	105,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Obszar partnerstwa **położony jest** zachodniej części województwa świętokrzyskiego, zajmuje obszar położony w odległości około 12,5 km od miasta powiatowego Włoszczowa (Gmina Krasocin) poprzez Gminę Łopuszno (powiat kielecki) do południowo-zachodniej części powiatu koneckiego, gdzie zlokalizowana jest Gmina Słupia Konecka (granicząca bezpośrednio z województwem łódzkim).

Krasocin jest największą gminą partnerstwa pod kątem jego powierzchni i ludności. Nieco mniejsza pod względem powierzchni i potencjału ludnościowego jest Gmina Łopuszno. Najmniejszą jest Gmina Słupia Konecka (22% powierzchni partnerstwa i 14% jej mieszkańców).

Mapa 1 Obszar gmin Łopuszno, Krasocin i Słupia Konecka

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

Tabela 2 Powierzchnia i ludność poszczególnych gmin partnerstwa

Nazwa gminy	Ludność na 31.12.2020r.	%	Powierzchnia na 31.12.2020r.	%
ŁOPUSZNO	8 988	39,27%	176,81	37,11%
KRASOCIN	10 620	46,40%	193,9	40,70%
SŁUPIA KONECKA	3 280	14,33%	105,7	22,19%
Razem	22 888	100,00%	476,41	100,00%

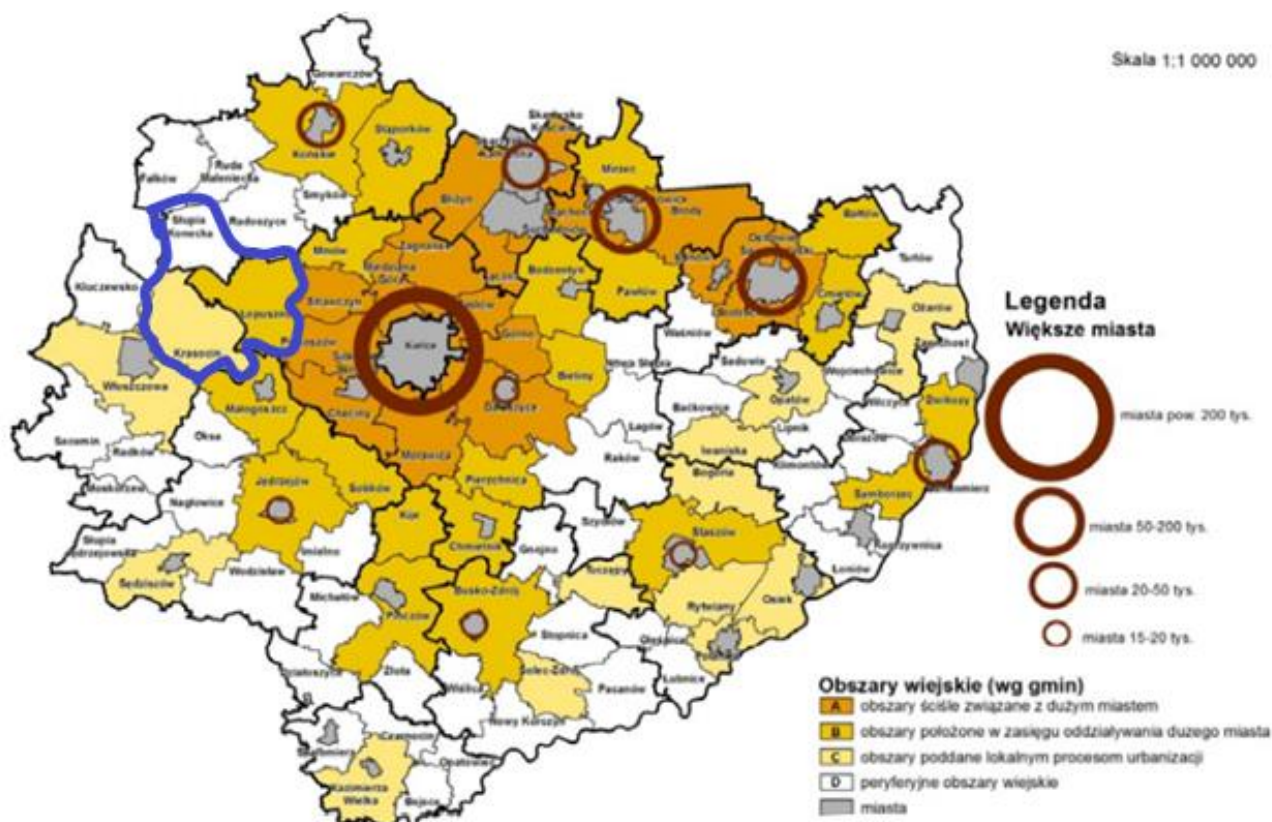
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Gminy Łopuszno i Słupia Konecka mają charakter rolniczy, zaś Gmina Krasocin – **przemysłowy** (prym wiodą zakłady wapiennicze w Bukowie (Lhoist) i lokalne kopalnie kamienia oraz przemysł drzewny m.in. Tartak Olczyk).

Miejscowości centralne (Łopuszno, Słupia i Krasocin) pełnią funkcje pozwalające na zaspokojenie podstawowych potrzeb mieszkańców (usługi administracyjne, edukacyjne, bankowe, itp.). Istotne dla tych gmin są walory przyrodnicze i krajobrazowe, w tym przebieg dolin rzecznych. W połączeniu z występującymi punktowo obiektami historycznymi stwarzają one możliwości do rozwijania turystyki aktywnej.

Istotnym uwarunkowaniem dla obszaru partnerstwa jest jego położenie w niedużej odległości od Kielc, Włoszczowy, Końskich (zob. poniższa mapa nr 2). Ośrodki te zapewniają **dostęp do usług wysokospecjalistycznych, których wachlarz na terenie partnerstwa jest bardzo ograniczony** (populacja partnerstwa nie stanowi odpowiedniej „masy krytycznej” dla ich rozwijania). Istotne jest natomiast **usprawnianie powiązań komunikacyjnych z tymi ośrodkami oraz współpraca z działającymi w nich wyspecjalizowanymi instytucjami.** Należy zwrócić uwagę, że wymienione ośrodki, o lepiej rozwiniętych funkcjach gospodarczych – **mogą przyczyniać się do odpływu mieszkańców** z terenu tych gmin w przypadku braku podjęcia aktywnych działań prorozwojowych.

Mapa 2 Natężenie procesów urbanizacyjnych i wpływu miast na gminy objęte Porozumieniem partnerskim

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego

1.3. Główne wnioski płynące z analizy sytuacji społeczno-gospodarczej

Analiza wewnętrznych uwarunkowań oraz refleksja nad uwarunkowaniami zewnętrznymi wskazały, że **kluczowym problemem** dla całego obszaru partnerstwa jest **niewystarczające wykorzystanie potencjału przyrodniczego i społecznego** do generowania satysfakcjonujących warunków do pracy zawodowej oraz samorealizacji, szczególnie ludzi młodych. Poniżej wskazano wnioski najistotniejsze dla perspektyw rozwojowych obszaru.

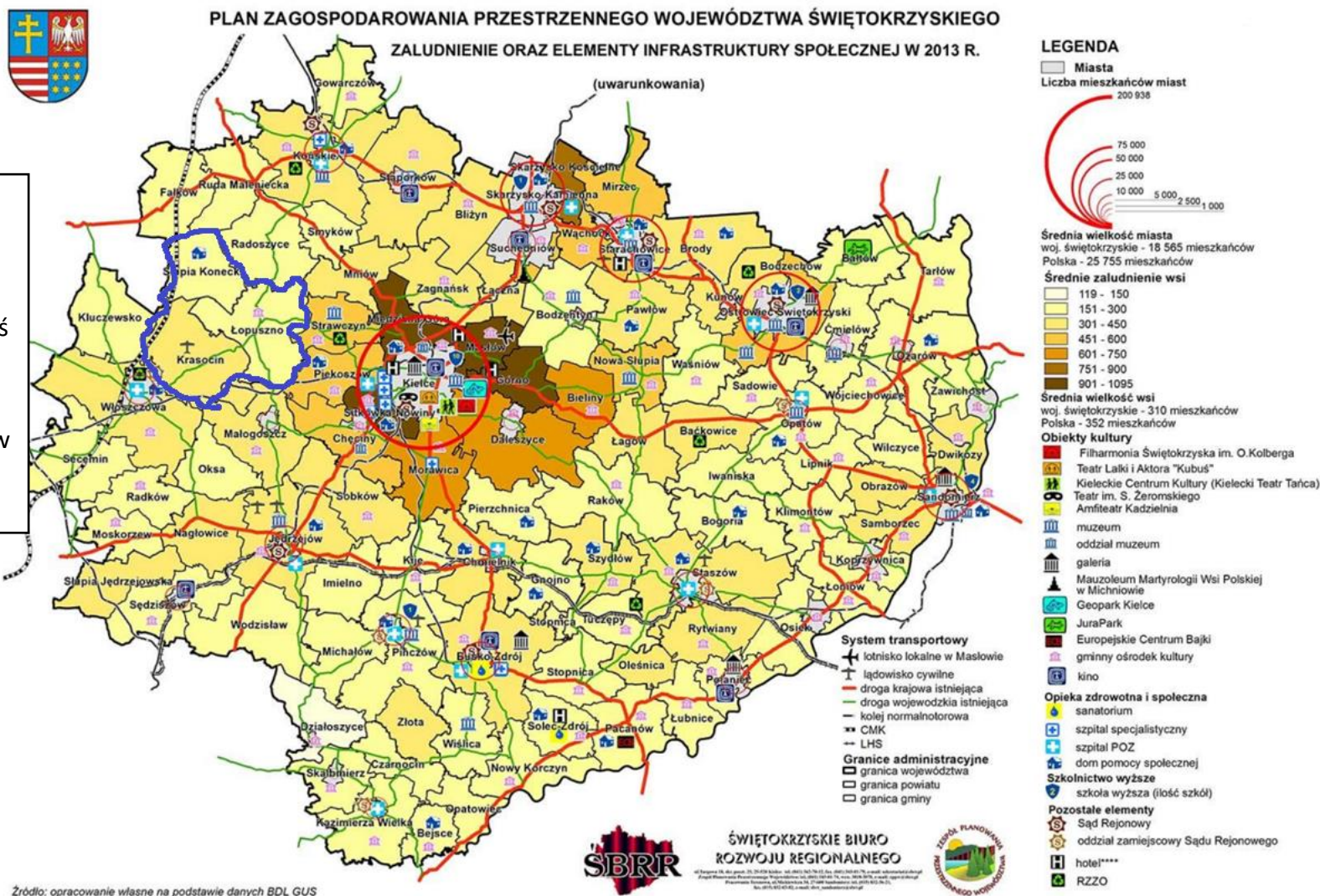
Istotne wyzwania partnerstwa związane są przede wszystkim ze **zmianami demograficznymi**. Na przestrzeni lata 2011-2022 liczba mieszkańców zmniejszyła się o 666 osób, a powiat konecki (w tym Gmina Słupia Konecka) należą do obszarów o **najszybszym tempie depopulacji w województwie świętokrzyskim** (zobacz poniższą mapę).

Tabela 3 Liczba mieszkańców gminy (zameldowanych na pobyt stały i czasowy)

Nazwa gminy	na 31.12.2011r.	na 31.12.2020r.	Spadek liczby mieszkańców
ŁOPUSZNO	9 059	8 988	-71
KRASOCIN	10 900	10 620	-280
SŁUPIA KONECKA	3 595	3 280	-315
Razem	23 554	22 888	-666

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Mapa 3 Zaludnienie oraz elementy infrastruktury społecznej na terenie Województwa Świętokrzyskiego

Gminy Łopuszno i Słupia Konecka mają najniższe zaludnienie wsi, zaś Gmina Krasocin – średnie na tle innych samorządów w regionie

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego

Jest to skutek zarówno ujemnego przyrostu naturalnego, jak i wyjazdów, szczególnie popularnych wśród ludzi młodych. Skutkiem tych zjawisk jest **starzenie się społeczności**, które powoduje **zmianę zapotrzebowania na rodzaje usług i formy ich świadczenia** (w tym zwiększone zapotrzebowanie na usługi zdrowotne i opiekuńcze), a w przyszłości może być znaczącym **wyzwaniem dla rynku pracy** (zapewnienie kadr dla lokalnej gospodarki). Odpływ ludzi młodych świadczy o niskiej atrakcyjności zamieszkania na terenie tych gmin, a jednocześnie **osłabia przyszły potencjał społeczny partnerstwa, które traci osoby w wieku rozwojowym, dobrze wykształcone i kreatywne**.

Tabela 4 Wybrane wskaźniki demograficzne gmin: Łopuszno, Krasocin i Słupia Konecka dane za okres 2011-2020

Wybrane dane demograficzne	ŁOPUSZNO	KRASOCIN	SŁUPIA KONECKA	RAZEM
Liczba urodzeń żywych w latach 2011-2020	914	1080	315	2309
Liczba zgonów w latach 2011-2020	870	1087	528	2485
Przyrost naturalny w latach 2011-2020	44	-7	-213	-176
Ludność w wieku 65+ na 31.12.2011r.	1449	1523	647	3619
% osób w wieku 65+ do ogółu liczby mieszkańców na 31.12.2011r.	16,00%	13,76%	18,00%	15,36%
Ludność w wieku 65+ na 31.12.2020r.	1691	1788	639	4118
% osób w wieku 65+ do ogółu liczby mieszkańców na 31.12.2020r.	18,81%	16,66%	19,48%	17,99%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zmiany demograficzne bardzo wyraźnie **wpływają na popyt na usługi opiekuńcze dla dzieci oraz edukacyjne**. Liczba miejsc w przedszkolach obecnie pokrywa zapotrzebowanie na edukację wczesnoszkolną. Ponadto, **Gminy Krasocin i Łopuszno posiadają obiekty żłobkowe**, które również pokrywają zapotrzebowanie na tę usługę (częściowo zaspokajają ją również rodziny wielopokoleniowe).

Tabela 5 Liczba uczniów w szkołach, przedszkolach i żłobkach w gminach Łopuszno, Krasocin, Słupia Konecka w roku szkolnym 2011/2012 i 2022/2021 – porównanie

Wyszczególnienie	GMINA ŁOPUSZNO		Różnica
	rok szkolny 2011/2012	rok szkolny 2020/2021	
Liczba uczniów w szkołach prowadzonych przez gminę	519	719	200
Liczba dzieci w wieku przedszkolnym w szkołach prowadzonych przez gminę	241	271	30

Liczba dzieci w wieku żłobkowym w żłobkach prowadzonych przez gminę	0	56	56
---	---	----	----

Wyszczególnienie	GMINA KRASOCIN		Różnica
	rok szkolny 2011/2012	rok szkolny 2020/2021	
Liczba uczniów w szkołach prowadzonych przez gminę	1146	820	-326
Liczba dzieci w wieku przedszkolnym w szkołach prowadzonych przez gminę	234	331	97
Liczba dzieci w wieku żłobkowym w żłobkach prowadzonych przez gminę	0	38	38

Wyszczególnienie	GMINA SŁUPIA KONECKA	
	rok szkolny 2011/2012	rok szkolny 2020/2021
Liczba uczniów w szkołach prowadzonych przez gminę	brak danych	172
Liczba dzieci w wieku przedszkolnym w szkołach prowadzonych przez gminę	brak danych	62
Liczba dzieci w wieku żłobkowym w żłobkach prowadzonych przez gminę	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędów Gmin: Łopuszno, Krasocin, Słupia

Malejąca liczba uczniów stwarza dobre warunki do podnoszenia jakości nauczania (mniej liczne oddziały), ale **generuje wyzwania dla budżetów gmin**. Spadek liczby uczniów (Gmina Krasocin) przy utrzymaniu dość rozległej sieci placówek otwiera możliwości popularyzacji innowacji w procesie nauczania, a jednocześnie otwierania się szkół (w szczególności wiejskich) na pełnienie dodatkowych funkcji – poza stricte dydaktyczną. Dodatkowa działalność szkół oraz współpraca międzygminna w tym zakresie mogą być pomocne w **wyrównywaniu znaczących różnicowań w wynikach uczniów szkół podstawowych oraz animowaniu aktywności społeczności lokalnych**.

Obszar partnerstwa charakteryzuje się dość dobrym dostępem do jednostek podstawowej opieki medycznej, natomiast usługi wysokospecjalistyczne zapewniane są w nieodległych ośrodkach (Kielce, Końskie, Włoszczowa). Zwiększony popyt na usługi zdrowotne jest częściowo pochodną **zwiększającej się liczby seniorów**. Powoduje to również presję na zabezpieczenie usług opiekuńczych dla tej grupy społecznej, a także zadbanie o jak najdłuższą aktywność społeczną i samodzielność. Już w chwili obecnej odczuwalne są braki w placówkach opiekuńczych, natomiast dość dynamicznie rozwijają się inicjatywy aktywizacji w postaci klubów seniora.

Na terenie partnerstwa poczyniono wiele inwestycji mających na celu poprawę dostępu do infrastruktury sportowej oraz obiektów kultury. Oferują one szeroką ofertę zajęć i wydarzeń

co widać we wzroście liczby osób angażujących się w życie kulturalne. Istnieje jednak **potrzeba bardziej spójnego przekazu promocyjno-komunikacyjnego, a także efektywniejszego wykorzystania potencjału szeregu instytucji i placówek kultury do kreowania spójnej w skali partnerstwa oferty kulturalnej i turystycznej**. Ponadto, w diagnozie potrzeb wskazano potrzeby związane z urządzeniem przestrzeni sprzyjających rekreacji i integracji międzypokoleniowej (plac zabaw, zagospodarowanie centrum miejscowości, ścieżki rowerowe). Tego typu potrzeby szczególnie mocno artykułują młodzi mieszkańcy w/w gmin.

Sytuacja mieszkaniowa na terenie partnerstwa pod wieloma względami jawi się jako korzystna (wielkość mieszkań, liczba mieszkań na 1 tys. mieszkańców).

Tabela 6 Dane dotyczące mieszkalnictwa na terenie Gmin: Łopuszno, Krasocin, Słupia Konecka wg stanu na koniec 2019r.

Wyszczególnienie	Łopuszno	Słupia Konecka	Krasocin
Liczba mieszkań	2390	1087	3345
Liczba izb	9925	4233	13724
powierzchnia użytkowa mieszkań	212887	94164	297354
Przeciętna liczba izb przypadająca na jedno mieszkanie	4,15	3,89	4,10
Przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na jedno mieszkanie	89,07	86,63	88,90

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wg danych GUSu w statystyce pozwoleń na budowę nie odnotowano w ostatnich latach mieszkań pod wynajem oraz w budynkach wielorodzinnych, co jest jednym z czynników zachęcających do opuszczenia obszaru partnerstwa. Liczba pozwoleń na budowę budynków jednorodzinnych waha się w poszczególnych latach, ale średnio (z ostatnich 3 lat) wynosi: 40 dla Łopuszna, 44 dla Krasocina i 9 dla Gminy Słupia Konecka.

Tabela 7 Statystyka wydanych pozwoleń na budowę i zgłoszeń budowy z projektem budowlanym na terenie gmin objętych Strategią

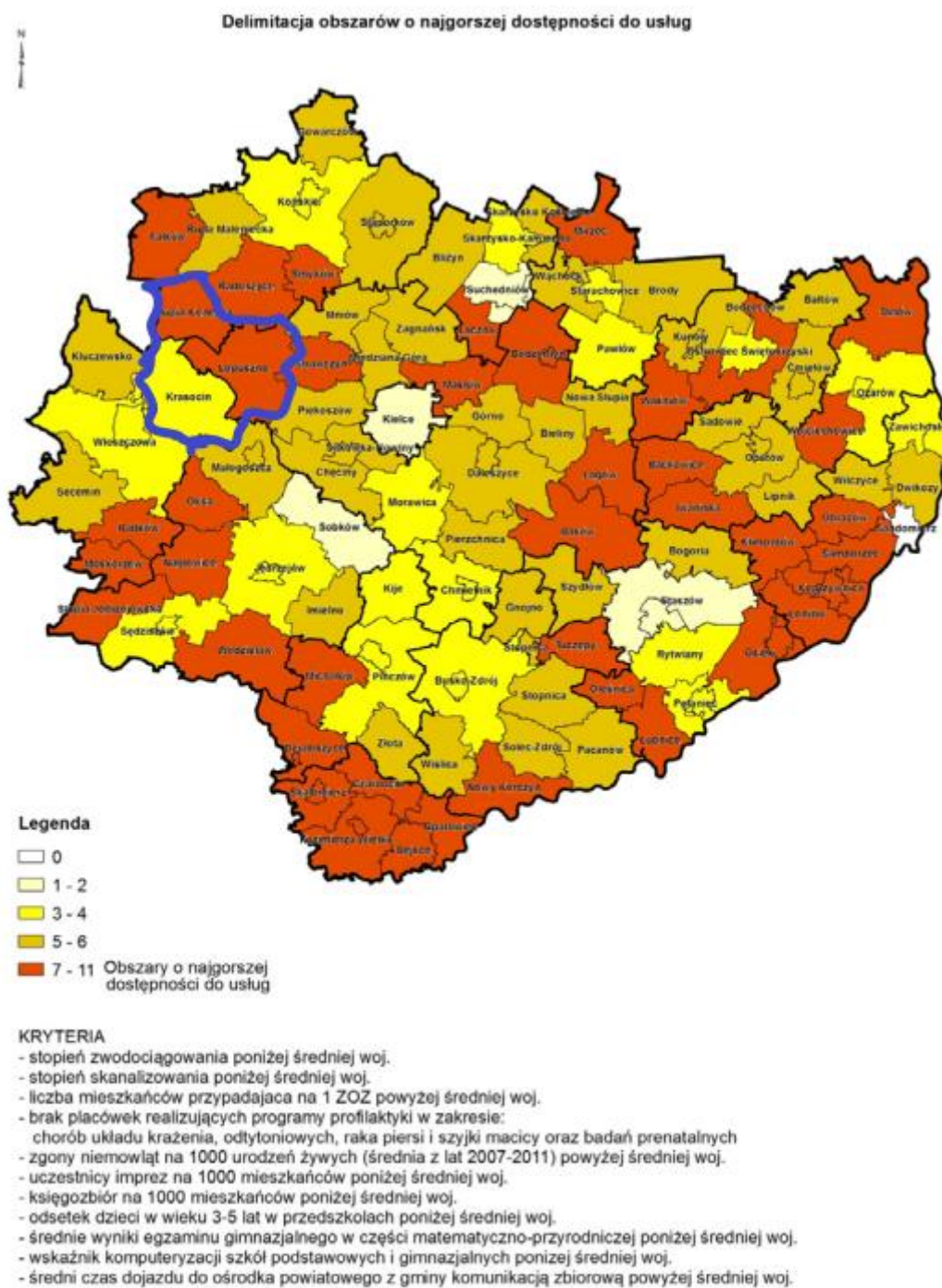
Wyszczególnienie	2019	2020	2021
Gmina Łopuszno	37	34	50
Gmina Krasocin	56	34	42
Gmina Słupia Konecka	8	8	11

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W trakcie spotkań strategicznych, ich uczestnicy uznali **obszar partnerstwa za dobry do życia**, wskazali jednak, iż **nie oferuje on odpowiedniej liczby oraz jakości miejsc pracy**. Wysokość zarobków oraz niska atrakcyjność ofert pracy to dwa czynniki najsilniej motywujące młodzież do opuszczenia obecnego miejsca zamieszkania, stąd czynniki te należy uznać za słabą stronę obszaru.

Zjawiskiem negatywnym jest również dostępność różnego rodzaju usług (zob. poniższą mapę), gdzie brano pod uwagę m.in. zwodociągowanie, skanalizowanie, dostępność POZ i inne czynniki. Gminy Łopuszno i Słupia Konecka – znalazły się wśród gmin o najgorszej dostępności usług, a Krasocin – średniej.

Mapa 4 Delimitacja obszarów o najgorszej dostępności do usług

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego

Warto wspomnieć, że obszarze gmin objętych Strategią jest **dobry dostęp do opieki zdrowotnej**. Na analizowanym terenie funkcjonują:

- Gminny Zakład Opieki Zdrowotnej w Krasocinie – w jego ramach działają Ośrodki Zdrowia w Krasocinie, w Bukowej, w Olesznie,

- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Gminny Ośrodek Zdrowia w Łopusznie, który świadczy trzy rodzaje świadczeń medycznych: leczenie stomatologiczne, ambulatoryjna opieka specjalistyczna oraz rehabilitacja lecznicza,
- Gminny Zakład Opieki Zdrowotnej w Słupi,
- nocna i świąteczna opieka medyczna realizowana jest przez Świętokrzyskie Centrum Ratownictwa Medycznego i Transportu Sanitarnego w Kielcach – Punkt Ratowniczy w Łopusznie.

Liczba udzielonych porad lekarskich utrzymuje się mniej więcej na podobnych poziomie na przestrzeni lat 2015-2020 (ze spadkiem w roku 2020, ale było to spowodowane pandemią COVID-19).

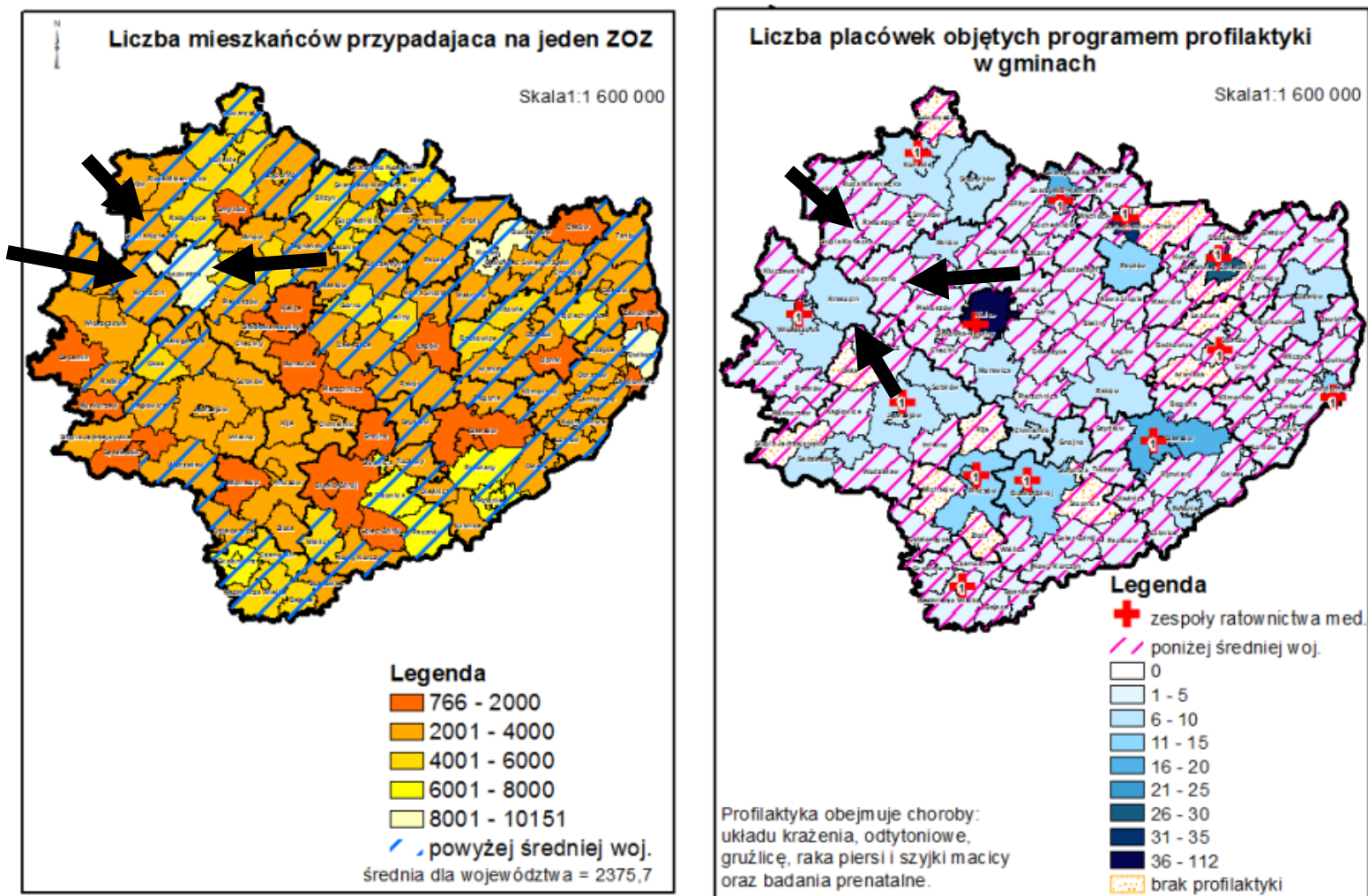
Tabela 8 Liczba udzielonych porad lekarskich w gminach: Krasocin, Łopuszno i Słupia Konecka w latach 2015-2020

Jednostka terytorialna	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Krasocin	36196	34 858	34 009	34 936	35 255	31 713
Łopuszno	31540	31 580	30 194	29 115	29 428	23 103
Słupia Konecka	15614	15 586	14 961	14 596	14 276	12 685

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zgodnie z poniższymi mapami (nr 5) w Krasocinie i Słupi Koneckiej jeden POZ przypada na 2001-4000 mieszkańców, zaś w Łopusznie 8001-10 000 mieszkańców i jest to jeden ze słabszych wyników w regionie. W zakresie korzystania z programów profilaktyki poniżej średniej wojewódzkiej są: Słupia Konecka i Łopuszno.

Mapa 5 Liczba mieszkańców przypadająca na jeden ZOZ oraz liczba placówek objętych programem profilaktyki w gminach województwa świętokrzyskiego

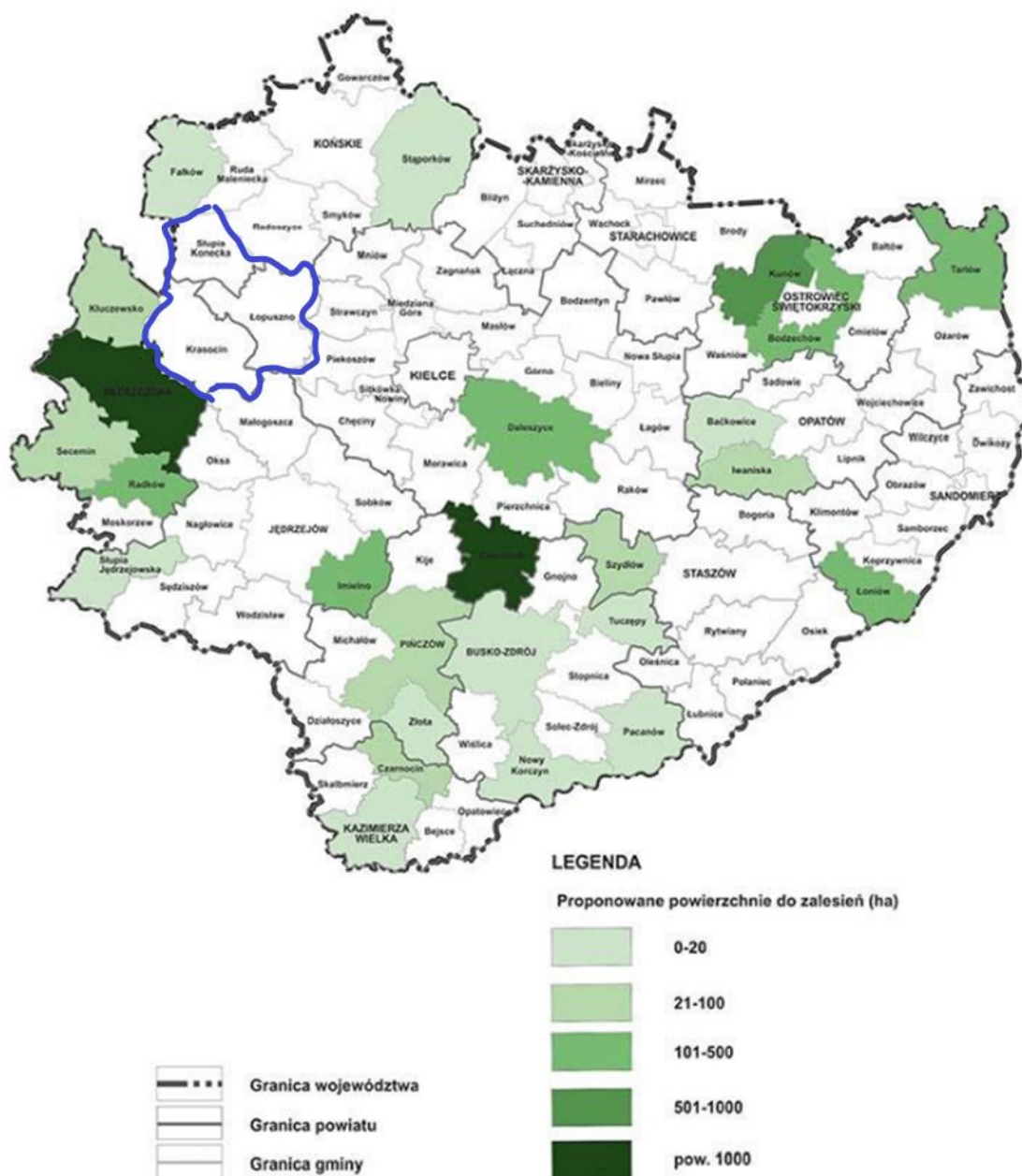

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego

Obszar partnerstwa charakteryzuje się **przewagą funkcji rolniczych, wzbogaconych lokalnie przemysłem** (obszary wydobywania surowców mineralnych w Gminie Krasocin – zob. mapę nr 9) i drobną przedsiębiorczością. Na przeważającym obszarze występuje przewaga gleb słabych (V, VI klasa – zob. mapę nr 5), zaś pozytywnym zjawiskiem w gminach Łopuszno i Słupia Konecka jest **średnia gospodarstwa rolnego powyżej 7 ha** (w Gminie Krasocin przeważają gospodarstwa o powierzchni 4-7 ha).

Warto również wspomnieć, że tereny gmin objętych Strategią nie są przewidywane do zalesienia.

Mapa 6. Preferencje zalesieniowe gmin województwa świętokrzyskiego

Źródło: Program ochrony środowiska dla woj. świętokrzyskiego

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego

Dodatkowym elementem wspierającym jest wciąż czyste środowisko oraz wiedza i umiejętności wielu producentów rolnych. Kwestią **problematiczną** pozostaje natomiast **ekonomiczny wymiar działalności rolnej**. Liczba rolników spada, a wyniki badań społecznych wykazały, że dziedzina ta nie jest postrzegana jako sfera atrakcyjna, rozwojowa (zdecydowana większość młodzieży mogącej przejąć gospodarstwo rolne nie rozważa takiej możliwości). Ponadto, sektor ten zależny jest od zmian klimatycznych, których wpływ jest obserwowany również na obszarze objętej Strategią (okresy suszy lub podtopień, gradobicia). Mimo powyższych wyzwań obserwacja trendów globalnych pozwala stwierdzić, że **produkcja rolna może być przekuta na lokalny atut**. Postawy świadomych konsumentów, poszukujących żywności wysokiej jakości, mogą być szansą na zwiększenie zysków nie tylko rolników, ale i przedsiębiorstw działających w branży rolno-spożywczej. Wymaga to stosowania nowoczesnych rozwiązań, ogólnej dbałości o jakość środowiska, dalszej specjalizacji gospodarstw czy rozwijaniu produkcji ekologicznej. Najpoważniejszym wyzwaniem jest **integracja producentów rolnych, rozszerzenie działalności przetwórczej oraz budowanie marki obszaru jako strategicznego w regionie producenta żywności o wysokich walorach**. Aspekt ten powinien być również wykorzystany w budowanej ofercie turystycznej.

Na terenie partnerstwa **przybywa podmiotów gospodarczych**. Niemniej jednak należy zwrócić uwagę na fakt, iż przyrost ten odbywa się **głównie za sprawą firm mikro, zatrudniających do 9 osób, których udział w ogólnej liczbie firm wzrasta**. Słabnie natomiast sektor firm małych i średnich.

Tabela 9 Dynamika liczby podmiotów gospodarczych na terenie gmin: Łopuszno, Słupia Konecka i Krasocin w latach 2015-2020

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gmina Łopuszno	634	652	669	721	751	783
Gmina Słupia Konecka	199	196	189	195	201	215
Gmina Krasocin	1117	1099	1067	1072	1071	1109
Razem	1950	1947	1925	1988	2023	2107
Wzrost/spadek rok do roku	x	-0,15%	-1,13%	3,27%	1,76%	4,15%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS Bank Danych Lokalnych

W strukturze gospodarki obserwowane są pozytywne tendencje zmian: zmniejszenie udziału rolnictwa oraz handlu na rzecz budownictwa i usług. Wskazuje to na większą dywersyfikację gospodarki, a zatem większą stabilność i odporność w okresie dekonunktury. Wzrasta poziom wynagrodzeń (w wartościach bezwzględnych) oraz zwiększają się wpływy jednostek samorządu terytorialnego z tytułu udziału w podatku PIT. Mimo tych pozytywnych symptomów należy dostrzegać, że **potencjał gospodarczy partnerstwa – w porównaniu do średnich wartości w województwie świętokrzyskim - pozostaje nadal niski**. Dotyczy to takich parametrów jak liczebność podmiotów gospodarczych na 1 tys. mieszkańców, stopa bezrobocia (jedna z najwyższych w regionie) czy średni poziom wynagrodzeń.

Dlatego podstawowym **wyzwaniem** dla partnerstwa jest **stymulowanie rozwoju działających oraz powstawania nowych firm, a także przyciągania działalności gospodarczych** w branżach bardziej opłacalnych, generujących wyższe przychody, a zatem i wynagrodzenia.

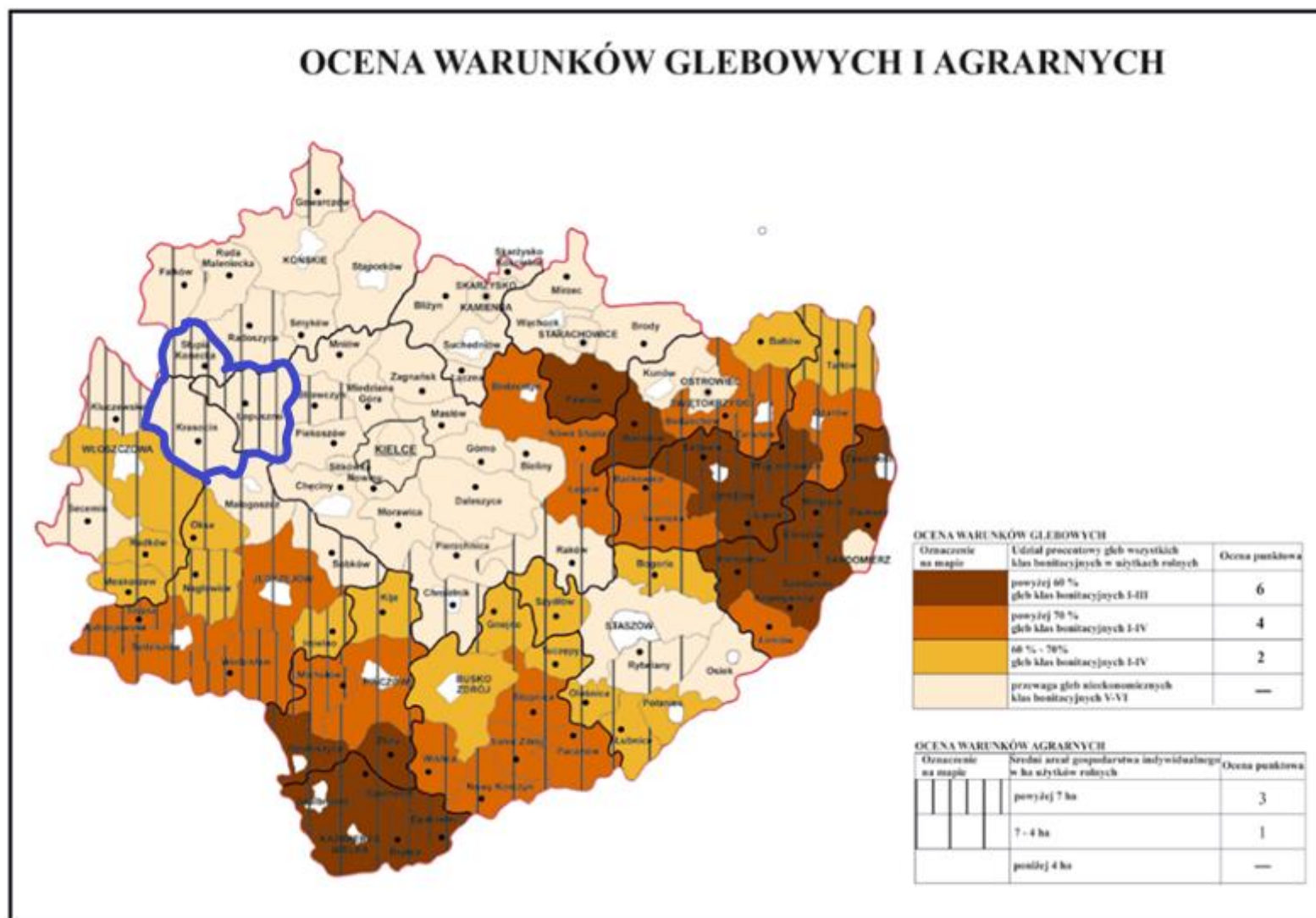
Podsumowując, mapa nr 9 ilustruje wymiar społeczno-gospodarczy regionu w oparciu o rozwój funkcji nierolniczych i wynika z niej, że:

- **gminy Słupia Konecka i Łopuszno mają najwyższy udział ludności utrzymującej się z rolnictwa;**
- dodatkowo Gmina **Łopuszno – najwyższy udział bezrobotnych zarejestrowanych, zaś**
- Gmina **Krasocin ma najwyższy udział ludności utrzymującej się z pozarolniczych źródeł utrzymania.**

W związku z tym samorządy objęte Strategią:

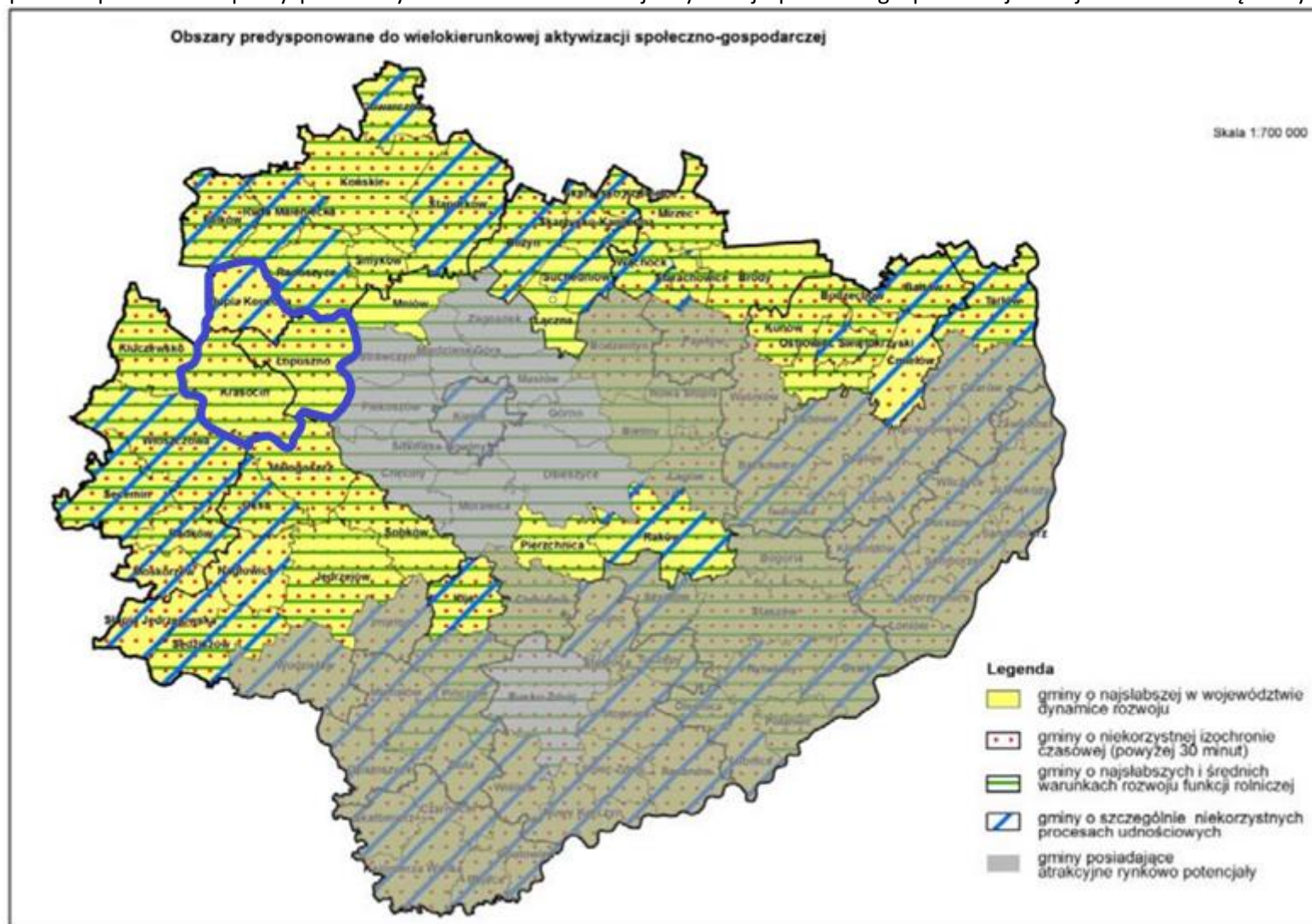
- **stanowią obszar o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych** (mapy nr 8 i 10). Dodatkowo **Słupia Konecka została ujęta wśród gmin o szczególnie niekorzystnych procesach ludnościowych** (mapa nr 8).
- przewiduje się aktywizację w przewadze funkcji nierolniczych (Łopuszno, Krasocin, Słupia Konecka) oraz dodatkowo w przypadku Gminy Łopuszno w zakresie obsługi ruchu turystycznego (mapa 12),
- stanowią obszar depopulacji wg powiatów (włoszczowski i konecki) i najgorszej dostępności do usług (Słupia Konecka i Łopuszno), zaś w przypadku Gminy Krasocin – obszar o marginalizacji rolnictwa i zaniku produkcji towarowej (mapa 13).

Mapa 7. Ocena warunków glebowych i agrarnych w poszczególnych gminach Województwa Świętokrzyskiego

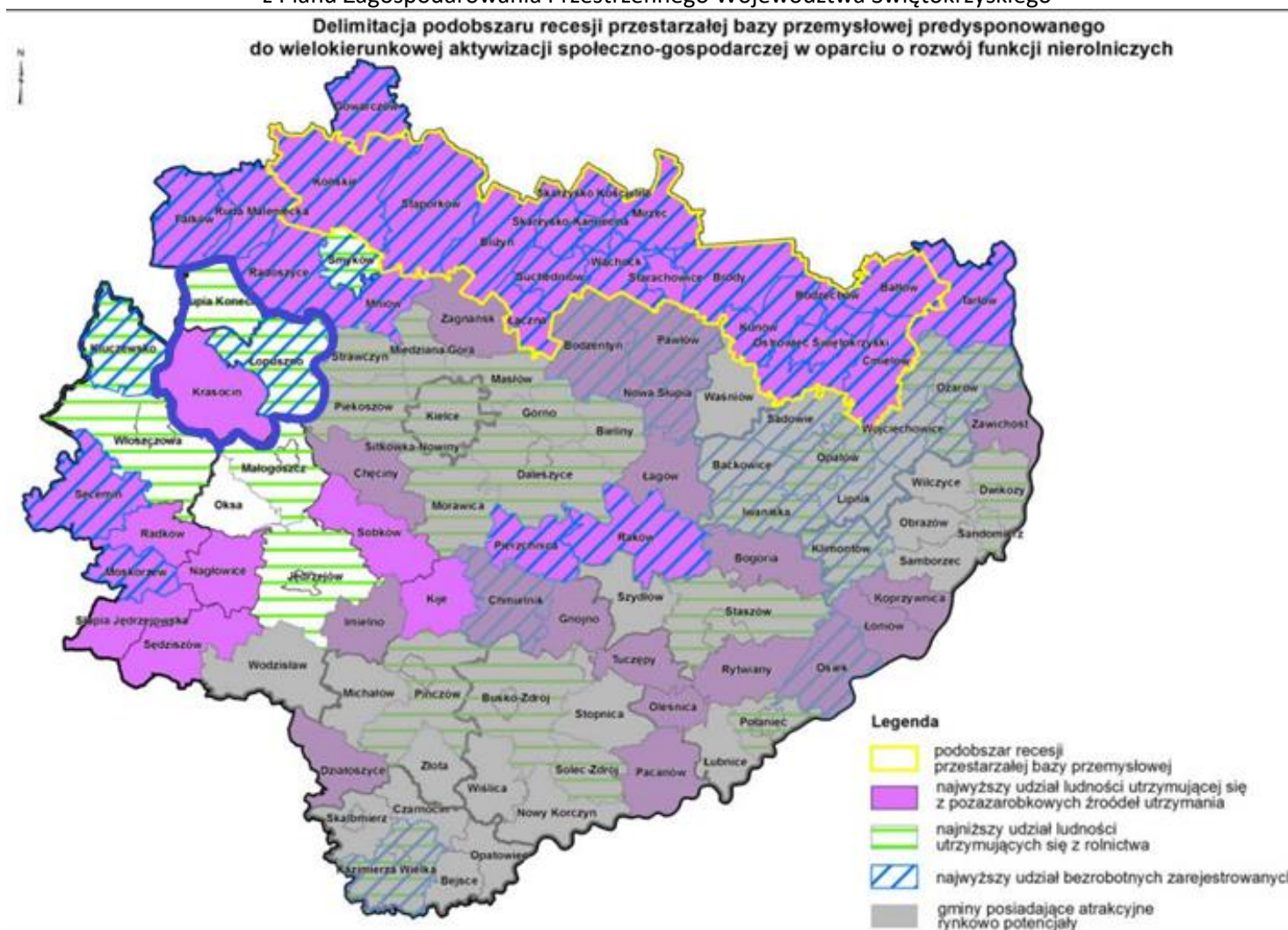
Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego

Mapa 8. Mapa obszarów predysponowanych do wielokierunkowej aktywizacji społeczno-gospodarczej w Województwie Świętokrzyskim

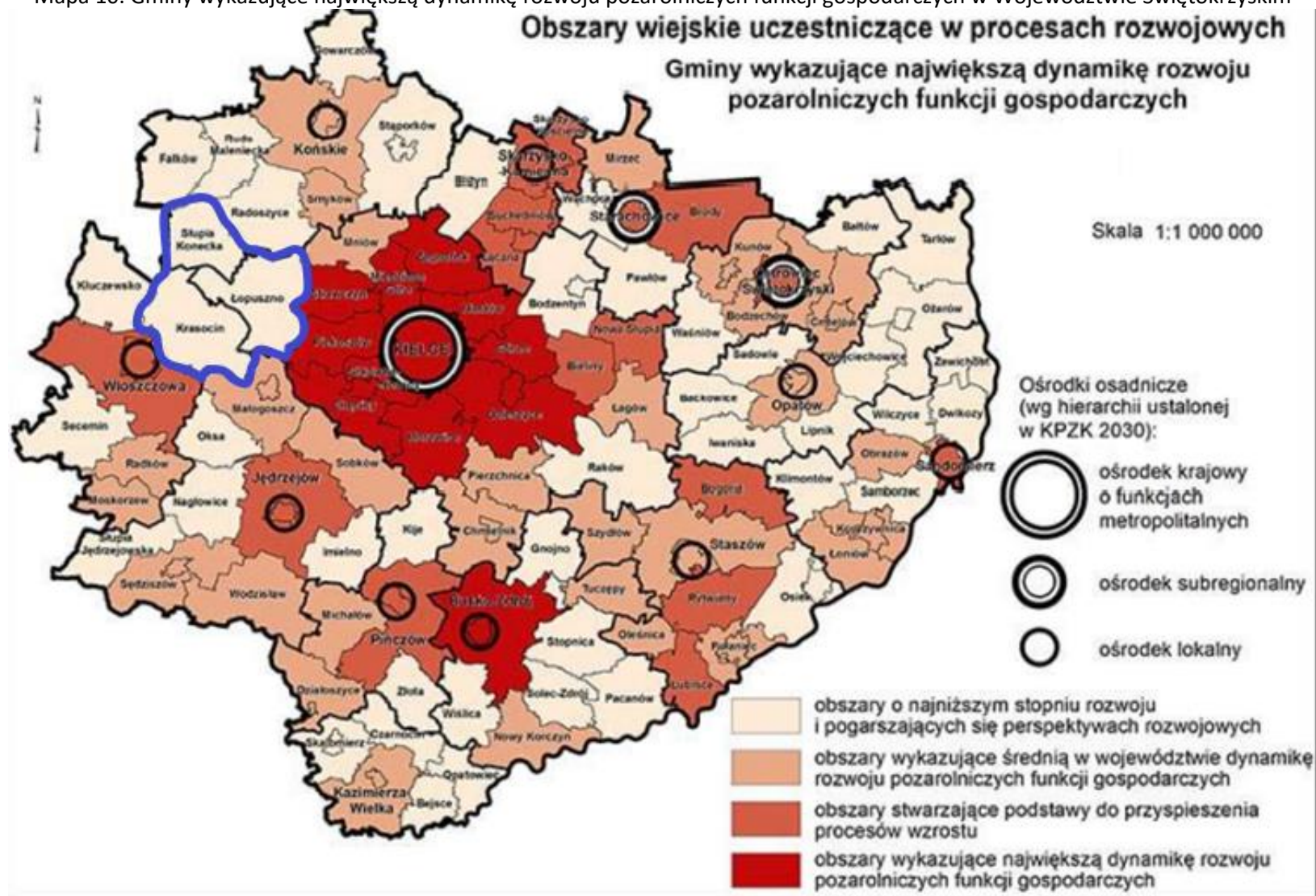
Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego

Mapa 9. Delimitacja podobszaru recesji przestarzałej bazy przemysłowej predysponowanego do wielokierunkowej aktywizacji społeczno-gospodarczej z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego

Mapa 10. Gminy wykazujące największą dynamikę rozwoju pozarolniczych funkcji gospodarczych w Województwie Świętokrzyskim

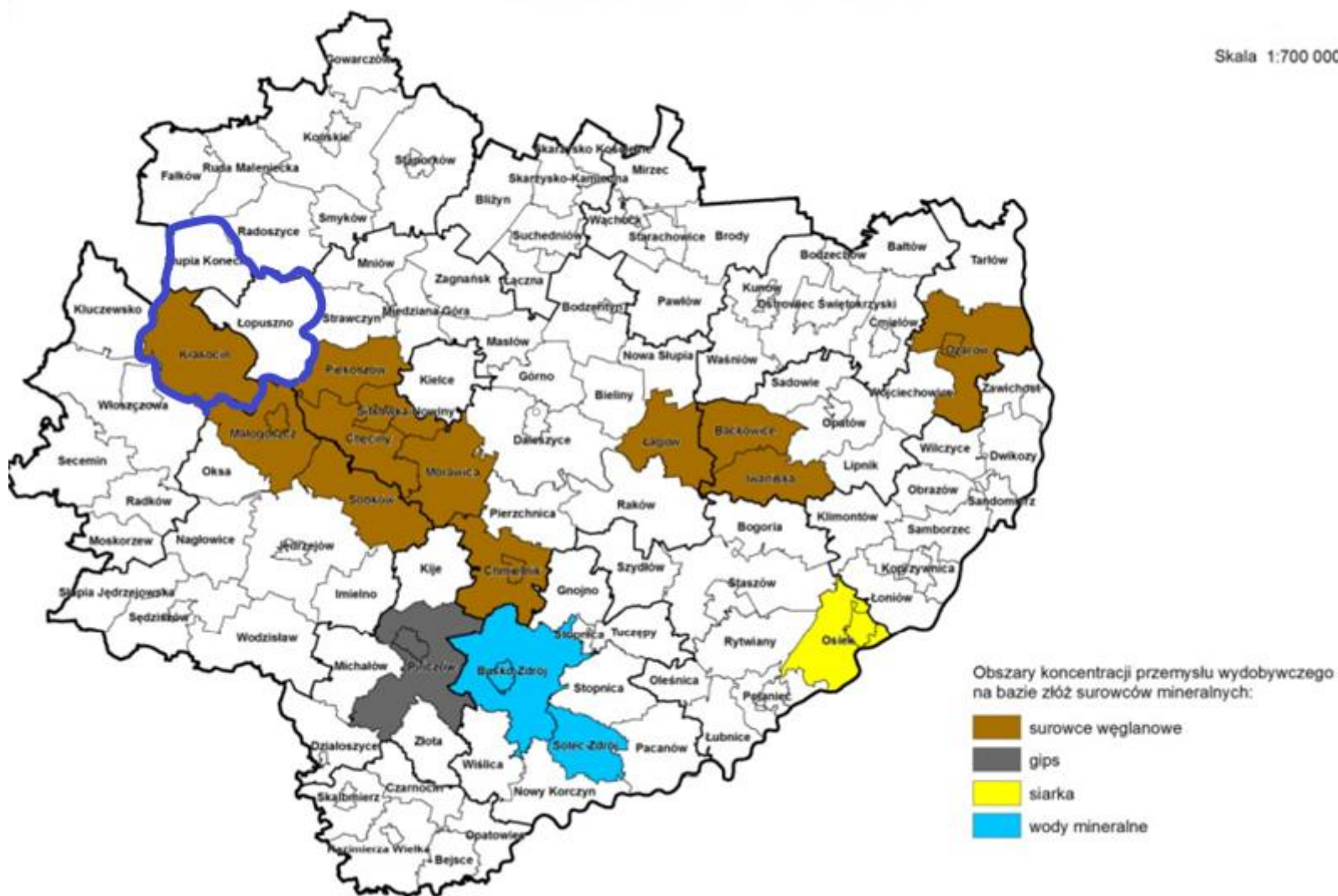

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego

Mapa 11. Obszary funkcjonalne przemysłu wydobywczego w Województwie Świętokrzyskim

Obszary funkcjonalne przemysłu wydobywczego

Skala 1:700 000

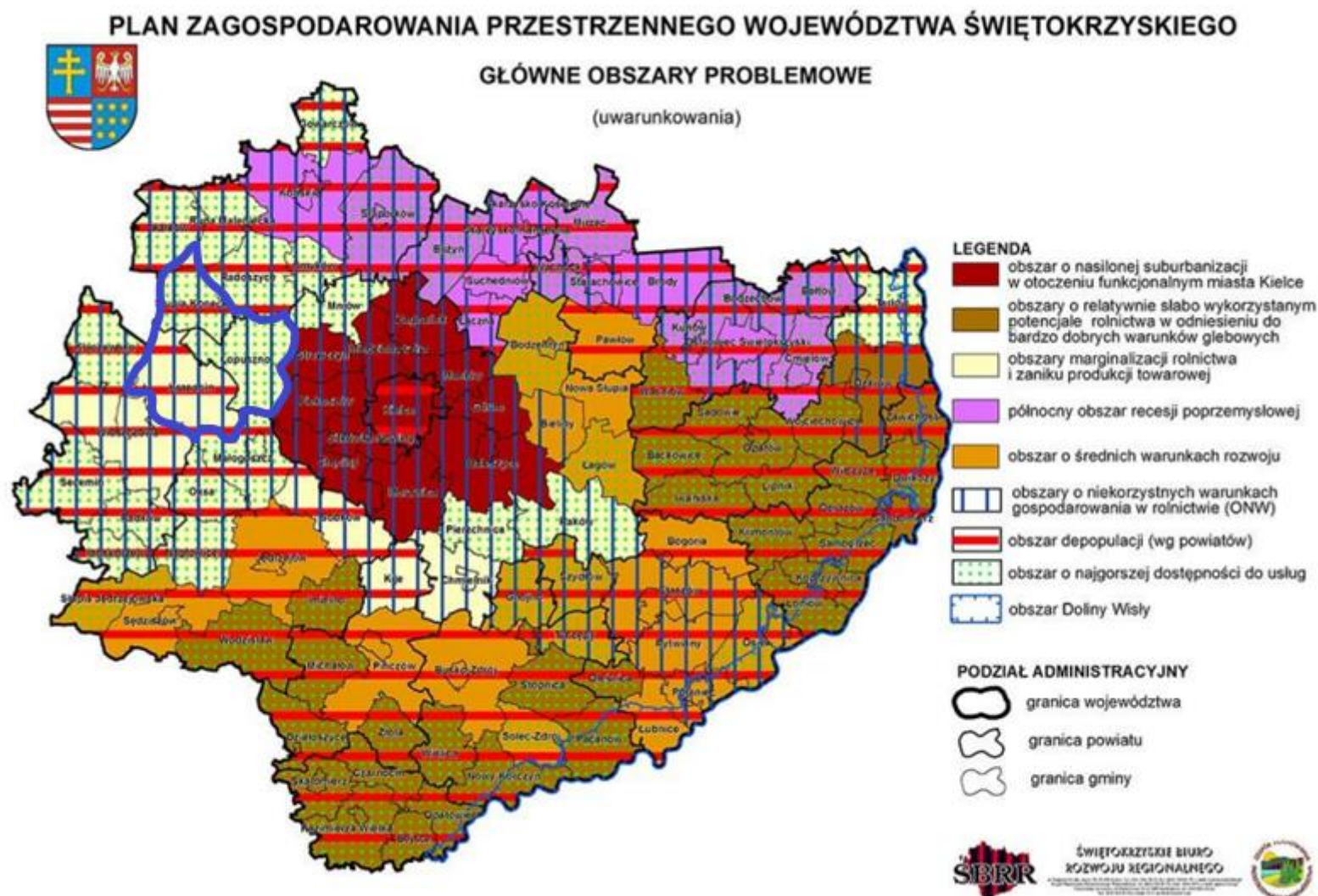
Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego

Mapa 12. Regionalny System osadnictwa - kierunki rozwoju

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego

Mapa 13. Główne obszary problemowe wg Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego

Źródło: Załącznik nr 1 do Uchwały nr XLVII/833/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 22 września 2014 r.

Przyciągnięciu nowych inwestorów sprzyja **położenie partnerstwa przy szlakach komunikacyjnych m.in. o znaczeniu wojewódzkim**. Stwarza to **możliwości dla poprawy atrakcyjności inwestycyjnej**.

W perspektywie kilku lat poważnym **wyzwaniem może się okazać zapewnienie kadr dla lokalnej gospodarki**. Dalszy spadek liczby osób w wieku produkcyjnym oznaczać może brak pracowników niezbędnych dla zaspokojenia podstawowych usług (tym np. opieki dla rosnącej rzeszy osób starszych) oraz problemy z kadrą o wyższych kwalifikacjach. Osoby z większymi ambicjami płacowymi i poszukujący pracy w zawodach wymagających wysokich kwalifikacji rzadko wiążą swoją przyszłość z obszarem partnerstwa, bowiem obecna struktura branżowa podmiotów gospodarczych w małym stopniu odpowiada na to zapotrzebowanie. Oznacza to konieczność podjęcia działań na rzecz **bardziej efektywnego wykorzystania dostępnych zasobów kadrowych oraz zachęcenia** ludzi młodych do pozostania na terenie partnerstwa. Istotnym czynnikiem jest edukacja ekonomiczna ludzi młodych i wsparcie osób chcących rozpocząć własną działalność gospodarczą. **Częściowym antidotum** na prognozowane problemy rynku pracy mogą być postępujące w przedsiębiorstwach **procesy cyfryzacji i automatyzacji**, ograniczające popyt na pracowników, a także popularyzacja elastycznych form świadczenia pracy (telepraca, praca na część etatu).

Jedną z dziedzin wspomagających rozwój obszaru partnerstwa może być **działalność turystyczna**, która nie stanowi jeszcze w strukturze gospodarki bardzo istotnego elementu, ale w ostatnich latach się rozwija. Niewątpliwą atrakcją partnerstwa są liczba zabytki nieruchome (zob. mapę nr 14) czy stanowiska archeologiczne (mapa nr 15).

Obiekty będące pod **ściłą ochroną konserwatorską** wpisane **do rejestru** dóbr kultury, jak i pozostałe będące **w ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Kielcach**:

Gmina Krasocin:

- założenie krajobrazowe wsi Chotów,
- kościół par. pw. św. Doroty i Tekli w Krasocinie,
- dzwonnica w Krasocinie,
- zespół dworski, XVI-XVIII, miejscowość Ludynia; składający się z dworu drewnianego, zboru ariańskiego i parku,
- kościół par. pw. Wniebowzięcia NMP w miejscowości Oleszno,
- zespół dworski w miejscowości Oleszno składający się z dworu oraz parku z układem wodnym, XVIII/XIX,
- zespół dworski, XIX, w miejscowości Wola Świdzińska (dwór, budynki gospodarcze, rządówka, stajnia, obora)
- park miejscowość Wola Świdzińska.
- wiatrak holender w Krasocinie

Zdjęcie 1 Wiatrak holender w Krasocinie

Źródło: <https://www.krasocin.com.pl/>

Gmina Łopuszno

- mogiła powstańców 1863, w miejscowości Ewelinów,
- cmentarz z I wojny światowej w miejscowościach Gnieździska i Jasień,
- park w miejscowości Lasocin.
- zespół dworski, miejscowość Łopuszno z bramą wjazdową i parkiem,

Zdjęcie 2 Łopuszno, zespół pałacowy, pałac, fasada północna, widok od północnego-wschodu

<https://zabytek.pl/pl/obiekty/lopuszno-zespol-palacowy>

Gmina Słupia Konecka

- park dworski w miejscowości Ruda Pilczycka.
- żeliwny nagrobek rodziny Lipskich z poł. XIX w. w Rudzie Pilczyckiej,
- Kamienny Anioł na grobie J. Tanierskiego z 2 p. XIX w.
- Grobowiec rodziny Zarembów z XIX w.

Na terenie gminy zlokalizowane są także zabytki sztuki sakralnej - kościoły w Pilczycy i Mnie oraz liczne kapliczki.

Wszystkie gminy objęte Strategią należą do Lokalnej Grupy Działania (LGD) „Nad Czarną i Pilicą” na obszarze której występują liczne miejsca pamięci narodowej, które pośrednie również wzmacniają obszar objęty Strategią:

- pomnik walk partyzanckich w Białym Ługu,
- pole bitwy stoczonej 23 stycznia 1864 roku pod Czartoszowymi,
- Góra Dobrzeszowska - nazywana też Górą Langiewiczza,
- miejsca związane z przemarszem i pobytem oddziału legendarnego „Hubala” - majora Dobrzańskiego: Antonielów, Dobrzeszów, Krężółek oraz inne miejsca związane z udziałem miejscowej ludności w walce partyzanckiej podczas II wojny światowej m.in.: Gruszka, Wilczkowice, Grębosze, Radoszyce.

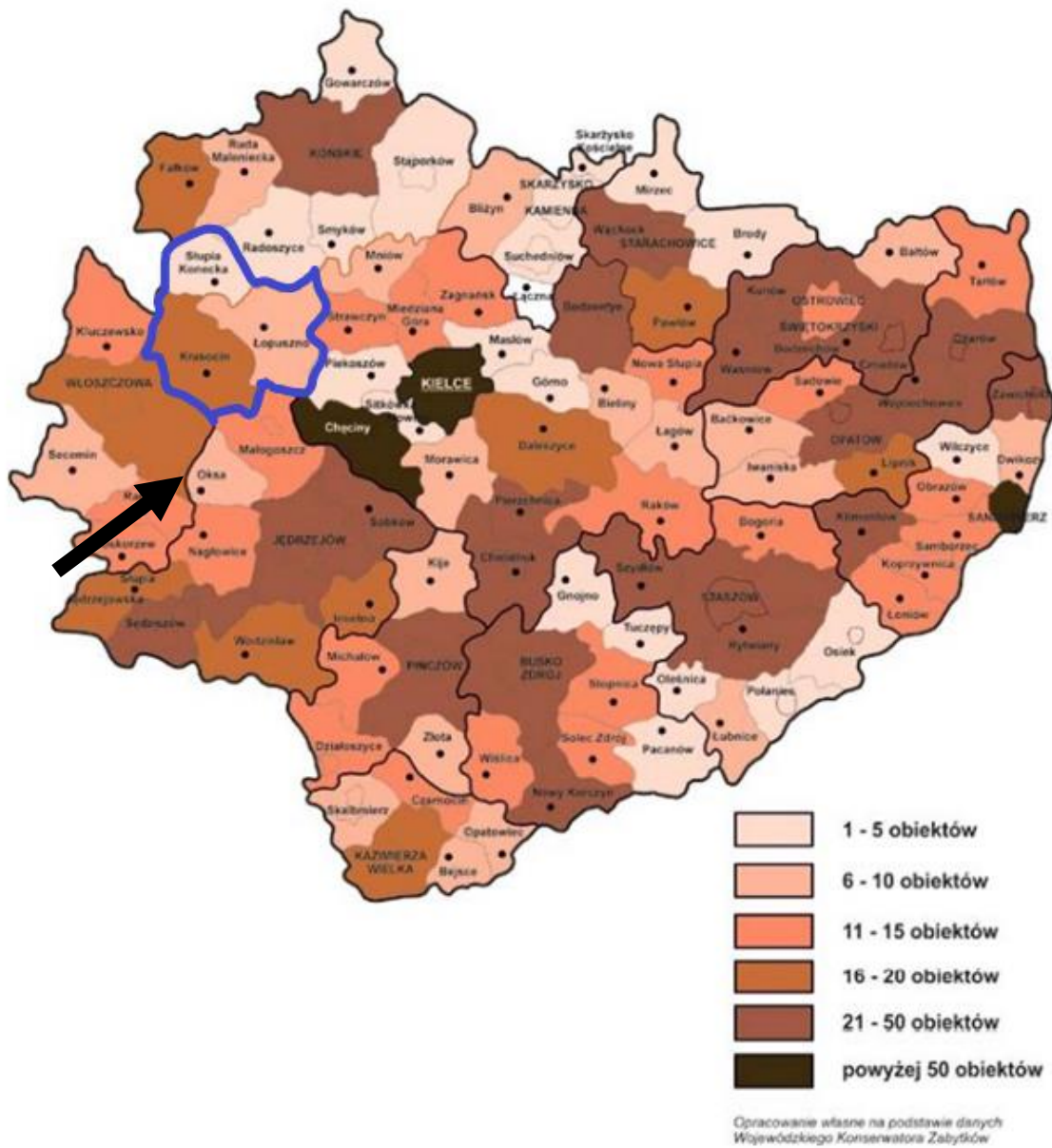
Kultura regionu oparta jest głównie na zachowaniu wiejskich i historycznych tradycji. Na terenie obszaru LGD działają liczne koła gospodyń wiejskich, silnie rozwinęła się dziedzina folklorystyczna.

W/w zabytki nieruchome oraz walory przyrodnicze i krajobrazowe, a także wysokiej jakości produkty rolne są ważnym zasobem dla tworzenia oferty pobytowej (głównie weekendowej) dla aktywnych turystów spragnionych życia blisko natury.

Wymaga to zacieśnienia współpracy pomiędzy samorządami, a także przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi na rzecz stworzenia **spójnego produktu turystycznego**. Powinien on **wykorzystywać lokalny potencjał przyrodniczy i kulturowy i być komplementarny** do wyżej wymienionych lokalnych atrakcji turystycznych.

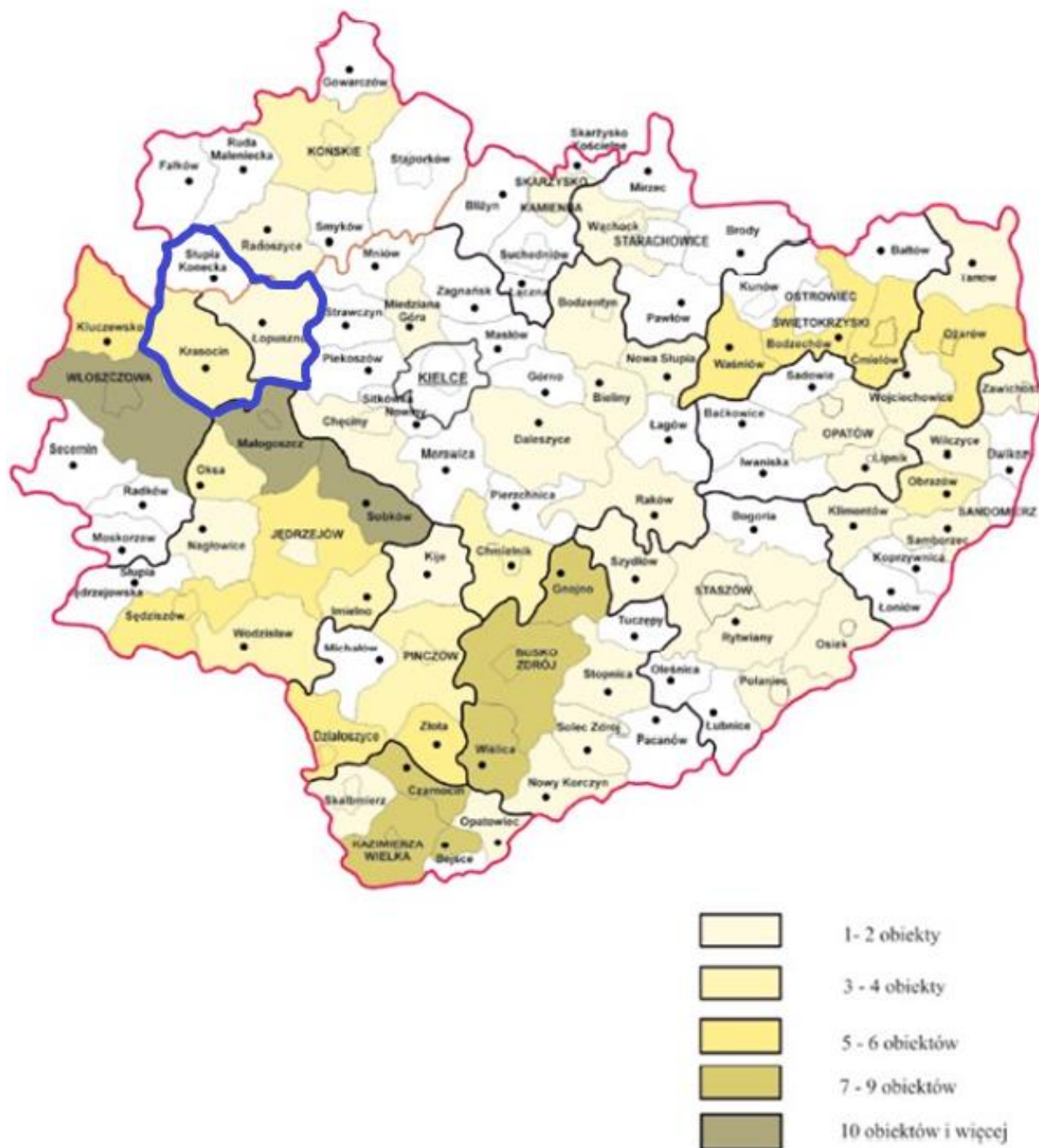
Warto jednak wspomnieć, że Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego **nie wskazuje gmin Krasocin, Łopuszno i Słupia Konecka jako predysponowanych do rozwoju turystyki** (mapa 16).

Mapa 14 Liczba zabytków nieruchomych w gminach województwa świętokrzyskiego

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego

Mapa 15 Liczba zabytków archeologicznych w gminach Województwa Świętokrzyskiego

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego

Mapa 16. Kierunki zagospodarowania turystyczno-rekreacyjnego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego

Rolniczy charakter obszaru partnerstwa sprawia, że charakteryzuje się on **niską** (i obniżającą się) **gęstością zaludnienia**, brakiem miast, a dodatkowo rozproszoną siecią osadniczą. Przy obserwowanych trendach demograficznych stanowi to niewątpliwe **wyzwanie w kontekście zapewnienia dostępu do usług publicznych, zapewnienia efektywności ekonomicznej zarówno publicznych jak i komercyjnych inwestycji**.

Tabela 10 Gęstość zaludnienia na obszarach gmin objętych Strategią

Wyszczególnienie	ŁOPUSZNO	KRASOCIN	SŁUPIA KONECKA	RAZEM
Gęstość zaludnienia [osoby/km ²]	50,83	54,77	31,03	48,04

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zmniejszająca się liczba mieszkańców może jeszcze pogłębiać te trudności, jeśli nowe inwestycje mieszkaniowe nie będą koncentrowane w ramach istniejących jednostek osadniczych (zagęszczanie zabudowy). W warunkach rozproszonego osadnictwa **narzędziem usprawniającym dostęp do niektórych usług mogą być e-usługi**, pod warunkiem zapewnienia dobrej jakości internetu oraz wzmacniania kompetencji cyfrowych mieszkańców gmin objętych Strategią. Dodatkowym czynnikiem sprzyjającym racjonalizacji systemu dostarczania usług publicznych może być **planowanie ich rozwoju w układzie całego partnerstwa, a nie poszczególnych gmin**.

Struktura użytkowania terenu, wynikająca z niskiej jakości gleb, skutkuje **dużą powierzchnią terenów prawnie chronionych (zob. poniższą mapę nr 12 oraz tabelę)**.

Tabela 11 Obszary chronione na terenie gmin Łopuszno, Krasocin i Słupia Konecka

Rezerwy przyrody	Powierzchnia	Obszar gmin
Góra Dobrzeszowska	25	Łopuszno
Ewelinów	15	Łopuszno
Oleszno	263	Krasocin, Łopuszno
Razem	303	x

Parki krajobrazowe	Powierzchnia parku	Obszar gmin w obrębie parku
Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy	19 782	część gmin: Chęciny, Małogoszcz, Piekoszów, Sitkówka-Nowiny, Sobków, miasto Kielce oraz Morawica i Łopuszno (w otulinie parku)
Przedborski Park Krajobrazowy	9 165	część gmin: Kluczewsko, Krasocin, Słupia Konecka, Łopuszno

Obszary chronionego krajobrazu	Powierzchnia obszaru	Obszar gmin w obrębie obszaru
Konecko-Łopuszniański Obszar Chronionego Krajobrazu	98 297	Radoszyce, Ruda Maleniecka, Smyków oraz część obszarów gmin: Bliżyn, Końskie, Krasocin , Małogoszcz, Mniów, Łopuszno , Słupia Konecka , Piekoszków, Strawczyn, Stąporków
Chęcińsko-Kielecki Obszar Chronionego Krajobrazu	8 003	części gmin: Chęciny, Małogoszcz, Morawica, Piekoszków, Łopuszno , Sitkówka-Nowiny, Sobków, miasto Kielce
Przedborski Obszar Chronionego Krajobrazu	13 044	części gmin: Kluczewsko, Krasocin , Fałków, Słupia Konecka , Łopuszno
Włoszczowsko-Jędrzejowski Obszar Chronionego Krajobrazu	70 389	Oksa, część obszarów gmin: Imielno, Jędrzejów, Kije, Krasocin , Małogoszcz, Nagłowice, Sobków, Włoszczowa

Nazwa Specjalnego Obszaru Ochrony Siedlisk NATURA 2000	Nazwa gminy	Powierzchnia na terenie danej gminy	% Obszaru
Ostoja Przedborska PLH260004	Gmina Łopuszno	2 252,94	28,27%
	Gmina Krasocin	1 964,28	24,65%
	Gmina Słupia Konecka	1 933,85	24,27%
	Całkowita powierzchnia	7 969,57	100,00%

Wzgórza Chęcińsko-Kieleckie PLH260041	Gmina Łopuszno	49,77	0,58%
	Gmina Krasocin	0,19	0,002%
	Całkowita powierzchnia	8 616,46	100,00%

Dolina Górnej Pilicy PLH260018	Gmina Krasocin	759,42	6,78%
	Całkowita powierzchnia	11 193,22	100,00%

Użytki ekologiczne	Powierzchnia obszaru	Obszar gmin w obrębie obszaru
Mokry Las	300	Słupia Konecka

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych RDOŚ

<http://bip.kielce.rdos.gov.pl/rejestry-i-wykazy-form-ochrony-przyrody>

Najcenniejszymi obszarami na terenie gmin objętych Strategią są obszary NATURA 2000:

- gminy Łopuszno, Krasocin i Słupia Konecka obejmują 77,18% obszaru Ostoja Przedborska PLH260004,
- gminy Łopuszno i Krasocin obejmują 0,58% obszaru Wzgórza Chęcińsko-Kieleckie PLH260041,
- Gmina Krasocin obejmuje 6,78% obszaru Dolina Górnej Pilicy PLH260018.

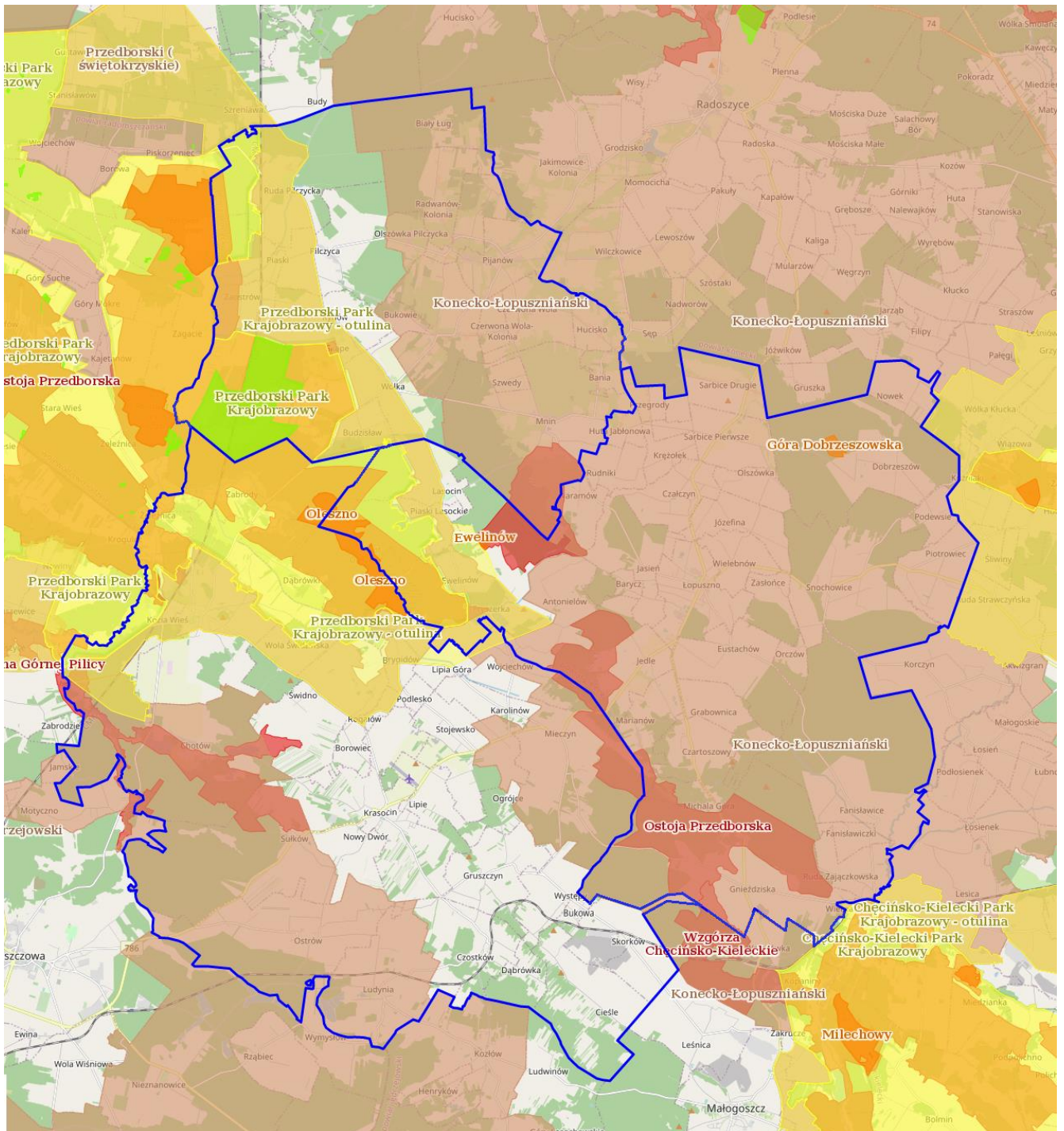
Obszary NATURA 2020 – stanowią 14,61% powierzchni gmin objętych Strategią.

Tabela 12 Powierzchnia obszarów NATURA 2000 do powierzchni gmin objętych Strategią

Gmina	Powierzchnia obszarów NATURA 2000	% powierzchni gminy
Łopuszno	2 302,71	13,02%
Krasocin	2 723,89	14,05%
Słupia Konecka	1 933,85	18,30%

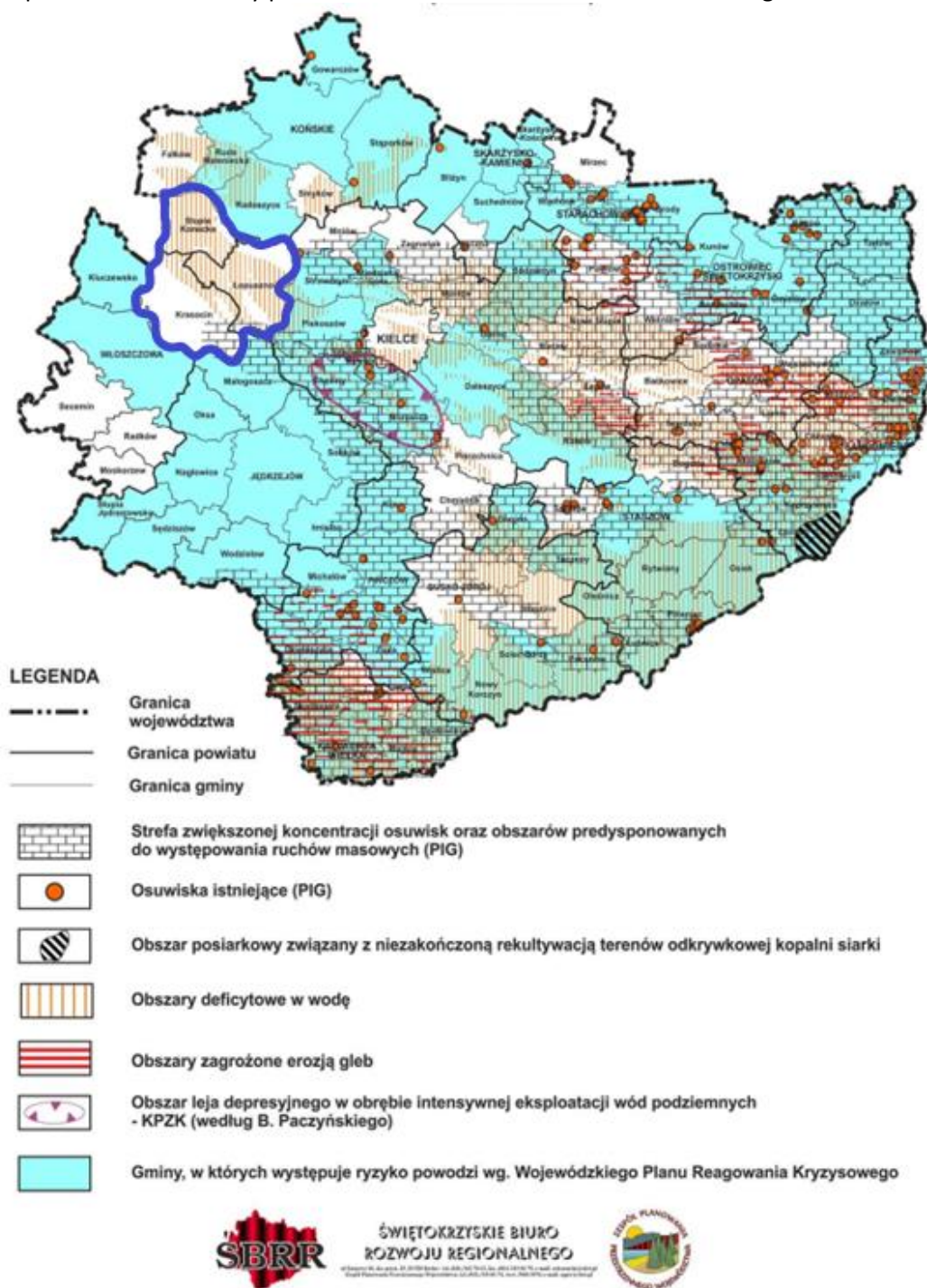
Źródło: opracowanie własne

Mapa 17 Obszary chronione na obszarach Gmin: Łopuszno, Krasocin, Słupia Konecka

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

Mapa 18 Główne obszary problemowe w zakresie środowiska naturalnego

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego

Niewielka sieć rzeczna powoduje, że **praktycznie cała część obszaru partnerstwa nie jest zagrożony powodzią i podtopieniami** (mapa nr 19 i 20). Biorąc pod uwagę powodzie historyczne (mapa nr 21) występowały one jedynie, gdy wylewała rzeczka Czarna

w okolicach miejscowości Ewelinów (Gmina Łopuszno), Dąbrówki, Ostra Górka (Gmina Krasocin) oraz Mokry Las na terenie Gminy Słupia Konecka (mapa nr 21 i 22).

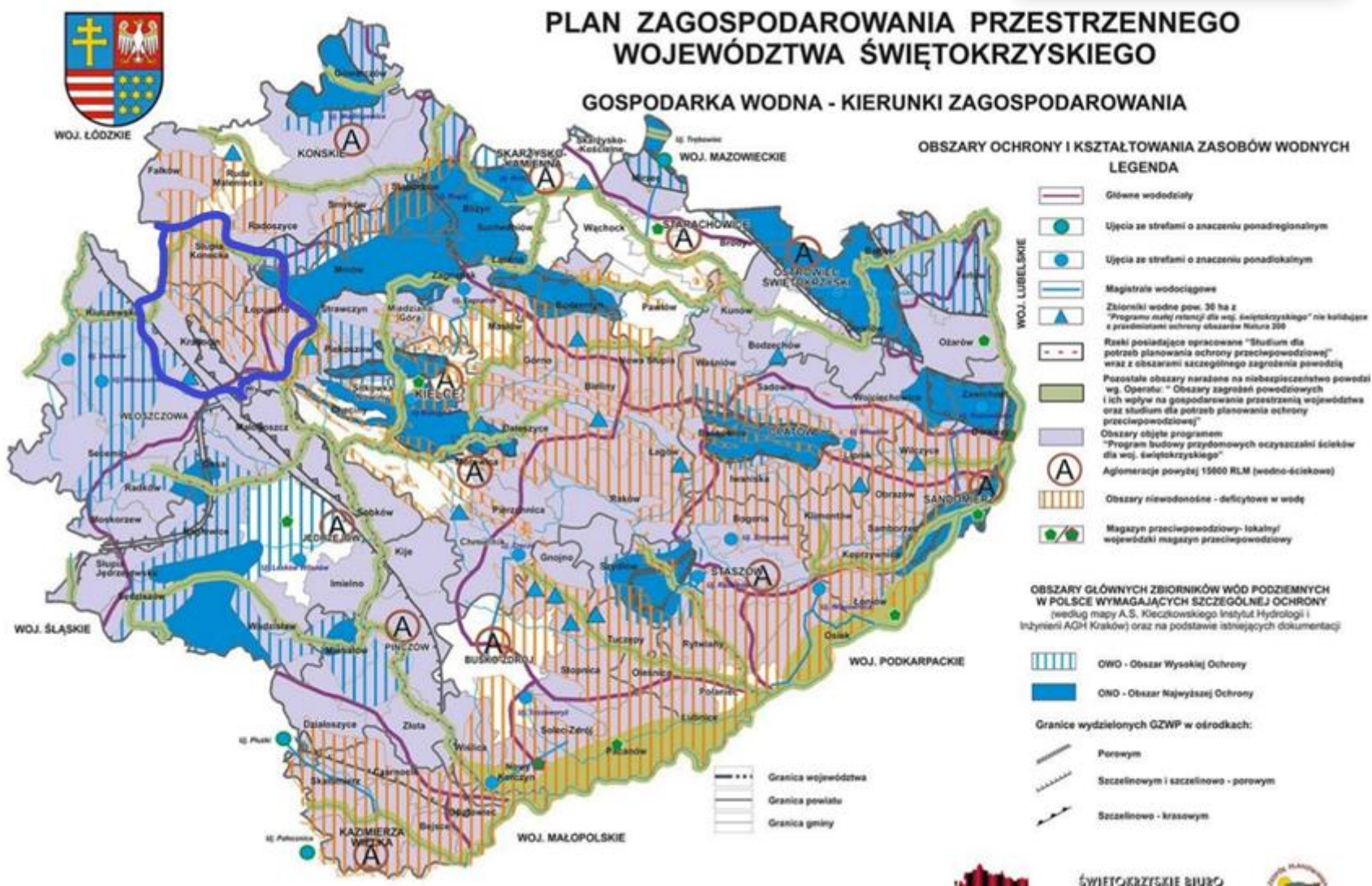
Podsumowując, dostępne dane na stronie Hydroportalu Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie mapy przedstawiające obszary szczególnego zagrożenia powodzią tj. obszary na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 1% oraz na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10% stwierdzono, że na terenie gmin Krasocin oraz Łopuszno nie występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią. Na terenie gminy Słupia Konecka natomiast znajdują się takie obszary w okolicach miejscowości Mokry Staw (mapa 22).

Z drugiej strony obserwowane jest **występowanie obszarów o dużym zagrożeniu suszą rolniczą**. Według Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego Gminy Łopuszno i Słupia Konecka są **deficytowe w wodę**).

Wymagana jest zatem koordynacja działań służb odpowiedzialnych za zarządzanie wodami, aby zapewnić dostęp do wody nie tylko dla celów bytowych, ale i zabezpieczyć potrzeby rolnictwa w tym zakresie. Z kolei wszystkie gminy objęte Strategią są ujęte w Programie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków (zob. mapa nr 19) z uwagi na niską gęstość zaludnienia tych obszarów¹.

¹ W ramach konkursów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego w zakresie uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej trzeba spełnić wymóg utworzenie tzw. aglomeracji, gdzie współczynnik koncentracji mieszkańców na kilometr sieci wynosi 120 osób (lub 90 osób w przypadku terenów chronionych).

Mapa 19 Kierunki zagospodarowania gospodarki wodnej w Województwie Świętokrzyskim

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego

Zgodność dokumentu z Planem przeciwdziałania skutkom suszy

Susza, obok powodzi, jest jednym z najbardziej dotkliwych, ekstremalnych zjawisk naturalnych oddziałujących na społeczeństwo, środowisko i gospodarkę Polski. Przeciwdziałanie skutkom susz zarówno w Polsce, jak i w Europie stanowi coraz poważniejszy problem. Znajduje to swoje odzwierciedlenie w licznych uregulowaniach prawnych m.in. w zakresie gospodarowania zasobami wodnymi oraz zarządzania kryzysowego. *Strategia Rozwoju Ponadlokalnego* zakłada i promuje działania minimalizujące skutki suszy, podejmowane zarówno przez samorząd, mieszkańców, jak i organy administracji rządowej. Wskazuje na to cel strategiczny nr 3 **Gminy partnerskie - Krasocin, Łopuszno i Słupia Konecka – umiejętnie odpowiadają na wyzwania klimatyczne, wykorzystując nowoczesne, proekologiczne rozwiązania dla poprawy infrastruktury oraz wewnętrznej i zewnętrznej dostępności komunikacyjnej**. W ramach ww. celu strategicznego przewidziano szereg działań związanych z ochroną środowiska naturalnego, podnoszeniem świadomości ekologicznej mieszkańców, rozwojem infrastruktury komunalnej, likwidowaniem zbiorników bezodpływowych na rzecz sieci kanalizacyjnej i przydomowych oczyszczalni ścieków. W tym zakresie *Strategia Rozwoju Ponadlokalnego* jest spójna z Planem Przeciwdziałania Skutkom Suszy.

Zgodnie z art. 184 ust. 2 ustawy – Prawo wodne PPSS obejmuje:

- 1) analizę możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych;
- 2) propozycje budowy lub przebudowy urządzeń wodnych;
- 3) propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji;
- 4) działania służące przeciwdziałaniu skutkom suszy

Główny cel dokumentu, czyli przeciwdziałanie skutkom suszy doprecyzowany jest przez 4 cele szczegółowe:

- 1) skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych na obszarach dorzeczy;
- 2) zwiększanie retencji na obszarach dorzeczy;
- 3) edukacja i zarządzanie ryzykiem suszy;
- 4) formalizacja i zaplanowanie finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

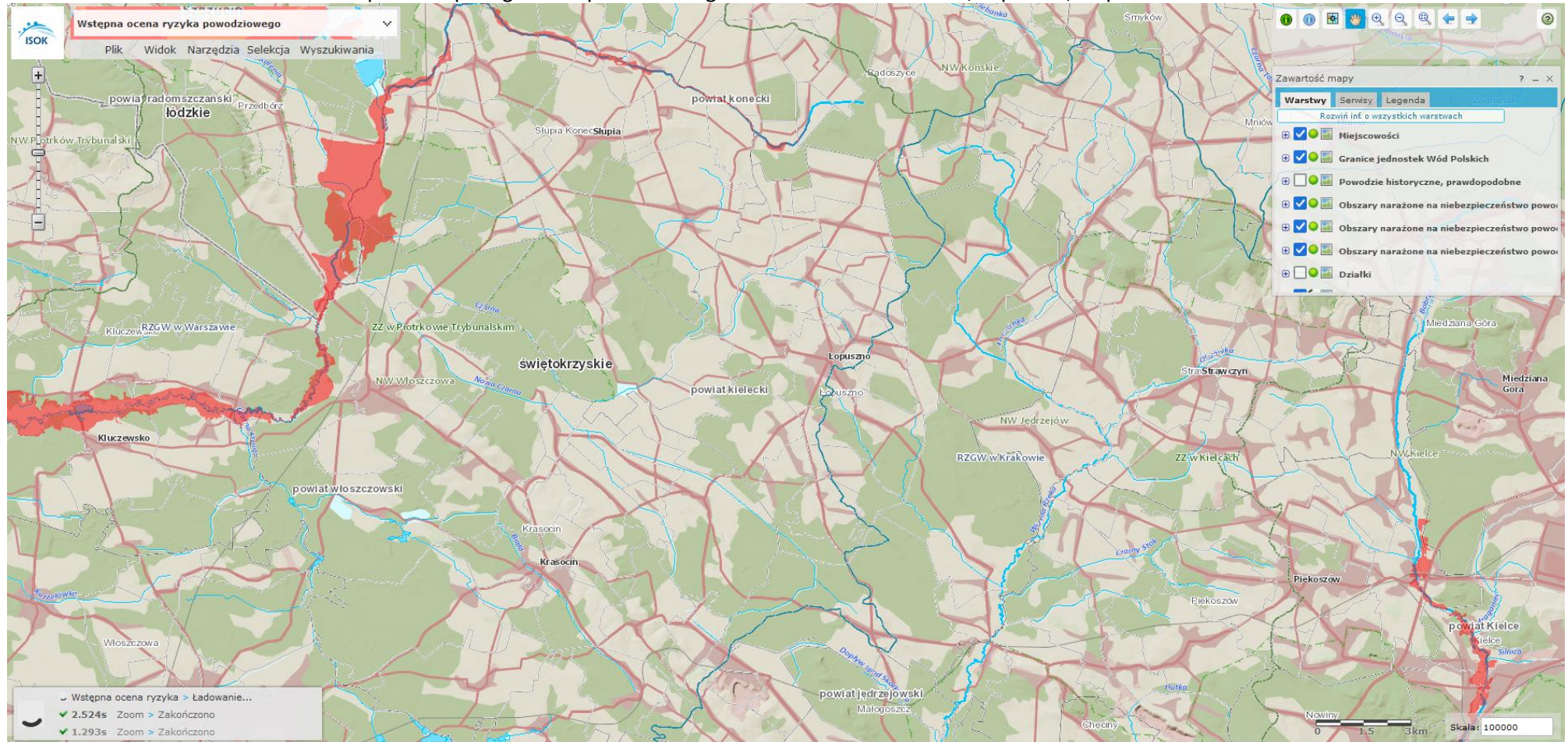
Jednym z elementów Planu jest katalog działań, w którym znajdują się konkretne, mierzalne rozwiązania, które należy wdrożyć, aby ograniczyć skutki suszy. Poprzez wskazany katalog działań realizowany jest cel główny dokumentu. Plan przeciwdziałania skutkom suszy jest zgodny z celami środowiskowymi, w zakresie dobrego stanu wód, o których jest mowa w Ramowej Dyrektywie Wodnej.

W trakcie formułowania Strategii – liderzy lokalni zwracali uwagę, iż rosnące zużycie wody do celów bytowych i gospodarczych oraz obserwowane zmiany klimatyczne powodują konieczność przemodelowania podejścia do zarządzania wodą na poziomie lokalnym.

Strategia zakłada realizację inwestycji służących bardziej efektywnemu korzystaniu z wody (zwiększenie możliwości retencyjnych oraz wykorzystanie wód powierzchniowych do celów gospodarczych). Drugim elementem jest budowa sieci kanalizacyjnej oraz wyposażenie gospodarstw domowych w instalacje przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscowościach, gdzie względy ekonomiczne nie pozwalają na budowę zbiorczych systemów kanalizacyjnych.

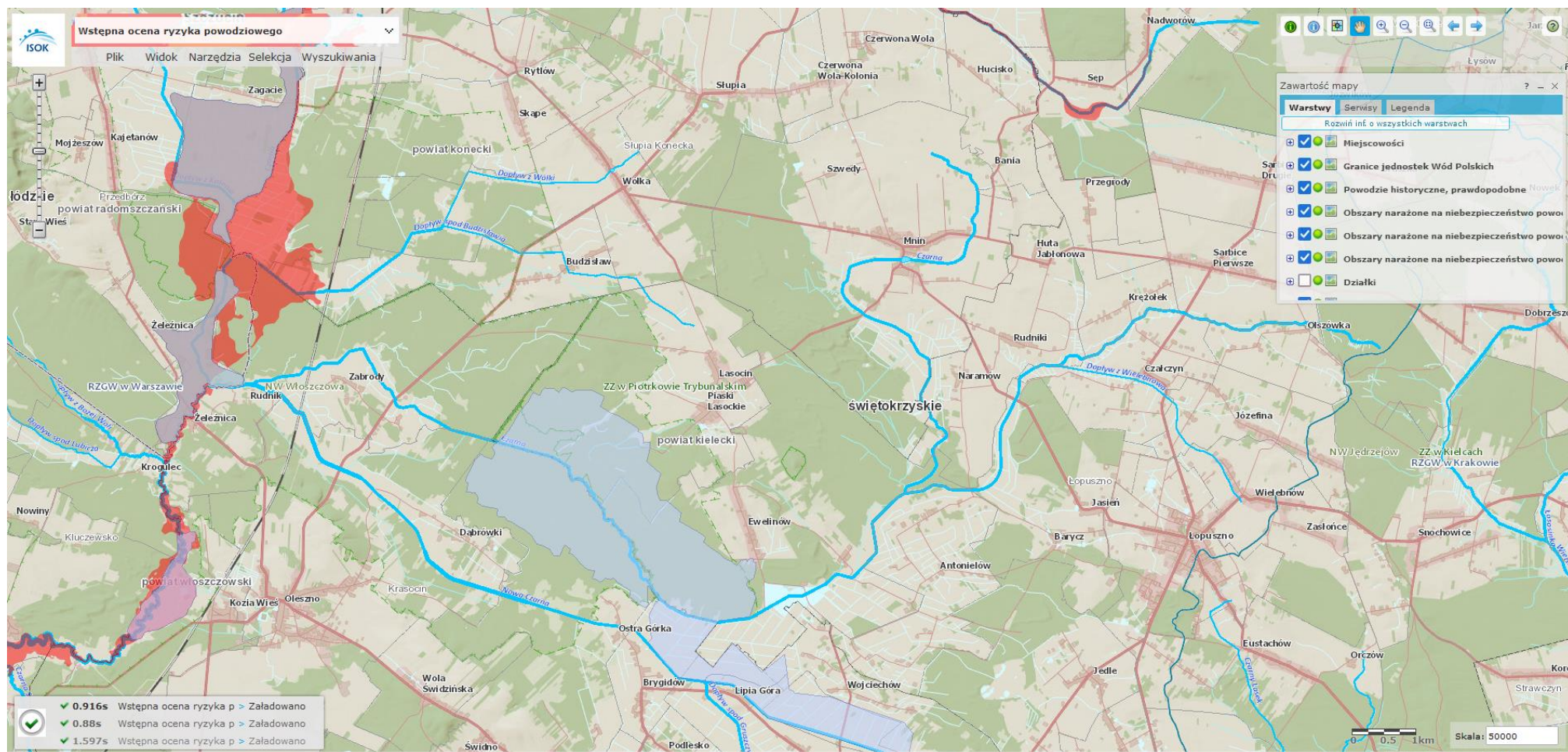
Strategia Rozwoju Ponadlokalnego dla Gmin Krasocin, Łopuszno, Słupia Konecka do roku 2030

Mapa 20 Mapa zagrożenia powodziowego na terenie Gmin Krasocin, Łopuszno, Słupia Konecka

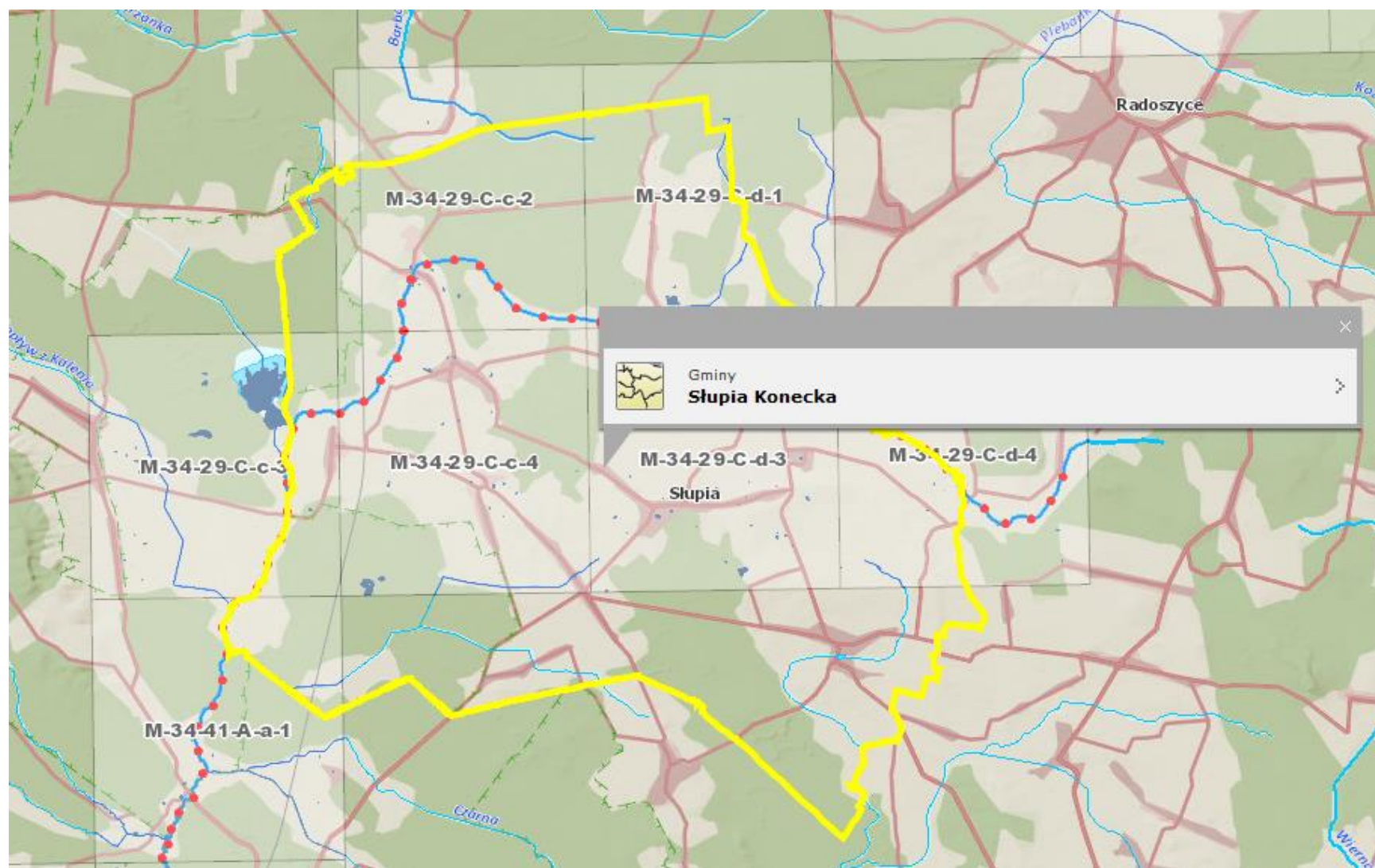
Źródło: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmmap=gpWORP

Mapa 21 Powodzie historyczne na obszarze gmin Krasocin, Łopuszno, Słupia Konecka

Źródło: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpWORP

Mapa 22 Mapa zagrożenia powodziowego na terenie Gminy Słupia Konecka

Źródło: <http://mapy.isok.gov.pl>

Strategia Rozwoju Ponadlokalnego dla Gmin Krasocin, Łopuszno, Słupia Konecka do roku 2030

Zgodnie z Planem Zarządzania Ryzykiem Powodziowym, przyjętym na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 października 2016r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (PZRP: DZ.U. z 2016r. poz 1841) zachowującym ważność zgodnie z art. 555 ust. 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2017r. Prawo wodne w granicach gmin objętych Strategią wykazano zadanie pn.

- ✓ Budowa zbiornika wodnego WIERNA RZEKA na rz. Łososinie, na terenie gmin Łopuszno, Piekoszków i Strawczyn

Obszar Gmin objętych Strategią znajduje się w zasięgu następujących Jednolitych Części Wód Powierzchniowych:

KOD JCWP	Nazwa JCWP	Status	Stan/ potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Stan (ogólny)	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego (zagrożona/ niezagrożona)
Krasocin						
RW200023254229	Czarna z Olszówki	NAT ²	Poniżej dobrego	dobry	zły	zagrożona
RW200052162949	Dopływ spod Skorkowa	NAT	Poniżej dobrego	PSD	zły	zagrożona
RW20006216189	Lipnica	SZCW ³	Co najmniej dobra	dobra	dobra	niezagrożona
RW20006254219	Czarna Włoszczowska od źródeł do Czarnej z Olszówki bez Czarnej z Olszówki	NAT	Co najmniej dobra	dobra	dobra	niezagrożona
RW2000625424	Dopływ z Bożej Woli	NAT	Poniżej dobrego	dobry	zły	zagrożona
RW20006254269	Czarna Struga	NAT	umiarkowany	dobry	zły	zagrożona
RW2000925429	Czarna Włoszczowska od Czarnej z Olszówki do ujścia	NAT	umiarkowany	dobry	zły	zagrożona
Łopuszno						
RW200023254229	Czarna z Olszówki	NAT	Poniżej dobrego	dobry	zły	zagrożona
RW20005216292	Wierna Rzeka od źródeł do Kalisza	SZCW	Dobry i powyżej dobrego	dobry	dobry	niezagrożona

² naturalna jednolita część wód

³ Silnie zmieniona część wód

RW200052162949	Dopływ spod Skorkowa	NAT	Poniżej dobrego	PSD	zły	zagrożona
RW20006254219	Czarna Włoszczowska od źródeł do Czarnej z Olszówki bez Czarnej z Olszówki	NAT	Co najmniej dobra	dobra	dobra	niezagrożona
RW20008216299	Wierna Rzeka od Kalisza do ujścia	NAT	Poniżej dobrego	dobry	zły	zagrożona
Słupia Konecka						
RW200023254229	Czarna z Olszówki	NAT	Poniżej dobrego	dobry	zły	zagrożona
RW20006254219	Czarna Włoszczowska od źródeł do Czarnej z Olszówki bez Czarnej z Olszówki	NAT	Co najmniej dobra	dobra	dobra	niezagrożona
RW20006254489	Barbarka	NAT	dobry	dobry	dobry	niezagrożona

- oraz Jednolitych Części Wód Podziemnych

Numer JCWPd	Identyfikator UE	położenie	Stan ilościowy	Stan jakościowy	Ogólna ocena stanu JCWPd	Ocena ryzyka niespełnienia celów środowiskowych
84	PLGW200084	Gminy: Krasocin, Łopuszno, Słupia Konecka	dobry	dobry	dobry	niezagrożona
85	PLGW200085	Słupia Konecka	dobry	dobry	dobry	niezagrożona
100	PLGW2000100	Krasocin	dobry	dobry	dobry	niezagrożona
101	PLGW2000101	Krasocin, Łopuszno	słaby	dobry	słaby	zagrożona

Gmina Krasocin znajduje się w zasięgu obszaru ochrony Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) 416 Małogoszcz i 408 Niecka Miechowska (część NW). Gmina Łopuszno znajduje się w zasięgu obszaru ochrony Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) 416 Małogoszcz i 414 Zbiornik Zagnańsk. Słupia Konecka znajduje się poza zasięgiem udokumentowanego obszaru ochrony Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP).

Obszar partnerstwa jest stosunkowo dobrze wyposażony w infrastrukturę wodociągową, ale **prawdziwym wyzwaniem jest gospodarka ściekowa**. Istotnym czynnikiem wpływającym na ten stan rzeczy jest rozproszona sieć osadnicza, natomiast alternatywą może być wspieranie gospodarstw domowych w przydomowe oczyszczalnie. Odpowiednia **gospodarka ściekowa**

jest warunkiem poprawy czystości wód, ale również ochrony cennego zasobu, jakim są gleby.

Tabela 13 Informacje nt. infrastruktury wod-kan na terenie gmin objętych Strategią

	Wyszczególnienie	Gmina Łopuszno	Gmina Krasocin	Gmina Słupia Konecka
1.	Długość sieci wodociągowej [w km]	174,4	159,9	78,9
2.	% zwodociągowania gminy	100,00%	94,00%	95,00%
3.	Liczba stacji uzdatniania wody [w szt.]	1	0	0
4.	Liczba ujęć wody [w szt.]	4	8	2
5.	Długość sieci kanalizacyjnej [w km]	28	87	0
6.	% skanalizowania gminy	14,50%	62,60%	0,00%
7.	Liczba oczyszczalni ścieków [w szt.]	1	3	1

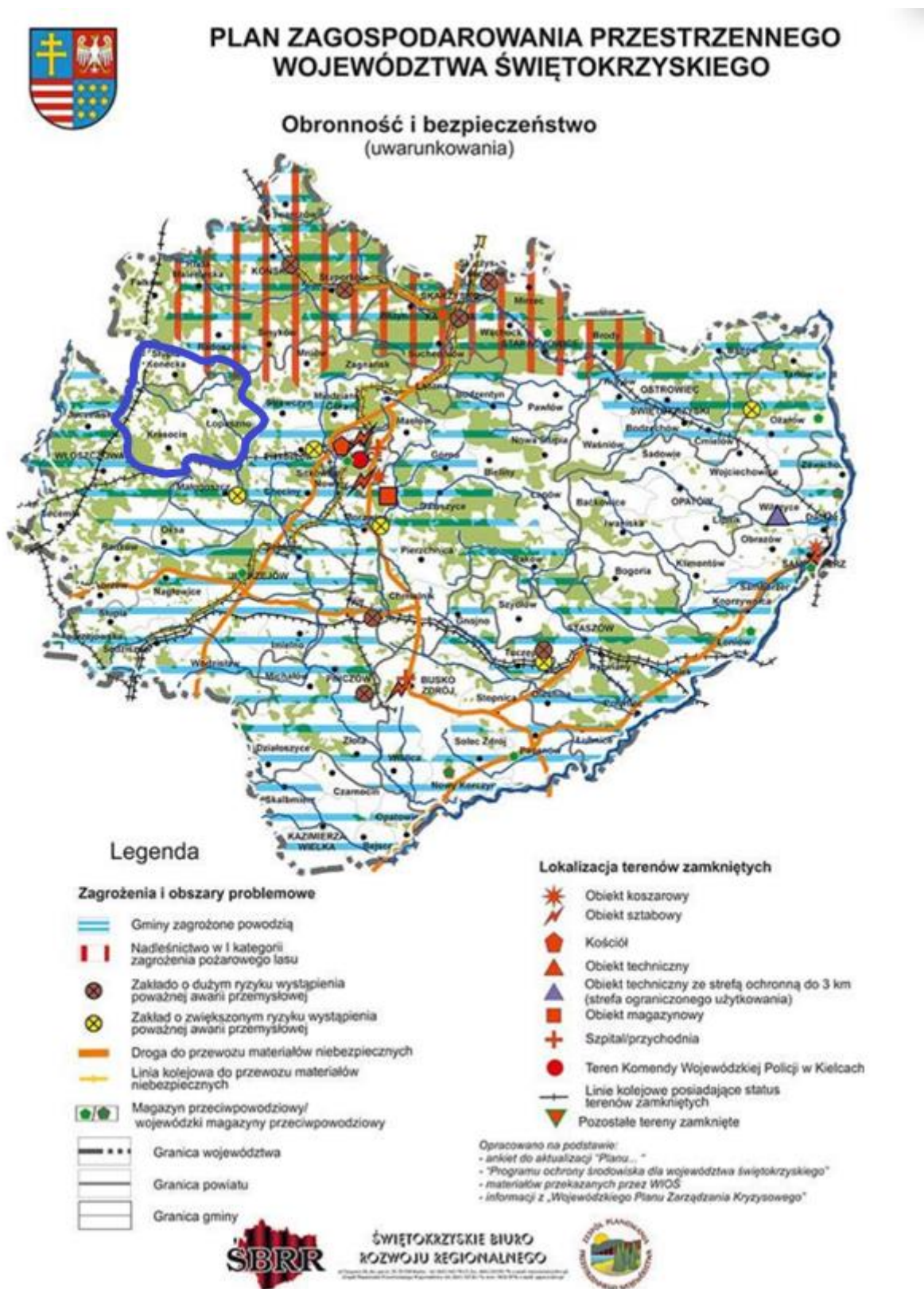
Źródło: dane Urzędów Gmin

Jakość powietrza na terenie partnerstwa jest generalnie dobra. Jednak przekroczenia benzo(a)pirenu wskazują na **problem niskiej emisji, którego źródłem jest w głównej mierze sektor gospodarstw domowych**. Dążenie do poprawy jakości powietrza, a także trendy związane z korzystaniem z energii (większa konsumpcja przy rosnących cenach) oznacza zatem **konieczność wymiany źródeł ciepła oraz inwestycji pozwalających na oszczędzanie energii**. Czynnikiem sprzyjającym czystości powietrza może być ograniczanie transportu prywatnego dzięki budowie sieci bezpiecznych dróg rowerowych i rozwijaniu transportu publicznego. Należy zaznaczyć, że obecnie mieszkańcy przemieszczają się głównie prywatnymi środkami transportu.

Na zakończenie podsumowanie podsumowania diagnozy warto również wspomnieć o 3 aspektach:

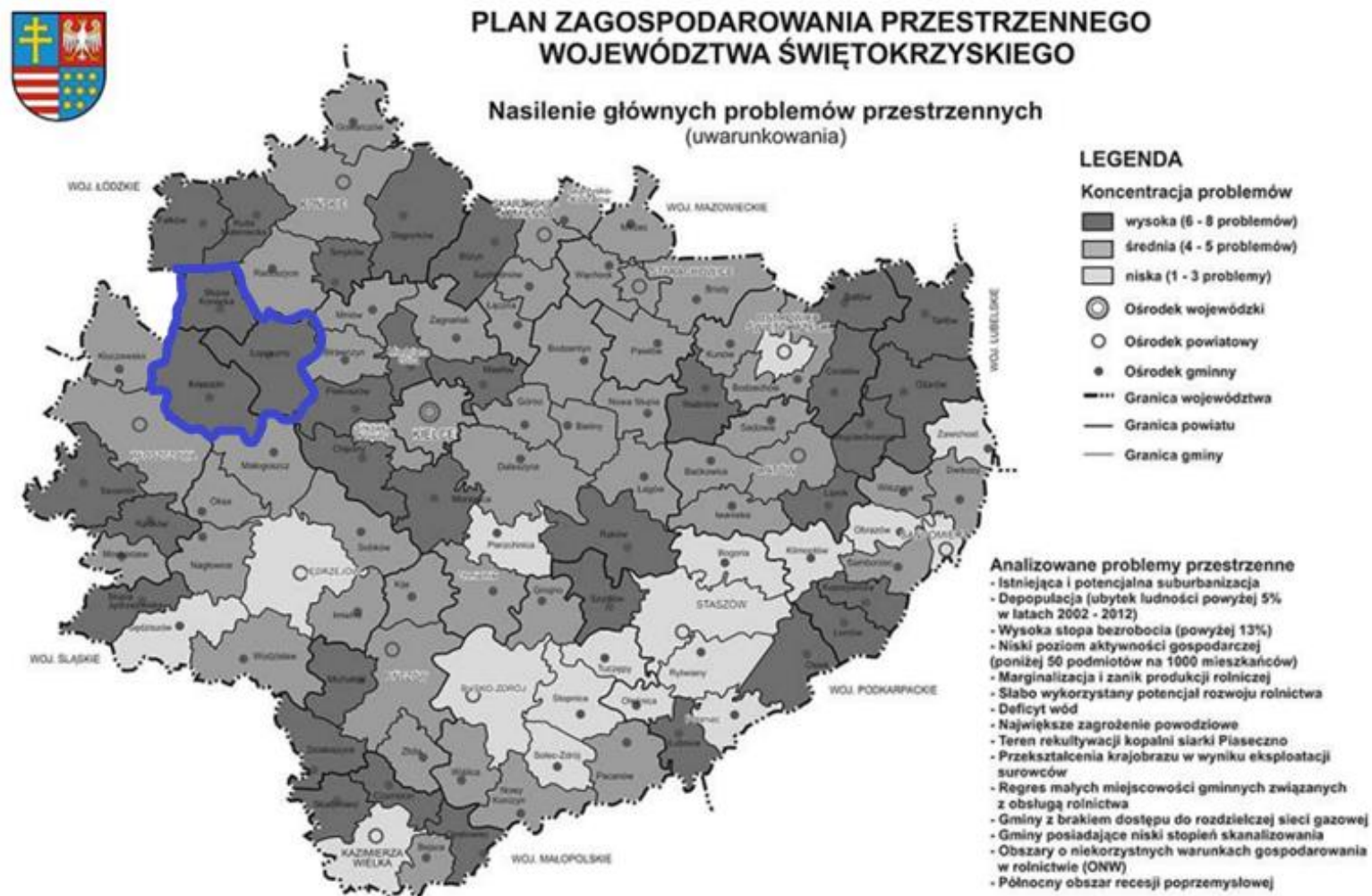
1. obszar objęty Strategią nie ma jakiegoś szczególnego znaczenia w zakresie obronności (mapa 23), co jest szczególnie istotnie w związku ze wzrostem ryzyka konfliktu zbrojnego w naszym regionie po agresji Rosji na Ukrainę,
2. na terenie wszystkich gmin występuje wysoka koncentracja problemów przestrzennych (6-8 problemów) – mapa nr 24,
3. w zakresie energetyki (mapa nr 25) obszar gmin stanowi słabą strefę warunków korzystnych dla rozwoju energii wiatrowej, zaś część gminy ma potrzeby w zakresie reelektryfikacji (w dużej części Krasocin, częściowo Słupia Konecka); Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego przewidywał elektrownię na biomasę (w gm. Krasocin) oraz bioelektrownie i biogazownie we wszystkich samorządach objętych Strategią.

Mapa 23 Obrona i bezpieczeństwo (uwarunkowania) wg Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego

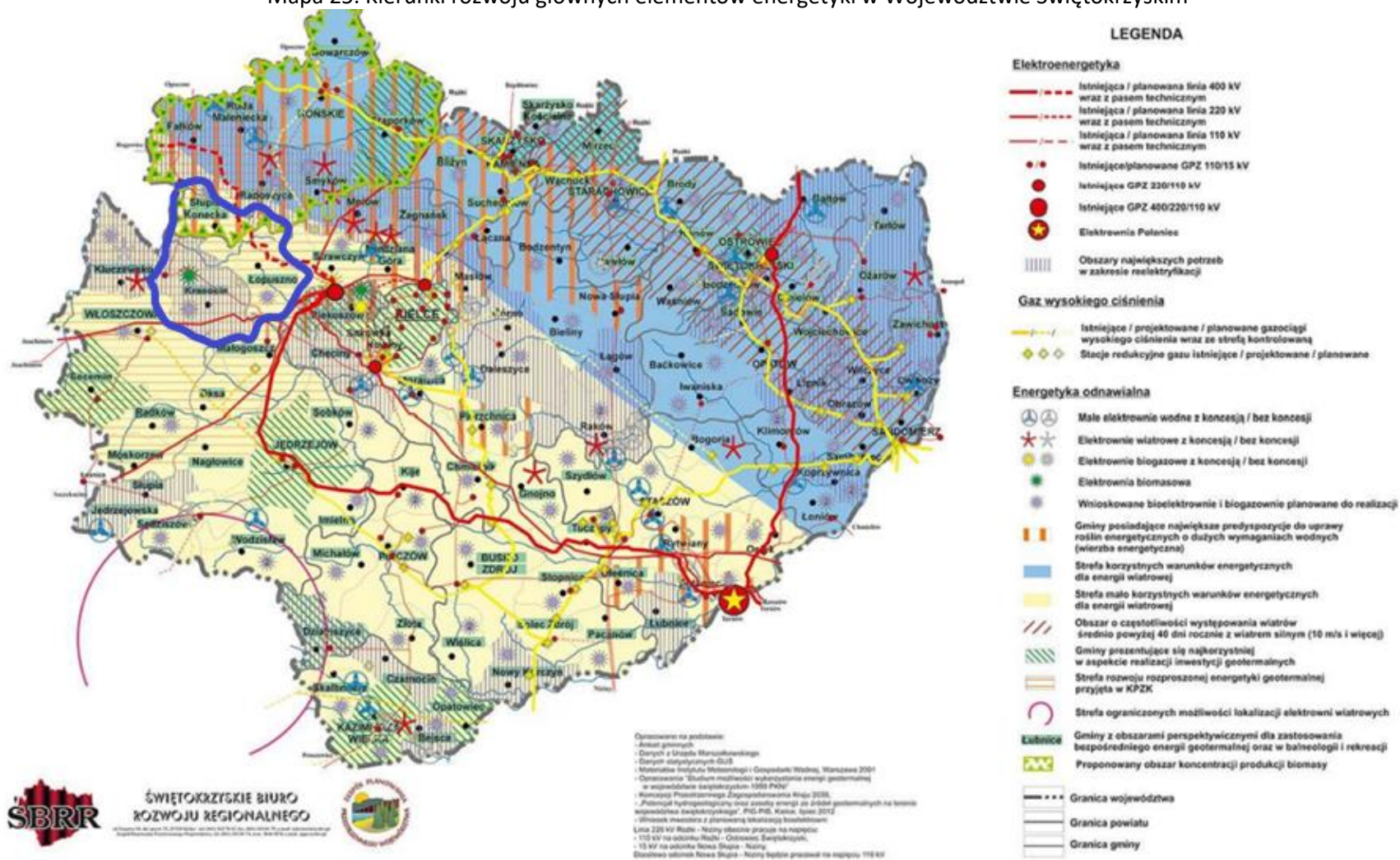
Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego

Mapa 24. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego – nasilenie głównych problemów przestrzennych

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego

Mapa 25. Kierunki rozwoju głównych elementów energetyki w Województwie Świętokrzyskim

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego

Co oznacza, iż na obszarze tym zachodzi szybka depopulacja, niemniej charakteryzuje się on korzystniejszym niż województwo wskaźnikiem obciążenia demograficznego. OSI obszary zagrożone trwałą marginalizacją cechują się szczególnie trudną sytuacją społeczną:

- niemal co 10 jego mieszkańców korzysta z pomocy społecznej,
- OSI cechuje też wysoki poziom bezrobocia,
- niekorzystne są także warunki mieszkaniowe – blisko 30% mieszkań pozbawionych jest łazienek.

Obszar ten ma głównie charakter rolniczy, co implikuje niski poziom przedsiębiorczości.

Zakres planowanych działań w ramach OSI Obszaru zagrożonego trwałą marginalizacją:

- rozwój funkcji turystycznej w oparciu o walory przyrodnicze i kulturowe (w tym obiekt UNESCO i pomniki historii);
- rozwój inteligentnej specjalizacji regionu tj. nowoczesnego rolnictwa i przetwórstwa spożywczego, ze szczególnym uwzględnieniem sadownictwa i rolnictwa ekologicznego, w tym poprawa jakości produktów rolnych poprzez wspieranie innowacyjności i usług sieciowych w zakresie wykorzystania produktów rolniczych;
- rozwój OSI jako obszaru srebrnej gospodarki (ang. silver economy) oraz smart villages;
- rozwój systemów oczyszczania ścieków i odpadów komunalnych;
- utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i zachowanie bioróżnorodności, w tym siedlisk półnaturalnych;
- dostosowanie rolnictwa i gospodarki komunalnej do zmian klimatycznych;
- ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazowych (w tym architektury regionalnej);
- wspieranie inicjatyw lokalnych poprawiających jakość życia;
- dywersyfikacja źródeł dochodu mieszkańców, w tym rolników;
- rozwój podstawowych usług publicznych: społecznych, zdrowotnych oraz w zakresie edukacji, kultury, turystyki, sportu i rekreacji;

- rozwój edukacji kulturalnej i turystycznej opartej na bazie dziedzictwa kulturowego regionu;
- podnoszenie standardów wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, w tym rozwój sieci telekomunikacyjnych;
- rozwój systemów transportu publicznego zapobiegających wykluczeniu transportowemu;
- likwidacja kolizyjnych skrzyżowań kolejowo -drogowych i budowa ścieżek rowerowych;
- tworzenie i promocja wspólnych marek lokalnych;
- budowa i rozwój partnerstw lokalnych.

1.5. Kluczowe wyzwania

Do głównych wyzwań rozwojowych obszaru partnerstwa należą:

1. podniesienie atrakcyjności zamieszkania na terenie partnerstwa, szczególnie dla ludzi młodych (w wymiarze gospodarczym, społecznym i infrastrukturalnym);
2. bardziej efektywne wykorzystanie zasobów partnerstwa do generowania opłacalnych działalności gospodarczych;
3. zapewnienie dostępu do usług publicznych w warunkach obserwowanych zmian demograficznych (spadek liczby ludności, starzenie się społeczeństwa);
4. zachowanie i poprawa walorów środowiskowych istotnych z punktu widzenia życia mieszkańców, działalności rolniczej oraz rozwoju turystyki;
5. budowanie kultury współpracy (zamiast konkurencji) sprzyjającej podnoszeniu efektywności działań (w tym współpracy instytucjonalnej).

2. Wizja i cele rozwojowe obszaru porozumienia

Część projekcyjna strategii została wypracowana w trybie partycypacyjno-eksperckim. Formułując wizję i cele strategiczne wykorzystano podejście zintegrowane, łączące i grupujące różne wątki i obszary wyzwań zidentyfikowanych w trakcie procesu.

Na ostateczny kształt wizji oraz celów wpłynęły:

- wyniki analizy danych społeczno-gospodarczych, które pokazały atuty obszaru, ale i istniejące luki i potrzeby interwencji;
- opinie mieszkańców na temat tego w jakim otoczeniu chcieliby żyć i jakie aspekty wymagają istotnych i pilnych zmian⁴;
- wnioski z dyskusji prowadzonych podczas spotkań i warsztatów z Zespołem Operacyjnym, Radą Porozumienia oraz warsztatów z interesariuszami.

⁴ Opinie te pochodziły z konsultacji społecznych „Diagnozy strategicznej” oraz projektu Strategii

2.1. Wizja

W wyniku przeprowadzonego procesu warsztatowego i podjętych **decyzji strategicznych** określona została wizja Partnerstwa w 2030 roku:

Gminy Łopuszno, Krasocin i Słupia Konecka osiągną pozycję ponadlokalnego lidera w dziedzinie warunków do życia mieszkańców poprzez szereg inwestycji infrastrukturalnych, społecznych i gospodarczych realizowanych przy współudziale partnerów publicznych, społecznych i gospodarczych.

Do 2030r. samorządy i interesariusze Strategii zabezpieczą potrzeby ekonomiczne, społeczne i kulturalne mieszkańców i odwiedzających.

Obszar Partnerstwa jest miejscem łączącym tradycje z innowacjami, dbającym o kształtowanie przyszłych pokoleń w poszanowaniu tradycji i lokalnej kultury, budującym swoją przyszłość w zgodzie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Czyste środowisko, atrakcje turystyczne, kulturowe i krajobrazowe – stanowią główne atuty przesądzające o atrakcyjności Gmin Łopuszno, Krasocin i Słupia Konecka dla mieszkańców i osób odwiedzających.

2.2. Misja

Misja partnerstwa, czyli jego cel nadrzędny, stanowiący przyczynę zawarcia partnerstwa i niezmienny w całym okresie jego trwania, została oparta o kluczowe wartości, wokół których zawiązało się i chce działać partnerstwo.

Misją partnerstwa jest stworzenie trwałych podstaw rozwoju i zwiększenie atrakcyjności obszaru dzięki lepszej koordynacji oraz podejmowaniu wspólnych działań.

2.3. Cele strategiczne

Wizja rozwoju będzie urzeczywistniana dzięki koncentracji na osiągnięciu 5 celów strategicznych. Zostały one sformułowane na podstawie zidentyfikowanych problemów i potencjałów. Zakres działań przewidzianych do realizacji w ramach poszczególnych celów jest w dużej mierze komplementarny i stanowi jeden z wymiarów zintegrowanego podejścia do kształtowania polityki rozwoju gmin objętych Strategią.

Ryc. 1. Schemat wizji i celów strategicznych

Źródło: opracowanie własne

Powyższe cele strategiczne służą osiągnięciu wizji i misji określonej w Strategii. Określają one rezultaty o najważniejszym znaczeniu w długiej perspektywie. Przypisane im cele operacyjne wyznaczają kierunki działań.

Cele strategiczne związane są z decyzjami dotyczącymi utrzymania lub zmiany wykorzystania zasobów gmin, w tym również zasobów będących w posiadaniu sektora prywatnego oraz pozarządowego.

Cel strategiczny 1. Silna przedsiębiorczość dzięki bardziej efektywnemu wykorzystaniu zasobów rolnych, przyrodniczych i historyczno-kulturowych partnerstwa, wykorzystująca nowoczesne technologie

Cel nr 1 powiązany jest z kluczowym problemem jakim jest niewystarczająca liczba wysokiej jakości miejsc pracy. Skutkuje to zmniejszaniem się liczby mieszkańców, w tym odpływem wielu młodych, aktywnych i kreatywnych osób.

Obszar gmin Łopuszno i Słupia Konecka ma zdecydowanie charakter rolniczy, zaś w przypadku Gminy Krasocin – przemysłowy i w najbliższym okresie charakter lokalnej gospodarki raczej nie ulegnie zmianie. Należy pamiętać, że sprostanie wymogom przyszłego rynku żywnościowego wymaga kompleksowego podejścia do wszystkich elementów łańcucha obejmującego: wytwarzanie surowca, jego przetworzenie oraz dystrybucję i sprzedaż. Poza branżą spożywczą szansą na zdynamizowanie rozwoju jest rozwinięcie usług czasu wolnego oraz przyciągnięcie bądź wykreowanie nowych działalności gospodarczych wykorzystujących nowoczesne rozwiązania i technologie.

Główne atuty obszaru sprzyjające osiągnięciu celu:

- bardzo dobre warunki przyrodniczo-klimatyczne do produkcji rolnej (w tym ekstensywnej);
- rozwijający się sektor spożywczych produktów lokalnych bazujących na wysokiej jakości surowcach;
- dobre usytuowanie komunikacyjne – dobrej jakości drogi lokalne i ponadlokalne,
- potencjalne tereny inwestycyjne;
- rozwinięty system edukacji,
- bogate dziedzictwo historyczne (materialne i niematerialne) oraz ciekawy krajobraz.

Kierunki działań:

- stworzenie systemu integracji producentów rolnych, przetwórców i dystrybutorów działających w branży rolno-spożywczej, z uwzględnieniem nowoczesnej wiedzy i technologii w poszczególnych elementach systemu;
- stworzenie spójnego produktu turystycznego, łączącego aspekty historyczne, kulturowe i przyrodnicze oraz jego promocja;

- stworzenie warunków do integracji lokalnych przedsiębiorców, promowania ich działalności (cykliczne spotkania przedsiębiorców oraz władz lokalnych, stworzenie interaktywnej mapy firm);
- promowanie postaw przedsiębiorczych wśród dzieci i młodzieży (współpraca władz lokalnych, przedsiębiorców i placówek edukacyjnych);
- stworzenie spójnej polityki inwestycyjnej, obejmującej urządzenie terenów inwestycyjnych, przygotowanie systemu zachęt oraz promocji oferty inwestycyjnej.

Cel strategiczny 2. Obszar Gmin Krasocin, Łopuszno i Słupia Konecka – stanowi dobre miejsce do życia, zapewniające warunki samorealizacji zarówno najmłodszym mieszkańcom, osobom w pełni sił witalnych, jak i seniorom. Miejsce, w którym aktywni mieszkańcy wspólnie tworzą swoją przestrzeń życiową.

Podstawowym problemem partnerstwa jest spadek liczby mieszkańców oraz szybko postępujące starzenie się społeczeństwa. Rodzi to nowe wyzwania i potrzeby w zakresie świadczonych usług społecznych, a także przyszłości rynku pracy. Poza czynnikami gospodarczymi (miejsca pracy) istotnym czynnikiem zachęcającym ludzi młodych do pozostania na terenie partnerstwa jest dostęp do wysokiej jakości usług społecznych.

Osiągnięcie celu będzie związane z wykorzystaniem następujących walorów obszaru partnerstwa:

- wysoka jakość nauczania,
- rozwinięta sieć placówek oświaty oraz kultury;
- działania nakierowane na rozwój usług opiekuńczych dla osób starszych;
- zrealizowane projekty z zakresu poprawy centrum miejscowości i ich rewitalizacji,
- aktywność mieszkańców.

Kierunki działań:

- działania podnoszące jakość edukacji, w tym wyrównujące szanse edukacyjne dzieci i młodzieży;
- popularyzacja aktywnego stylu życia (urządzanie miejsc wypoczynku i aktywności społecznej, zwiększenie wykorzystania obiektów sportowych, popularyzacja zajęć rehabilitacyjnych dla osób pracujących oraz seniorów);
- koordynacja działań w zakresie kultury (poprawa oferty, tworzenie wspólnego kalendarza wydarzeń, wykorzystanie wydarzeń kulturalnych do tworzenia produktu turystycznego, wdrożenie regularnych spotkań osób zajmujących się kulturą w gminach w celu dokonywania uzgodnień i wymiany doświadczeń);
- stworzenie spójnego systemu wsparcia seniorów oraz ich aktywizacji społecznej i zawodowej;

- zwiększenie zasobu mieszkaniowego z przeznaczeniem na wynajem;
- modernizacja i przyspieszenie rozwoju usług świadczonych drogą elektroniczną oraz zwiększenie powszechności w korzystaniu z nich;
- lobbing na rzecz poprawy dostępności do internetu o wysokiej przepustowości i niezawodności, w tym rozbudowy sieci światłowodowych.

Cel strategiczny 3. Gminy partnerskie - Krasocin, Łopuszno i Słupia Konecka – umiejętnie odpowiadają na wyzwania klimatyczne, wykorzystując nowoczesne, proekologiczne rozwiązania dla poprawy infrastruktury oraz wewnętrznej i zewnętrznej dostępności komunikacyjnej.

Istotnym wyzwaniem obszaru partnerstwa jest utrzymanie wysokiej jakości środowiska, które jest ważnym aspektem w kontekście ochrony zdrowia mieszkańców, jakości surowców rolnych (jakość gleby, wody) oraz rozwoju turystyki (czystość rzek, bioróżnorodność, krajobraz). Głównymi problemami w tym kontekście są jakość powietrza oraz zarządzanie zasobami wody. Obszar partnerstwa jest dotykany skutkami zmian klimatycznych: niektóre tereny są zagrożone powodzią i podtopieniami, a jednocześnie na coraz większych terenach odczuwalne są skutki suszy rolniczej.

Działania w ramach celu będą bazowały na następujących atutach obszaru partnerstwa:

- generalnie czyste środowisko;
- gęsta sieć dróg lokalnych;
- świadomość władz lokalnych dotycząca konieczności podejmowania działań w reakcji na obserwowane zmiany klimatyczne;
- wychowanie osób młodych na kwestie ochrony środowiska.

Kierunki działań:

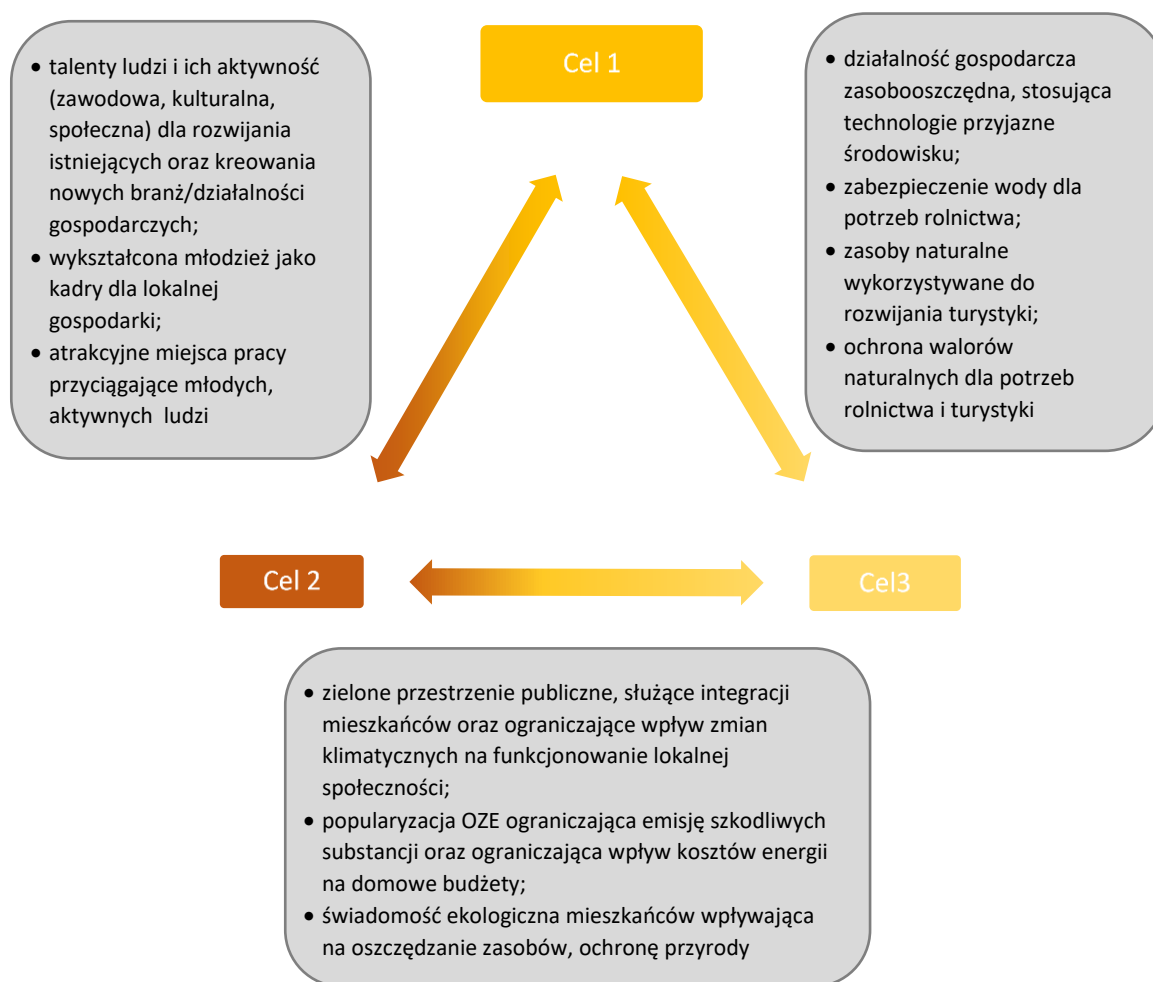
- zwiększanie efektywności energetycznej budynków, popularyzacja wytwarzania i korzystania z energii ze źródeł odnawialnych;
- popularyzacja wykorzystania rowerów jako alternatywnego środka transportu dzięki rozwijaniu sieci ścieżek rowerowych;
- edukacja ekologiczna;
- zapewnienie dostaw wody dla celów bytowych oraz dla rolnictwa, w tym zwiększanie retencji;
- działania na rzecz usprawnienia gospodarki wodno-ściekowej,
- zacieśnienie współpracy na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa przeciwpowodziowego ze służbami właściwymi kompetencyjnie;
- poprawa bezpieczeństwa na drogach lokalnych.

2.4. Opis podejścia zintegrowanego

Zintegrowane podejście oznacza planowanie działań w sposób funkcjonalny, a nie w sposób sektorowy (dziedzinowy). Taki sposób prowadzenia polityki rozwoju pozwala osiągnąć lepsze rezultaty, np. poprzez wykorzystanie efektów już zrealizowanych inwestycji lub optymalne zaplanowanie kolejności przeprowadzenia działań w czasie. W niniejszej *Strategii* podejście zintegrowane przejawia się w kilku płaszczyznach:

- **integracja na poziomie celów** oznacza, iż są one wzajemnie powiązane, a zakres działań jednego celu wpływa na efekty realizacji działań przypisanych innemu celowi. Związki pomiędzy celami przedstawia schemat:

Ryc. 2. Schemat powiązań celów strategicznych

Źródło: Opracowanie własne

- **integracja na poziomie projektów** oznacza przygotowywanie koncepcji projektowych które w możliwie dużym stopniu łączą wymiary (gospodarczy, społeczny, środowiskowy, przestrzenny) oraz zadania o charakterze inwestycyjnym i nieinwestycyjnym. Bardzo ważna jest również wzajemna komplementarność projektów (np. wykorzystanie tej samej przestrzeni/obiektów do realizacji działań dwóch różnych projektów) oraz korzystanie z efektów projektów już zrealizowanych;
- **integracja w sferze organizacyjnej** oznacza budowanie kultury współpracy w ramach zawiązanego partnerstwa oraz na linii partnerstwo – interesariusze. Ten drugi wymiar jest szczególnie ważny w przygotowaniu projektów publicznych, które powinny uwzględniać wpływ, jaki wywierają na otoczenie społeczno-gospodarcze (np. dostrzeganie roli przedsiębiorców i twórców w kreowaniu produktu turystycznego);
- **uwzględnienie polityki rozwojowej stanowionej na wyższym szczeblu**, które oznacza w szczególności zachowanie spójności z zapisami Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+ oraz Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego.

3. Wykaz projektów

3.1. Prace nad wyłonieniem projektów

Proces definiowania projektów pozwolił przejść od fazy diagnostycznej (jakimi potencjałami dysponuje partnerstwo i z jakimi wyzwaniem musi się zmierzyć) po opisanie ogólnych założeń projektów (jakie działania należy podjąć). Proces ten przeprowadzony został w kilku etapach:

1. Refleksja na temat problemów, potrzeb i potencjałów prowadzona była głównie w fazie diagnostycznej. Informacje w tym zakresie pozyskiwane były poprzez spotkania strategiczne z przedstawicielami samorządów oraz konsultacje *Diagnozy strategicznej*. Powyższe formy interakcji z mieszkańcami pozwoliły na określenie dziedzin wymagających podjęcia szczególnej interwencji oraz zidentyfikowanie konkretnych (choć jeszcze bardzo ogólnych) pomysłów realizacyjnych.

2. Zgłaszanie wstępnych propozycji projektowych przez członków Zespołu Operacyjnego. Wstępne propozycje formułowane były na podstawie przeprowadzonej diagnozy oraz wiedzy i doświadczenia członków Rady Porozumienia i Zespołu Operacyjnego.

3. Analiza i ocena wstępnych propozycji projektowych pod kątem zgodności z kryteriami oceny projektów strategicznych, a następnie propozycja dokonania uzupełnień i/lub grupowania w zintegrowane wiązki (konceptje projektowe);

Kryteria oceny projektu strategicznego:

1 czy projekt jest **partnerski**? Realizowany **wspólnie** przez uczestników Partnerstwa lub wytwarzający wspólny rezultat dla całego Partnerstwa

2 czy projekt jest **zintegrowany**? Rozwiązujący **szerszy zakres** problemów, wykorzystujący szerszy zakres potencjałów, odpowiadający na potrzeby różnych grup osób

3 czy projekt **oddziałuje ponadlokalnie**? Mający wpływ na rozwój **więcej niż jednej** gminy

4 czy projekt jest zgodny z **celami strategicznymi**? Projekt **wpisuje się** w cele strategiczne oraz łączy przynajmniej dwa z czterech **wymiarów** (gospodarczy, społeczny, środowiskowy, przestrzenny)

5 czy projekt jest **komplementarny**? Projekt wykazuje **powiązanie** z innymi projektami w ramach tworzonej strategii (spójność) oraz innymi przesądzonymi projektami na obszarze partnerstwa

Kryteria dodatkowe projektu strategicznego:

KRYTERIA DODATKOWE	
Jakość usług	Projekt powinien poprawiać jakość świadczonych usług na obszarze większym niż jednej gminy
Wpływ finansowy	Projekt powinien przyczyniać się do obniżenia kosztów świadczenia usług publicznych lub zwiększać przychody gmin Partnerstwa
Projekt mieszany	Projekt powinien łączyć w sobie działania inwestycyjne i nieinwestycyjne (tzw. twarde i miękkie)
Projekt zróżnicowany	Projekt powinien łączyć w sobie zróżnicowane zakresy przedmiotowe

4. **Omówienie koncepcji projektowych z interesariuszami** podczas warsztatów tematycznych. W wyniku dyskusji koncepcje projektowe podlegały uzupełnieniu, przeformułowaniu, pojawiły się również propozycje nowych projektów;

5. **Wstępne opracowanie przedsięwzięć** odbywało się w sposób iteracyjny w ramach utworzonych Zespołu Operacyjnego i miało na celu ich rozwinięcie merytoryczne (celowość, potrzeba realizacji, oczekiwane rezultaty, możliwości zaangażowania poszczególnych partnerów). Na tym etapie dokonywano łączenia koncepcji projektowych oraz niewielkich modyfikacji pierwotnych założeń niektórych z nich. Etap ten znalazł odzwierciedlenie w liście potrzeb stanowiącej podsumowanie Diagnozy strategicznej.

6. **Ponowna ocena tak przygotowanych przedsięwzięć**, której efektem było pogrupowanie na projekty strategiczne oraz projekty uzupełniające co ma odzwierciedlenie w niniejszej Strategii.

7. Przygotowanie i późniejsza aktualizacja „**Szczegółowej listy projektów**” stanowiącej uszczegółowienie projektów strategicznych i uzupełniających ujętych w Strategii. Lista ta jest przyjmowana i aktualizowana uchwałą przez Radę Porozumienia.

3.2. Projekty strategiczne

Projekty strategiczne to **kompleksowe działania mające na celu realizację założonych celów strategicznych**, kluczowe z punktu widzenia całego Partnerstwa i dotyczące szerokiego

obszaru wyzwań. Kompletny zakres warunków (kryteriów) niezbędnych do spełnienia został opisany w poprzednim podrozdziale.

Warto jedynie dodać, że realizacja poszczególnych działań ujętych w Strategii będzie uwzględniać rozwiązania:

- sprzyjające ochronie środowiska, ograniczaniu wpływu zmian klimatu;
- usprawniające dostęp osobom z niepełnosprawnościami;
- zapewniające równy dostęp różnym grupom społecznym.

W wyniku opisanego procesu wyboru strategicznego przygotowane zostały propozycje czterech **projektów strategicznych**:

- 1. Łączy nas historia, tradycja i ... ścieżki – tworzymy ponadlokalny produkt turystyczny**
- 2. Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na obszarze partnerstwa**
- 3. Projekty partnerskie w zakresie poprawy efektywności energetycznej oraz zwiększenie ilości energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych**
- 4. Edukacja, kultura i sport – spoiwem partnerstwa**

spełniających wymagane warunki projektu partnerskiego, zintegrowanego i komplementarnego, będących jednocześnie najbardziej kompleksową odpowiedzią na zidentyfikowane w ramach diagnozy potrzeby i wyzwania i realizujące wypracowane cele strategiczne.

Projekt nr 1 – łączy nas historia, tradycja i ... ścieżki – tworzymy ponadlokalny produkt turystyczny

Obszar partnerstwa jest dotknięty procesami depopulacji, które wynikają zarówno z procesów naturalnych (niski przyrost naturalny) jak i emigracji. Głównym powodem wyjazdów jest ograniczona możliwość znalezienia satysfakcjonującej pracy. Niska jakość oraz opłacalność rolnictwa determinuje charakter lokalnej gospodarki. Z jednej strony, potencjał gospodarczy partnerstwa, mierzony liczebnością podmiotów gospodarczych na 1 tys. mieszkańców, jest niski w odniesieniu do średniej wojewódzkiej, co świadczy o niewystarczająco rozwiniętych pozarolniczych formach działalności. Z drugiej strony teren partnerstwa dysponuje wieloma walorami sprzyjającymi rozwojowi turystyki. Należą do nich: czyste środowisko, bardzo ciekawy krajobraz łagodnie pofałdowanych wzgórz, zabytki i bogata historia zwłaszcza z okresu wojen światowych.

Atrakcje gmin objętych Strategią nie są w sposób zintegrowany promowane i udostępniane dla odwiedzających. Na terenie partnerstwa wyznaczone zostały szlaki turystyczne

(rowerowe, piesze), które tylko częściowo łączą się ze sobą. Ponadto, na terenie partnerstwa działają przedsiębiorcy związani z branżą rolno-spożywczą, których oferta nie jest wystarczająco wyeksponowana, a ich rozproszone działanie nie zapewnia odpowiedniej promocji i dystrybucji wyrobów.

Turystyka jest sektorem, który obecnie bardzo słabo rozwija się na terenie partnerstwa. Stworzenie zintegrowanego produktu turystycznego łączącego dziedzictwo kulturowe, walory przyrodnicze oraz lokalne kulinaria przyczynią się do powstawania nowych działalności gospodarczych, rozwijania już funkcjonujących firm oraz dywersyfikacji działalności gospodarstw rolnych.

Zakres projektu obejmuje:

- stworzenie wspólnej marki dla wszystkich gmin Porozumienia (produkty turystyczne, rolnictwo ekologiczne, wspólna oferta inwestycyjna),
 - stworzenie księgi znaków do wykorzystania w obiektach turystycznych, na tablicach informacyjnych oraz oznaczania projektów realizowanych we współpracy partnerstwa;
 - stworzenie systemu nadawania produktom lokalnym znaku (opracowanie znaku, zasady przyznawania i utrzymywania znaku);
 - animowanie współpracy z lokalnymi przedsiębiorcami i wytwórcami produktów lokalnych (w formule organizowanych cyklicznie spotkań) w celu rozszerzenia oferty produktów uwzględniających lokalne zasoby; wymiana dobrych praktyk w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i rozwiązywania bieżących problemów; popularyzacja historii o którą oparta będzie marka tak, by przekaz dla turysty był jednolity;
- zagospodarowanie terenów wokół zbiorników wodnych,
- promocja turystyczna,
- poprawa stanu zabytków, pomników i miejsc pamięci,
- rewitalizacja, poprawa estetyki i funkcjonalności centrum gmin i poszczególnych miejscowości,
- urządzenie terenów rekreacyjnych wraz z budową i/lub modernizacją placów zabaw oraz siłowni zewnętrznych,
- uporządkowanie, odnowienie i przystosowanie przestrzeni publicznych do pełnienia nowych funkcji, w tym rekreacyjnych i integracyjnych;
- powstanie elementów błękitno-zielonej infrastruktury.
- budowa i/lub modernizacja systemu ścieżek rowerowych wraz ze stacjami obsługi i wypożyczalniami rowerów,

- budowa (rozbudowa, przebudowa) i/lub modernizacja infrastruktury dla ruchu niezmotoryzowanego – drogi i pasy rowerowe, strefy wolne od ruchu samochodowego,
- wytyczenie i oznakowanie szlaków turystycznych,
 - Szlaku „Dworki, parki i pałace”, prezentujący przejawy życia dworskiego na terenie partnerstwa. Zadania to m.in. naniesienie atrakcji szlaku na wirtualną mapę oraz przygotowanie tablic informacyjnych dot. atrakcji.
 - Szlaku historycznego, wskazujący miejsca pamięci oraz prezentujący historię tych terenów. Zadania to m.in.:
 - 1 naniesienie lokalizacji miejsc pamięci/obiektów szlaku na wirtualną mapę;
 - 2 oznakowanie miejsc pamięci;
 - 3 przygotowanie tablic informacyjnych;
 - 4 urządzenie miejsc dla prezentacji czasowych wystaw oraz przygotowanie wystawy.
 - Szlaku kulinarnego prezentujący miejsca wytwarzania lokalnych produktów, a także restauracje oferujące kuchnię lokalną. Zadania to m.in. naniesienie atrakcji szlaku na wirtualną mapę oraz przygotowanie tablic informacyjnych dot. atrakcji.
- uzupełnienie szlaków turystycznych w niezbędną infrastrukturę (miejsca obsługi rowerzystów - wiaty do odpoczynku, punkty naprawy rowerów, wypożyczalnie rowerów, uzupełnienie nawierzchni szlaków rowerowych; wybudowanie platform/miejsc widokowych, wykonanie spójnego oznaczenia szlaków -tabliczki kierunkujące, tablice informacyjne);
- utworzenie pola campingowego;
- organizacja jednej wspólnej imprezy promocyjno-integracyjnej – corocznego wydarzenia obejmującego rekonstrukcje historyczne, wystawy, gry terenowe i festiwal kulinarny, wykorzystujące historię obszaru,
- stworzenie wirtualnej mapy atrakcji turystycznych i szlaków turystycznych. Mapa będzie przygotowana w 2 wersjach:
 - ❖ w wersji elektronicznej – zamieszczona na stronie każdej gminy partnerskiej; do pobrania na telefon; z informacją na temat portalu w każdym punkcie informacji turystycznej, przestrzeniach publicznych (np. centra wsi), obiektach partnerskich (pensjonaty, restauracje, itp.);
 - ❖ w wersji tradycyjnej (drukowanej);
- działania promocyjne (w tym kampania informacyjna; murale odnoszące się do historii danego miejsca; zakup food truck promującego lokalne produkty; billboardy informacyjne w miejscach o dużym ruchu, wspólna promocja na targach turystycznych, imprezach promocyjnych).

Projekt nr 2 - Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na obszarze partnerstwa

Zakres projektu obejmuje:

- budowa i/lub modernizacja ujęć wody,
- budowa i/lub modernizacja sieci wodociągowej,
- budowa i/lub modernizacja Infrastruktury do dystrybucji, uzdatniania i magazynowania wody,
- budowa i/lub modernizacja kanalizacji sanitarnej,
- budowa i/lub modernizacja oczyszczalni ścieków,
- budowa indywidualnych przydomowych oczyszczalni ścieków,
- monitorowanie sieci wodociągowej i kanalizacyjnej,
- tworzenie punktów poboru wody wykorzystywanej w rolnictwie,
- zakup zbiorników na wodę dla potrzeb zakładów gospodarki komunalnej,
- zakup wozów asenizacyjnych oraz inne wyposażenie zakładów gospodarki komunalnej w obszarze wod-kan.

Projekt nr 3. Projekty partnerskiej w zakresie poprawy efektywności energetycznej oraz zwiększenie ilości energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych

Środowisko naturalne jest niewątpliwym zasobem obszaru partnerstwa. Jego element - czyste powietrze - jest czynnikiem sprzyjającym dalszemu rozwijaniu oferty pobytowej dla turystów, może stanowić również jedną z ważnych zachęt do osiedlania się nowych mieszkańców. Zachodzące zmiany klimatyczne i przyjęte polityki w tym zakresie zachęcają do ograniczania strat energii oraz zapewnienia alternatywnych sposobów dostarczania energii, w tym na cele grzewcze.

Zakres projektu obejmuje:

- termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej,
- popularyzacji wykorzystania OZE (zarówno w jednostkach publicznych jak i gospodarstwach domowych) poprzez wsparcie inwestycji oraz działania szkoleniowe;
- termomodernizacja domów i mieszkań prywatnych (w tym wymiana pieców i nieekologicznych kotłów grzewczych),
- dostawa i montaż OZE (PV, pompy ciepła) na budynkach użyteczności publicznej oraz w budnkach prywatnych (projekty parasolowe),
- budowa farmy fotowoltaicznej w celu zaspokojenia potrzeb energetycznych samorządów,
- utworzenie magazynów energii elektrycznej,
- budowa i/lub modernizacja oświetlenia ulicznego,
- usprawnienie systemów ciepłowniczych, gazowych i elektroenergetycznych.

W związku z planowanymi zadaniami związanymi z pracami termomodernizacyjnymi Gminy/Inwestorzy przed przystąpieniem do ich realizacji dokonają rozpoznania, czy w budynkach występują chronione gatunki zwierząt (ptaki/nietoperze). W przypadku stwierdzenia obecności takich gatunków prace będą prowadzone poza ich okresem lęgowo-rozrodczym. Jeżeli chronione gatunki będą występowały w rejonie prowadzenia prac, przed ich rozpoczęciem, może być konieczne uzyskanie zezwolenia, o którym mowa w art. 56 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018 r., poz. 142). Po zakończeniu prac w obiektach, w których wcześniej gniazdowały ptaki lub nietoperze, zostanie umożliwione im dalsze bytowanie lub zapewnione siedliska zastępcze. Realizując inwestycje związane z termomodernizacją budynków Gmina/Inwestorzy będą uwzględniać art. 51 i 52 ustawy o ochronie przyrody – wymóg ochrony ptaków i nietoperzy zasiedlających budynki.

Projekt nr 4. Edukacja, kultura i sport – spoiwem partnerstwa

Jedną z przesłanek skłaniających do pozostania lub osiedlenia się na danym terenie jest wysoka jakość życia, w tym możliwość atrakcyjnego spędzania czasu wolnego. Ograniczone środki finansowe jednostek samorządów terytorialnych oraz malejąca liczba mieszkańców powodują, że większość instytucji kultury, sportu i rekreacji zlokalizowana jest w miastach oraz miejscowościach gminnych. Dodatkowo, instytucje te często nie są w stanie zapewnić szerokiego wachlarza zajęć dla mieszkańców danej gminy. Rozproszona sieć osadnicza sprawia, że wielu mieszkańców ma utrudniony dostęp do tych usług. Wymaga to zastosowania nowego podejścia do organizacji oferty czasu wolnego nie w skali gminnej ale ponadlokalnej. Podejście to uwzględnia:

- stworzenie miejsc spędzania czasu wolnego w miarę blisko miejsca zamieszkania,
- maksymalne wykorzystanie już dostępnej infrastruktury,
- wykorzystanie potencjału i kreatywności instytucji kultury, szkolnych oraz organizacji pozarządowych i grup nieformalnych do współtworzenia oferty edukacyjnej, kulturalnej i aktywnego spędzania czasu wolnego;
- zbudowanie systemu współpracy miejsc aktywności tak, by miały różnorodną ofertę, nie zaś standardową, zgodnie z zasadą „wszędzie to samo”.

Zakres projektu obejmuje:

- budowa i/lub przebudowa (rozbudowa) i/lub modernizacja budynków świetlic wiejskich i/lub strażnic Ochotniczych Straży Pożarnych,
- doposażenie świetlic wiejskich,
- organizacja międzygminnych imprez kulturalnych, promocja kultury, organizacja różnego rodzaju imprez typu dożynki,
- poprawa infrastruktury obiektów kultury i dostosowanie jej do wymogów dostępności m.in. dla potrzeb osób z niepełnosprawnością,
- projekty edukacyjne szkół obejmujące:
 - ✓ zajęcia pozalekcyjne, w tym przygotowujące do egzaminów ósmoklasisty,
 - ✓ organizacja dodatkowych zajęć dla uczniów, w tym zajęć konwersatoryjnych z języka obcego prowadzonych we współpracy międzynarodowej;
 - ✓ wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi,
 - ✓ wsparcie w obszarze edukacji włączającej,
 - ✓ doradztwo zawodowe,
 - ✓ podnoszenie kwalifikacji nauczycieli,
 - ✓ rozwijanie kompetencji kluczowych w szczególności cyfrowych (zajęcia z wykorzystaniem TIK).
 - ✓ działania szkoleniowo-doradcze dla dyrektorów i nauczycieli w zakresie zarządzania zmianą (pomoc w przeprowadzeniu diagnozy i opracowania planu działań dla zespołu nauczycielskiego);
 - ✓ szkolenia wzmacniające i uzupełniające kompetencje nauczycieli w zakresie rozumienia i organizacji procesu uczenia się i kształtowania wśród uczniów kompetencji kluczowych;
 - ✓ wdrożenie pracy z uczniem opartej na tutoring;u;
 - ✓ zakup niezbędnego wyposażenia informatycznego.
- działania przeciwdziałające skutkom COVID-19 wśród uczniów z uwagi na alienację i ograniczenie kontaktów społecznych w trakcie nauki zdalnej:
 - ✓ wzmocnienie roli szkoły w profilaktyce problemów psychologicznych dzieci i młodzieży,
 - ✓ zatrudnienie psychologów dziecięcych,
 - ✓ prowadzenie terapii oraz zajęć grupowych i indywidualnych dla uczniów,

- ✓ warsztaty i doradztwo dla rodziców,
- ✓ szkolenia dla pedagogów i psychologów szkolnych,
- organizacja zajęć sportowo-rekreacyjnych dla różnych grup wiekowych, z wykorzystaniem istniejącej infrastruktury zewnętrznej oraz obiektów sportowych,
- przebudowa (rozbudowa) i/lub modernizacja (remont) budynków szkół wraz z ich wyposażeniem w niezbędne pomoce dydaktyczne,
- modernizacja (remont) i wyposażenie szkolnych kuchni w obiektach edukacyjnych,
- budowa (rozbudowa) i/lub modernizacja (remont) budynków sal (hal) gimnastycznych,
- budowa i/lub modernizacja boisk sportowych,
- budowa przedszkoli gminnych,
- budowa (rozbudowa) i/lub modernizacja (remont) stadionów, zaplecza dla klubów sportowych,
- zajęcia dodatkowe w przedszkolach i żłobku gminnym wraz z wydłużeniem czasu ich otwarcia,
- budowa nowej biblioteki/domu kultury,
- organizacja imprez o charakterze edukacyjnym, kulturalnym i sportowym obejmująca wszystkie gminy z obszaru partnerstwa.

3.3. Projekty uzupełniające

Projekty uzupełniające stanowić mogą ważny element wsparcia rozwoju partnerstwa. **Nie wypełniają one w pełni katalogu kryteriów** wymaganych dla projektów strategicznych, o którym mowa w podrozdziale 4.1. niemniej, są to projekty, które wykazują ponadlokalne oddziaływanie, a także są komplementarne (choć w różnym stopniu) z projektami strategicznymi.

Projekt uzupełniający nr 1: Zwiększenie ilości i jakości usług publicznych na obszarze partnerstwa

Zakres projektów:

- zwiększenie ilości usług cyfrowych:
 - ✓ wymiana wodomierzy na system zdalnego odczytu,
 - ✓ wprowadzenie systemu Cyfrowy Urząd, wprowadzenie chmury danych, zwiększenie bezpieczeństwa danych poprzez wprowadzenie nowych technologii i urządzeń, zakup licencji i niezbędnego oprogramowania,
 - ✓ rozbudowa internetu szerokopasmowego,
- zwiększenie jakości służby zdrowia
 - ✓ budowa (rozbudowa/przebudowa) i/lub modernizacja budynków POZ, w tym także części mieszkalnych oraz zagospodarowanie terenów wokół budynków np. parkingi, wiaty śmietnikowe, itp.
 - ✓ wyposażenie budynków POZ w nowszy sprzęt medyczny,
 - ✓ rozwój e-usług zdrowotnych - doposażenie POZ w sprzęt informatyczny (informatyzacja Ośrodka Zdrowia),
 - ✓ lepszy dostęp do rehabilitacji i terapii zwłaszcza dla Seniorów.
 - ✓ realizacja programów profilaktyki zdrowotnej,
 - ✓ ułatwiony dostęp do wysokospecjalistycznej opieki medycznej
- rozwój infrastruktury związanej z gospodarką odpadami
 - ✓ budowa (przebudowa/rozbudowa) i/lub modernizacja oraz doposażenie Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK),
 - ✓ usuwanie azbestu z wszelkich budynków na obszarze partnerstwa,
 - ✓ współpraca z innymi samorządami w zakresie organizacji gospodarki odpadami,

- ✓ zakup pojemników na odpady komunalne dla mieszkańców,
- ✓ wyposażenie obiektów użyteczności w kosze do segregacji z tablicą informacyjną (szkoły, przedszkola)
- ✓ edukacja ekologiczna w tym programy skierowane dla dzieci w zakresie gospodarki odpadami.

Projekt uzupełniający nr 2: Wsparcie rodzin oraz osób ze szczególnymi potrzebami

Obserwowane prognozy demograficzne wskazują na powiększającą się populację osób starszych, które wymagają opieki (całodobowej lub w systemie czasowym). W związku z powyższym może też rosnąć grupa osób, która – ze względu na brak odpowiednich usług – będzie musiała zrezygnować z aktywności zawodowej. Ponadto, wciąż istnieją potrzeby wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób z niepełnosprawnościami. Projekt zakłada zatem zwiększenie wydolności i zapobieganie pogłębianiu się niesamodzielności osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, zagrożonych wykluczeniem społecznym, rodzin przeżywających trudności i dzieci z tych rodzin z terenu partnerstwa. W ramach projektu przewidywane jest rozwinięcie wachlarza komplementarnych usług, z których mieszkańcy będą korzystać w zależności od stwierdzonych potrzeb i sytuacji życiowej. Zapewniona opieka powoduje możliwość zwiększenia aktywności zawodowej dotychczasowych opiekunów, co ma pozytywne oddziaływanie na kurczące się zasoby pracy.

Zakres projektów:

- powstawanie oraz działalność świetlic środowiskowych - jako elementu pomocy rodzinom w codziennym funkcjonowaniu,
- poprawa dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami w budynkach użyteczności publicznej m.in. w urzędach gmin, obiektach kultury, szkołach,
- rozwinięcie usług opiekuńczych świadczonych w systemie stacjonarnym (całodobowym i dziennym), mające na celu zapewnienie opieki dla osób potrzebujących, w tym osób wymagających okresowej pomocy, a także opiekunów osób z niepełnosprawnościami;
- rozwinięcie oferty usług społecznych i zdrowotnych świadczonych w miejscu zamieszkania oraz ułatwiających samodzielne funkcjonowanie w domu (usługi rehabilitacyjne i pielęgniarstwo świadczone w domu, zabezpieczenie potrzeb mobilności osób niepełnosprawnych lub zależnych i ułatwienie w ten sposób aktywizacji społeczno-zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej i kulturalnej);

- rozszerzenie oferty wsparcia rodziny i kompetencji wychowawczych,
- Wsparcie dla seniorów:
 - ✓ usługi opiekuńcze w terenie świadczone osobom starszym,
 - ✓ rozwinięcie sieci klubów seniora (także w ramach Senior+, Dzienny Dom Senior+) w celu aktywizacji osób starszych, zapewnienia integracji międzypokoleniowej i przeciwdziałania marginalizacji społecznej oraz osamotnieniu osób starszych;
 - ✓ posiłki z dowozem do domu,
 - ✓ pomoc sąsiedzka,
 - ✓ lepszy dostęp do rehabilitacji i terapii,
 - ✓ rozwijanie usług opiekuńczych i zdrowotnych prowadzonych w przyjaznych warunkach, w domach lub niewielkich placówkach.
- Usługi społeczne skierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem, m. in. z powodu: długotrwałego bezrobocia, braku motywacji do podjęcia pracy, niepełnosprawności, niskich kompetencji społecznych i zawodowych, a także osoby bierne zawodowo. W ramach usług społecznych planuje się kompleksową aktywizację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem:
 - wsparcie psychologiczne,
 - wsparcie zdrowotne,
 - kursy i doradztwo zawodowe,
 - staże zawodowe,
 - wsparcie w podjęciu zatrudnienia.
- utworzenie placówek wsparcia dziennego i opieki całodobowej,
- aktywizacja osób w wieku senioralnym,
- rozwój mieszkalnictwa chronionego, wspieranego, mieszkań socjalnych (najem socjalny).

Projekt uzupełniający nr 3: Wsparcie przedsiębiorczości, rolnictwa i rynku pracy

Zakres projektów:

- wsparcie działań rolników (m.in. rolnictwo ekologiczne, skracanie łańcuchów dostaw i stworzenie funkcjonalnych połączeń rolnicy-przedsiębiorcy),
- wspólny system promocji produktów lokalnych,

- promocja gospodarcza,
- organizowanie szkoleń dla rolników, przedsiębiorców w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych,
- udzielanie dofinansowania, dotacji i pożyczek na rozpoczęcie działalności gospodarczej,
- promowanie postaw przedsiębiorczości u dzieci i młodzieży,
- projekty związane z aktywizacją osób bezrobotnych i biernych zawodowo,
- rozwój terenów inwestycyjnych – pozyskiwanie inwestorów,
- ochrona gleb,
- eliminacja gatunków inwazyjnych - np. Barszcz Sosnowskiego,
- pozyskiwanie i sprzedaż terenów pod budownictwo jednorodzinne.

Projekt uzupełniający nr 4: Poprawa bezpieczeństwa na obszarze partnerstwa

Zakres projektów:

- budowa, przebudowa, rozbudowa i/lub modernizacja dróg gminnych, powiatowych, wojewódzkiej⁵
- przebudowa i utwardzenie dróg dojazdowych do pól,
- budowa i/lub przebudowa/modernizacja chodników oraz przejść dla pieszych,
- modernizacja oznakowania ulicznego,
- budowa (przebudowa/rozbudowa) i/lub modernizacja kanalizacji burzowej,
- zakup sprzętu i wyposażenia dla jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych w tym samochodów bojowych i innego wyposażenia,

Projekt uzupełniający nr 5: Zwiększenie jakości instytucjonalnej partnerstwa

Zakres projektów:

- kształcenie kadr urzędniczych - organizacja szkoleń, warsztatów, wizyt studyjnych,
- zwiększanie aktywności obywatelskiej i społecznej mieszkańców np. stworzenie inkubatora organizacji pozarządowych,

⁵ W tym także zadanie samorządu wojewódzkiego związanego z budową obwodnicy Łopuszna, Mieczyna, Krasocina – wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 786

- organizacja Forum organizacji pozarządowych, przedsiębiorców i rolników z obszaru gmin objętych Strategią,
- partycypacyjny budżet obywatelski.

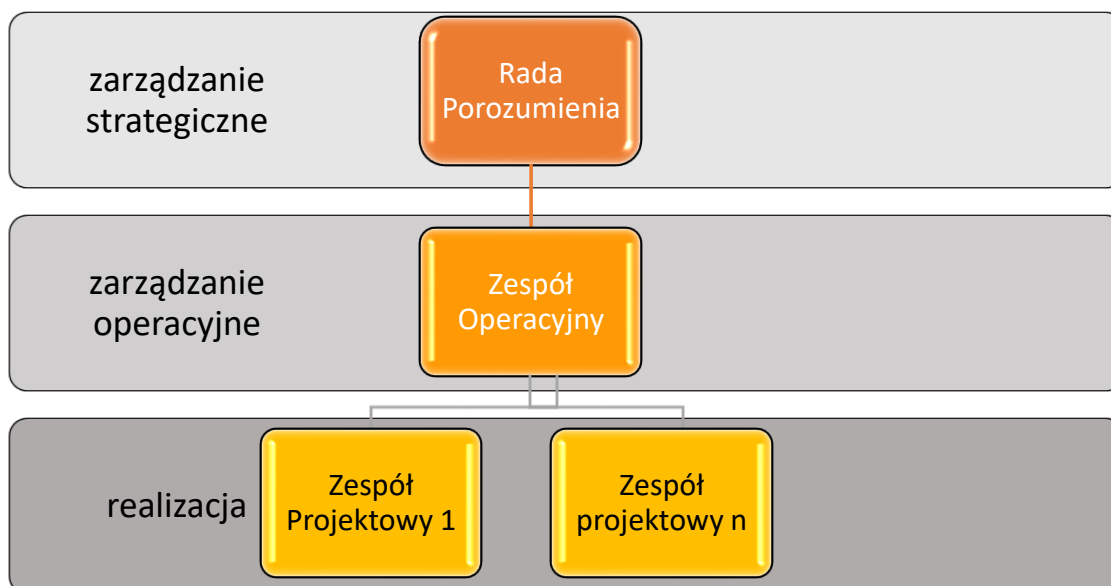
4. Warunki i procedury obowiązujące w realizacji Strategii

Wdrożenie Strategii Rozwoju Ponadlokalnego wymaga wypracowania mechanizmów umożliwiających sprawne współdziałanie zaangażowanych jednostek samorządu terytorialnego (gminy z terenu trzech powiatów). Nie mniej istotnym wymiarem jest ustanowienie płaszczyzny dialogu władz lokalnych (sygnatariuszy porozumienia) oraz partnerów społecznych i gospodarczych, aby zapewnić włączenie w realizację zapisów Strategii również przedsiębiorców, organizacje pozarządowe oraz indywidualnych mieszkańców.

4.1. Struktura organizacyjna zarządzania Strategią

Partnerstwo nie posiada zinstytucjonalizowanej formy prawnej ani wyodrębnionej formalnie struktury organizacyjnej, tym samym działa w oparciu o **funkcjonalną strukturę organizacyjną**.

Ryc. 3. Schemat organizacyjny wdrażania Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Gmin Krasocin, Łopuszno i Słupia Konecka

Źródło: opracowanie własne

Najwyższym organem decyzyjnym partnerstwa jest **Rada Porozumienia**. Podstawową rolą Rady jest budowanie klimatu współpracy między różnymi podmiotami na rzecz realizacji

ustaleń Strategii, a także podejmowanie decyzji strategicznych dla rozwoju partnerstwa (jako obszaru i jako organizacji współpracy). Rada Porozumienia współpracuje na bieżąco z Zespołem Operacyjnym.

Posiedzenia Rady Partnerstwa odbywają się w razie wystąpienia potrzeby (niezwłocznie). Szczegóły funkcjonowania Rady Porozumienia określa samo porozumienie:

Tabela 14 Skład i zadania Rady Porozumienia

Skład	Najważniejsze zadania
<p>Przedstawiciele władz wykonawczych wszystkich jednostek samorządu terytorialnego tworzących partnerstwo (wójtowie).</p> <p>Pracami Rady Partnerstwa kieruje przewodniczący.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Opiniowanie i zatwierdzanie projektu Strategii. • Opiniowanie i zatwierdzanie projektów zawartych w Strategii. • Opiniowanie i zatwierdzanie projektów zmian Strategii. • Opiniowanie rozwiązań wdrożeniowych Strategii. • Opiniowanie i zatwierdzanie dokumentów niezbędnych w procesie przygotowania i wdrażania Strategii • Podejmowanie decyzji niezbędnych do bieżącego funkcjonowania struktur Porozumienia. • Określenie zasad finansowania realizacji Strategii. • Powoływanie członków Zespołu Operacyjnego. • Inicjowanie dodatkowych działań, porozumień i dokumentów rozwijających współpracę gmin. • Powoływanie i rozwiązywanie dodatkowych struktur roboczych służących realizacji strategii, np. zespołów roboczych dla poszczególnych projektów.

Źródło: opracowanie własne

Zarządzenie operacyjne powierzono **Zespołowi Operacyjnemu**. Zasadniczym zadaniem Zespołu Operacyjnego jest rozwijanie koncepcji projektowych zawartych w Strategii oraz realizacja projektów, koordynowanie działań podejmowanych przez poszczególnych partnerów, monitorowanie oraz informowanie o postępach we wdrażaniu Strategii. Ponadto Zespół proponuje optymalne ścieżki i mechanizmy osiągnięcia opisanych w niej celów oraz zapewnienie wymiany informacji pomiędzy podmiotami bezpośrednio zaangażowanymi we wdrażanie ustaleń dokumentu.

Spotkania Zespołu odbywają się w razie wystąpienia potrzeby. Członkowie Zespołu współpracują na bieżąco z przedstawicielami pozostałych gmin i zapewniają ich zaangażowanie w przygotowane projekty wynikające ze Strategii.

Tabela 15. Skład i zadania Zespołu Operacyjnego

Skład	Najważniejsze zadania
<p>Przedstawiciele urzędów gmin, wskazani przez wójtów</p> <p>Pracami Zespołu koordynacyjnego kieruje Lider Porozumienia</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Koordynacja opracowania i wdrażania Strategii. • Koordynacja współpracy między gminami – Stronami Porozumienia. • Współpraca z wykonawcą Strategii. • Koordynacja identyfikacji i realizacji projektów oraz zapewnienie komplementarności realizowanych zadań w ramach Porozumienia. • Monitorowanie wdrażania Strategii w oparciu o system wskaźników realizacji. • Przygotowanie raportów o realizacji strategii przekazywanych Radzie Porozumienia. • Bieżący kontakt z osobami odpowiedzialnymi za realizację projektów w ramach Strategii. • Roboczy kontakt z innymi instytucjami zaangażowanymi w realizację Strategii. • Formułowanie „zasad działania” w przypadku, gdy takie zasady służą realizacji projektów. • Prowadzenie działań informacyjnych i konsultacyjnych skierowanych do interesariuszy. • Formułowanie wniosków i opinii dla Rady Porozumienia.

Źródło: opracowanie własne

Ze względu na istotną rolę osób zajmujących się w poszczególnych urzędach pozyskiwaniem środków ze źródeł zewnętrznych zakłada się ich systematyczną **współpracę w ramach Zespołu Operacyjnego**.

W uzasadnionych przypadkach, dla projektów złożonych, wielowymiarowych i wieloletnich, Rada Porozumienia może podjąć decyzję o powołaniu operatora zarządzającego efektami projektu np. Zespół Szkół lub Centrum Kultury – zgodnie z zadaniami określonymi przy powołaniu tych jednostek.

Na każdym etapie wdrażania Strategii, wraz z jej rozwojem, rekomendowana jest stała **analiza funkcjonowania systemu organizacyjnego** i podjęcie decyzji kierunkowych o utrzymaniu bądź zmianach, np. reorganizacji Zespołu Operacyjnego, lub w kierunku dalszej instytucjonalizacji w celu poprawienia sprawności organizacyjnej, technicznej, koordynacyjnej, w tym również zmiany organizacyjne (formalne).

4.2. Aktualizacja strategii

Decyzja o aktualizacji Strategii podejmowana jest przez Radę Porozumienia. Proces może przyjąć formę:

- **aktualizacji systemowej**, gdzie zmiana dotyczy celów, rozwiązań dotyczących wdrażania i/lub monitorowania. Konieczność zmian wynika z wniosków z monitorowania oraz ewaluacji, analizy zmian sytuacji społeczno-gospodarczej lub innych o charakterze systemowym (zmiany prawne⁶, wytyczne programowe, itp.);
- **aktualizacji listy projektów**, która wynika z procesu wyłaniania projektów partnerskich oraz weryfikacji listy wskazanej w Strategii.

Przyjęto, iż w uzasadnionych przypadkach, **nie rzadziej niż raz w trakcie obowiązywania**, Strategia będzie przedmiotem kompleksowej i pogłębionej oceny wszystkich jej elementów, z uwzględnieniem aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej, systemu finansowania, warunków formalnych i prawnych, i innych mających wpływ na jej efektywną realizację. Na podstawie przeprowadzonej analizy formułuje się wnioski będące podstawą do podjęcia decyzji strategicznych przez Radę Porozumienia, w zakresie utrzymania lub zmiany kierunków strategicznych.

Rada Partnerstwa podejmuje decyzję, a następnie ogłasza możliwość zgłaszania propozycji projektowych realizujących cele i kierunki działań. Zebrane propozycje poddawane są ocenie przez Zespół Operacyjny zgodnie z przyjętymi w Strategii kryteriami. Wyniki oceny przedstawiane są Radzie Porozumienia, która podejmuje decyzję o uzupełnieniu listy. Raz do roku (w drugim półroczu danego roku) Zespół Operacyjny dokonuje przeglądu stopnia realizacji projektów wskazanych w Strategii. Na podstawie informacji uzyskanych od koordynatorów gminnych - formułuje opinię dot. utrzymania bądź usunięcia projektu. Opinia przedstawiana jest Radzie Porozumienia, która podejmuje decyzję.

4.3. Zmiana składu partnerstwa

Zmiana składu partnerstwa może nastąpić poprzez:

- **przystąpienie do partnerstwa nowego członka**
- etap 1 : w tym przypadku zainteresowany podmiot składa do przewodniczącego Rady Porozumienia wnioski o dołączenie do partnerstwa,

⁶ w szczególności wejście w życie ustawy o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027

- etap 2: jednomyślna decyzja Rady Porozumienie odnośnie przyjęcie nowego członka,
 - etap 3 : uchwały o zmianie porozumienia zatwierdzone przez Rady Gmin,
 - etap 4: podpisanie aneksu do porozumienia,
 - etap 5: aktualizacja Strategii Ponadlokalnej.
- **rezygnację partnera ze współpracy**
 - etap 1: w tym przypadku członek partnerstwa składa do przewodniczącego Rady Porozumienia deklarację o rezygnacji z członkostwa w partnerstwie,
 - etap 2: uchwała Rady Porozumienia o przyjęciu rezygnacji członka porozumienia,
 - etap 3: uchwały o zmianie porozumienia zatwierdzone przez Rady Gmin,
 - etap 4: podpisanie aneksu do porozumienia,
 - etap 5: aktualizacja Strategii Ponadlokalnej.
- **usunięcie partnera**
 - etap 1: W przypadku uporczywego uchylania się od obowiązków przez okres minimum jednego roku (brak uczestnictwa w posiedzeniach Rady Porozumienia, brak lub nikłe zaangażowanie pracowników w działania Zespołu Operacyjnego) Rada Porozumienia może wezwać partnera do zaangażowania w działania partnerstwa wyznaczając 3 miesięczny termin.
 - etap 2: uchwała Rady Porozumienia o usunięciu członka porozumienia,
 - etap 3: uchwały o zmianie porozumienia zatwierdzone przez Rady Gmin,
 - etap 4: podpisanie aneksu do porozumienia,
 - etap 5: aktualizacja Strategii Ponadlokalnej.

4.4. Funkcja strategii terytorialnej w realizacji polityk rozwojowych partnerów

Niniejsza strategia wpisuje się w założenia polityki rozwojowej Województwa Świętokrzyskiego, która zakłada szczególne wsparcie dla Obszarów Strategicznej Interwencji oraz partnerstw o charakterze ponadgminnym.

Niniejsza Strategia ponadlokalna:

- określa cele i projekty wspólne dla sygnatariuszy porozumienia, nie odbierając jednocześnie prawa do stanowienia polityki lokalnej przez poszczególne gminy. Niemniej Strategia Ponadlokalna jest brana pod uwagę przy przygotowaniu dokumentów strategicznych na poziomie lokalnym (strategia rozwoju gminy, plan gospodarki niskoemisyjnej, itp.), dokumentów planistycznych oraz finansowych (WPF);

- jest bazą dla przygotowywania wspólnych stanowisk o charakterze lobbystycznym, konsultacyjnym;
- jest podstawą w negocjowaniu wsparcia z różnych dostępnych źródeł oraz włączania się w inicjatywy o charakterze regionalnym czy ponadregionalnym (współpraca z obszarami z regionów sąsiedzkich).

5. System monitoringu i oceny skuteczności realizacji strategii

Planowanie strategiczne jest ciągłym procesem i aby osiągnąć zamierzone wyzwania strategiczne wymagane jest **stworzenie efektywnych mechanizmów** gwarantujących konsekwentne i skuteczne wdrażanie, **monitorowanie** i ewaluację efektów Strategii. Systematyczne gromadzenie danych pozwala na:

- wczesne dostrzeżenie ewentualnych zagrożeń dla realizacji zaplanowanych działań;
- dokonanie oceny skuteczności prowadzonej polityki oraz
- przygotowanie rekomendacji dotyczących dokonania zmian przyjętych założeń strategicznych.

W proces monitorowania zostaną zaangażowane wskazane organy partnerstwa (zgodnie z opisem zadań w rozdziale 4. Warunki i procedury obowiązujące w realizacji strategii) oraz interesariusze (jako głos doradczy).

5.1. Wskaźniki realizacji strategii

Dla każdego z celów strategicznych określono zestaw wskaźników, za pomocą których możliwe będzie monitorowanie postępu w jego osiągnięciu, a także ocena stopnia satysfakcji partnerstwa z poziomu i szybkości obserwowanych zmian.

Tabela 16. Wskaźniki monitorowania strategii

Wskaźnik	Jednostka miary	Rok dla wartości bazowej	Wartość bazowa			Oczekiwana zmiana trendu	Źródło danych	Częstotliwość pomiaru
			Krasocin	Łopuszno	Słupia Konecka			
Liczba ludności ogółem	osoba	2020	10610	8924	3274	Zmniejszenie spadku	GUS	Raz w roku
Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 10tys. ludności	osoba	2020	569	938	1607	spadek	GUS	Raz w roku
Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (3–5 lat)	%	2020	66,3	77,9	74,6	wzrost	GUS	Raz w roku
Odsetek dzieci w żłobkach (do 3 lat)	%	2020	0,0	19,9	0,0	wzrost	GUS	Raz w roku
Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru regon ⁷	sztuka	2020	1148	835	224	wzrost	GUS	Raz w roku
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	%	2020	6,1	7,7	3,7	spadek	GUS	Raz w roku
Wpływy z podatku PIT	zł	2021	7 009 348,00 zł	5 171 901,00 zł		wzrost	Dane własne	Raz w roku
Liczba inwestycji zlokalizowanych na przygotowanych terenach inwestycyjnych	sztuka	2021	0	0	0	wzrost	Dane własne	Raz w roku
Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych na budynkach mieszkalnych osób prywatnych oraz budynkach użyteczności publicznej	%	2022	Wartość zostanie ustalona w 2022r. po uruchomieniu CEEB			wzrost	Centralna Ewidencja Emisyjności Budynków	Raz w roku
Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków użyteczności publicznej	szt.	2020	0	0	0	wzrost	Dane własne	Raz w roku

⁷ Stan na 31.12.2021r

Strategia Rozwoju Ponadlokalnego dla Gmin Krasocin, Łopuszno, Słupia Konecka do roku 2030

Udział ludności korzystających z kanalizacji	%	2020	57,4	9,6	0,0	wzrost	GUS	Raz w roku
Udział ludności korzystających z wodociągu	%	2020	92,6	98,8	87,0	wzrost	GUS	Raz w roku
Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów	%	2020	29,5	30,9	31,3	wzrost	GUS	Raz w roku
Ilość odbieranych odpadów komunalnych na 1 mieszkańca (kg)	kg	2020	145,88	130,0	224,91	spadek	GUS	Raz w roku
Liczba instalacji OZE w gospodarstwach domowych	sztuka	2021	-	324 ⁸		wzrost	Dane własne	Raz w roku
Długość ścieżek rowerowych [km]	km	2020	2,6	6,9	0,0	wzrost	GUS	Raz w roku

⁸ Liczba OZE ze zrealizowanego projektu parasolowego

a) 227 instalacji fotowoltaicznych PV o łącznej mocy ok. 1093,4 kWp;

b) 82 instalacji pomp ciepła do c.w.u. 2 kW oraz 1 instalacja pompy ciepła do c.o. i c.w.u. – 20 kW;

c) 14 instalacji kolektorów solarnych: zestaw 2 x 5 instalacji, zestaw 3 x 8 instalacji, zestaw 5 x 1 instalacja

5.2. Monitorowanie procesu wdrażania strategii

Za monitorowanie realizacji strategii odpowiada Rada Porozumienia. Niezbędne dane będą gromadzone przez Zespół Operacyjny, częściowo samodzielnie, częściowo poprzez informacje przekazywane przez koordynatorów gminnych. Jednocześnie Zespół Operacyjny jest odpowiedzialna za zarządzanie ryzykiem, tj. identyfikację faktycznych i potencjalnych ryzyk, wraz z określaniem ich prawdopodobieństwa wystąpienia oraz skutków następstw (istotności).

W celu operacjonalizacji powyższych założeń zakłada się opracowywanie **raportów o stanie realizacji Strategii (w połowie jej realizacji)**, zawierających:

- informacje na temat postępów w realizacji projektów (wzór karty monitoringu projektu wypełnianej przy realizacji każdego projektu zostanie wypracowany przez Zespół Operacyjny i będzie uwzględniał wskaźniki określone w Strategii);
- informacje na temat wskaźników realizacji celów strategicznych;
- informacje na temat kontekstu realizacji *Strategii* w danym roku (np. zmian systemowych, przyczyn opóźnień realizacji działań, zmian organizacyjnych partnerstwa) z elementami oceny bieżącej;
- przegląd dostępnych **źródeł finansowania** aktualizowanych z uwagi na ich zmienność i dostępność;
- podsumowanie z **rekomendacjami** dotyczącymi następnego okresu.

Raport będzie sporządzany przez Zespół Operacyjny. Po przedyskutowaniu wyników Rad Partnerstwa będzie go zatwierdzać i przekazywać do publicznej wiadomości.

Raport będzie przygotowywany w czasie umożliwiającym wykorzystanie danych do opracowania raportów o stanie gmin.

Wnioski płynące z raportu (monitoringu) będą stanowiły podstawę do **ewentualnej aktualizacji strategii** poprzez modyfikację poszczególnych elementów przyjętych ustaleń strategicznych, w tym dokonywanie korekt wartości wskaźników w procesie realizacji zamierzonych działań.

5.3. Ocena (ewaluacja) stopnia osiągnięcia celów strategicznych

Istotnym elementem procesu zarządzania strategicznego jest **ocena wdrażania strategii**, w tym analiza osiągniętych zamierzeń i rezultatów oraz ich wpływu na sytuację społeczno-gospodarczą partnerstwa. W procesie ewaluacji kluczowy jest komentarz i pogłębiona refleksja na temat skuteczności podjętych działań z perspektywy czasu oraz możliwych sugestii i praktyk na przyszłość.

Ewaluacja zostanie przeprowadzona:

- **w połowie okresu realizacji strategii** (mid-term). Jej przedmiotem będzie ocena dotychczas podjętych działań na rzecz osiągnięcia celów strategii;

- **na zakończenie okresu obowiązywania strategii** (ex-post). Jej przedmiotem będzie ocena długoterminowych efektów wdrażania strategii ponadlokalnej oraz rekomendacje dla kolejnej edycji dokumentu strategicznego dla partnerstwa.

Przedmiotem ewaluacji będzie przede wszystkim stopień osiągnięcia celów strategicznych, skuteczność osiągania rezultatów bezpośrednich, wpływ na środowisko społeczno-gospodarcze oraz głębokości zmian (trwałości). W systemie oceny uwzględnia się stosowanie poniższych kryteriów oceny:

- **Skuteczność** - kryterium, które pozwala ocenić, w jakim stopniu zostały osiągnięte cele dokumentu opracowane na etapie planowania,

- **Efektywność** - kryterium, które pozwala ocenić stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych efektów, czyli określić poziom „ekonomiczności” zrealizowanych projektów,

- **Użyteczność** - kryterium, które pozwala ocenić, do jakiego stopnia oddziaływanie strategii odpowiada zdiagnozowanym potrzebom grupy docelowej,

- **Trafność** - kryterium, które pozwala ocenić, do jakiego stopnia cele określone w strategii odpowiadają potrzebom wskazanym w odniesieniu do obszaru partnerstwa.

- **Trwałość** - kryterium, które pozwala ocenić, w jakim stopniu pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem strategii będą nadal widoczne po zakończeniu jej realizacji.

Za ewaluację Strategii odpowiada Rada Porozumienia. Jej wyniki są poddawane omówieniu, m.in. z partnerami społecznymi, w celu uzyskania uwag i rekomendacji. Niezbędne dane wyjściowe są gromadzone przez Zespół Operacyjny i przekazywane do Rady Porozumienia.

6. Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych

Zgodnie z prawem⁹ podmiotami uprawnionymi na poziomie lokalnym do prowadzenia polityki rozwoju są władze gmin. Jednak przygotowanie dokumentów strategicznych, których zapisy będą oddziaływały na ogół społeczeństwa, wymaga **udziału mieszkańców**. Partycypacja społeczna pozwala na udoskonalenie przygotowywanej polityki, a następnie uzyskanie lepszych efektów jej realizacji, ponieważ:

- pozwala na trafniejsze określenie potrzeb, potencjałów i wyzwań, które bardzo często „wymykają się” statystyce publicznej oraz danym o charakterze ilościowym;
- pozwala na poznanie oczekiwań i preferencji mieszkańców, celów ich działań, punktów widzenia i na tej podstawie pozwalają na hierarchizację działań kluczowych dla całej społeczności;
- daje poczucie sprawczości mieszkańcom, co zachęca do zwiększonej integracji, aktywności i kreatywności;
- daje poczucie „uwspólnienia” celów, a nawet współodpowiedzialności za przygotowaną politykę, co zapewnia włączenie się mieszkańców w realizację jej postanowień, a przynajmniej ogranicza potencjalne konflikty;
- sprzyja wzrostowi świadomości społecznej na temat celów i zasadności działań podejmowanych przez władze lokalne;
- stanowi element edukacyjny dla społeczności lokalnej wpływając na budowanie relacji opartej na otwartości, poszanowaniu poglądów i potrzeb wszystkich mieszkańców;
- zapewnia informowanie mieszkańców nie tylko na temat planów, ale i efektów realizowanych działań.

Przygotowanie i realizacja niniejszej *Strategii* zakłada współuczestnictwo interesariuszy, czyli partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji. Ich udział został przewidziany w całym procesie strategicznym oraz w różnych formach. Przedstawia je poniższy schemat:

⁹ Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju

Ryc. 4. Partycypacja społeczna na poszczególnych etapach procesu strategicznego

Źródło: Opracowanie własne

6.1. Partycypacja społeczna na etapie przygotowania strategii

Przyjęty partycypacyjno-ekspercki tryb prac sprawił, że partnerzy społeczno-gospodarczy byli włączeni w proces tworzenia dokumentów na każdym etapie. Po opinię społeczeństwa sięgano wielokrotnie używając różnych form współdziałania i tworzenia relacji. Z uwagi na sytuację pandemiczną ograniczono wachlarz technik bezpośredniego kontaktu z mieszkańcami, które zazwyczaj są wykorzystywane dla zapewnienia jak najpełniejszej partycypacji.

6.1.1. Faza diagnostyczna

Na początku tego etapu przedstawiciele partnerstwa zidentyfikowali kluczowych interesariuszy, których wiedzę, doświadczenie i znajomość lokalnych uwarunkowań miały wspomóc działania analityczne zespołu przygotowującego diagnozę oraz Strategię. W grupie tej znaleźli się reprezentanci m.in. sektora publicznego, liderzy organizacji pozarządowych oraz lokalne autorytety. Pozwoliło to na uzyskanie **zróżnicowanych ocen i opinii** od reprezentantów kluczowych środowisk w zakresie rozwoju partnerstwa.

„**Diagnoza strategiczna**”, poza danymi statystycznymi i pochodzącymi ze źródeł administracyjnych, uzupełniony został informacjami o charakterze jakościowym.

W ramach tej fazy odbyły się 3 spotkania strategiczne (w każdej z gmin) podzielone na panele tematyczne (gospodarka, sprawy społeczne, środowisko i przestrzeń). Ich celem była:

- weryfikacja jakościowa wstępnych wniosków diagnostycznych, określenie głównych problemów i wyzwań, a także przyczyn ich występowania;
- uzyskanie propozycji działań, które należy podjąć (zostały one następnie wykorzystane do określenia kierunków rozwoju).

Kolejną formą konsultacji było - **badanie opinii liderów – rozmowy z władzami gmin**. Jej celem było dokonanie analizy powiązań funkcjonalnych na terenie partnerstwa;

- weryfikacja opinii władz lokalnych;
- określenie atutów i problemów rozwojowych obszaru oraz niezbędnych działań;
- opinie zostały wykorzystane przy planowaniu kierunków rozwoju.

Fazę tę zakończyło zamieszczenie na stronach internetowych partnerów komunikatu zachęcającego do zgłaszania uwag do Diagnozy. Mieszkańcy mieli możliwość zgłoszenia uwag za pomocą dedykowanego formularza. Strona społeczna nie zgłosiła uwag.

6.1.2. Faza koncepcyjna

Włączenie mieszkańców na etapie przygotowania dokumentu Strategii pozwoliło **przygotować propozycje misji, wizji i celów strategicznych**, a następnie uzyskać ich społeczną akceptację. Partnerzy społeczno-gospodarczy wnieśli również znaczący wkład do dyskusji nad proponowanymi **koncepcjami projektowymi**.

Etap 1 - Spotkania (warsztaty) strategiczne

Spotkanie poświęcone zaprezentowaniu wizji, misji i celów strategii, a także wypracowaniu koncepcji projektów zintegrowanych. Spotkanie podzielone na panele tematyczne. Dodatkowe cele:

- uzyskanie akceptacji społecznej dla propozycji wizji i celów strategicznych;
- uzupełnienie, weryfikacja i usystematyzowanie działań określonych we wstępnych propozycjach projektowych (tym sposobem uzyskano koncepcje bardziej złożone, zintegrowane),
- sformułowanie nowych koncepcji projektowych, bazujących na diagnozie oraz wiedzy interesariuszy.

Etap 2 - Upublicznienie projektu Strategii

W dniu 22.06.2022r. zamieszczono na stronach internetowych partnerów komunikat zachęcający do zgłaszania uwag wraz z projektem *Strategii*. Mieszkańcy mieli możliwość zgłoszenia uwag za pomocą dedykowanego formularza. Poza tym projekt Strategii przesłano do:

- sąsiednich gmin tj. Fałków, Ruda Maleniecka, Radoszyce, Mniów, Strawczyn, Piekoszów, Małogoszcz, Włoszczowa, Kluczewsko, Przedbórz,
- zarządu powiatów: kieleckiego, koneckiego i włoszczowskiego,
- związków gmin: Związek Miast i Gmin Regionu Świętokrzyskiego, Staropolski Związek Gmin i Miast,
- Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie - Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie,
- partnerów społecznych: LGD „Nad Czarną i Pilicą”

Zgodnie z art. 48 ust. 1, 3 ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013r. poz. 1235 ze zm.) projekt dokumentu przekazano także do konsultacji z:

- Regionalną Dyрекcją Ochrony Środowiska w Kielcach,
- Państwowym Wojewódzkim Inspektoratem Sanitarnym w Kielcach.

Zgodnie z art. 10g ust. 5 ustawy o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. 2022, poz. 559)

Gmina Łopuszno jako lider porozumienia wystąpił do Zarządu Województwa Świętokrzyskiego z prośbą o wydanie opinii dla projektu dokumentu pn. **Strategii Rozwoju Ponadlokalnego dla Gmin Krasocin, Łopuszno i Słupia Konecka do roku 2030** dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa.

W dniu 21.06.2022r. w budynku Urzędu Gminy Słupia odbyło się otwarte spotkanie konsultacyjne projektu Strategii m.in. dla przedstawicieli samorządów.

Poza organizacją spotkań i konsultacji on-line przez cały czas prowadzona była **akcja informacyjna**. Każdy z samorządów utworzył na swojej stronie internetowej dedykowaną zakładkę dot. Strategii Ponadlokalnej. Mieszkańcy byli informowani o działaniach podejmowanych w ramach przygotowania Diagnozy Strategicznej oraz Strategii, postępach prac, wynikach przeprowadzonych działań konsultacyjnych, a także byli zachęceni do aktywnego udziału we wspólnym tworzeniu dokumentów.

W trakcie prowadzonych prac wykorzystywane były różne **kanały dotarcia z informacjami do mieszkańców**. O głównych działaniach i postępkach prac mieszkańcy byli informowani poprzez komunikaty zamieszczane na stronach internetowych partnerów, a także informacje na profilach w mediach społecznościowych prowadzonych przez poszczególnych wójtów. Informacje nt. podejmowanych działań pojawiały się również podczas audycji w Radiu Kielce.

6.2. Partycypacja społeczna na etapie realizacji strategii i oceny efektów strategii

Zmieniające się uwarunkowania, zarówno wewnętrzne jak i zewnętrzne, powodują konieczność modyfikacji zaplanowanych działań. Tak jak w przypadku przygotowania polityki rozwojowej również etap realizacji i wprowadzania ewentualnych zmian wymagają aktywnej współpracy ze społecznością lokalną, a także instytucjami, których funkcjonowanie i decyzje wpływają na sytuację społeczno-gospodarczą gmin objętych Strategią.

Głównie rady pożytku publicznego funkcjonujące przy poszczególnych gminach będą formalnymi instytucjami, które będą swoistym łącznikiem pomiędzy Radą Porozumieniami a mieszkańcami. Są to już istniejące fora gromadzące przedstawicieli sektora gospodarczego, organizacji społecznych, lokalne autorytety, a także przedstawicieli instytucji ważnych z punktu widzenia realizacji ustaleń Strategii. Głównym ich zadaniem będzie prowadzenie strategicznej dyskusji na temat perspektyw obszaru partnerstwa oraz proponowanie rozwiązań oraz nowych przedsięwzięć realizacyjnych.

Oprócz w/w kontakt z mieszkańcami będzie utrzymywany dzięki innym, **mniej sformalizowanym mechanizmom**, które będą uruchamiane w sposób elastyczny, w zależności od potrzeb. Należą do nich:

1 działania informacyjne partnerstwa:

- informacje zamieszczane na stronach internetowych partnerów oraz social mediach;
- informacje w materiałach drukowanych (np. biuletyny gminne);
- współpraca z lokalnymi mediami.

2 spotkania, warsztaty i debaty:

- planowane do wdrożenia w ramach niniejszej Strategii spotkania Rady Porozumienia z przedsiębiorcami, rolnikami, organizacjami pozarządowymi; spotkania te umożliwią dyskusję na tematy bieżące, ale również na temat kierunków rozwoju partnerstwa;
- dyskusje nad raportami o stanie gminy, których elementem będzie również informacja o stanie realizacji strategii ponadlokalnej,
- dyskusje podczas organizowanych spotkań (np. spotkania w sołectwach);

3 badania opinii i gromadzenie informacji:

- organizowanie badań ankietowych na temat oceny procesów, które zaszły na obszarze partnerstwa w trakcie wdrażania strategii,
- okresowe badania opinii mieszkańców dotyczące oceny efektów realizowanych projektów;
- zbieranie opinii o realizacji strategii zgłaszanych różnymi kanałami, zarówno do przedstawicieli poszczególnych partnerów (samorządów), jak i bezpośrednio do organów partnerstwa;

4 włączenie w działania:

- możliwość zgłaszania pomysłów projektowych w ustalonej procedurze;
- włączanie się mieszkańców w dyskusje dotyczące projektowania szczegółowych rozwiązań w ramach wybranych projektów (np. urządzanie przestrzeni publicznych);
- system zbierania, selekcji i wsparcia realizacji wartościowych przedsięwzięć lokalnych wzmacniających efekty realizacji projektów strategicznych (np. partnerski budżet obywatelski).

Dla poszerzenia dialogu nt. stojących przed Partnerstwem wyzwań i dla nadania im wymiaru ponadlokalnego, a nawet ponadregionalnego, rekomenduje się organizację cyklicznego wydarzenia poświęconego wdrażaniu strategii terytorialnej, poszukiwaniu nowych pomysłów na współpracę ponadlokalną oraz wypracowaniu rekomendacji do aktualizacji Strategii.

7. Źródła finansowania

Cele strategiczne i operacyjne, opracowane w ramach niniejszej *Strategii*, które stanowią podstawę do podejmowania i realizacji konkretnych projektów, mogą być finansowane z dochodów własnych gmin oraz ze środków zewnętrznych. Wśród tych ostatnich wyróżnić możemy m.in. środki:

- Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego na lata 2021-2027,
- Wspólnej Polityki Rolnej (WPR 2021-2027),
- Krajowego Planu Odbudowy (KPO),
- Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,
- Rządowego Funduszu Inicjatyw Lokalnych,
- Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych
- Wojewody Świętokrzyskiego,
- Marszałka Województwa Świętokrzyskiego,
- Powiatowych Urzędów Pracy,
- pożyczki i kredyty bankowe.

W rozdziale 3 przy poszczególnych kierunkach działań przypisano także możliwe źródła finansowania poszczególnych projektów. Jednocześnie nowy okres programowania środków unijnych stwarza możliwość pozyskania przez Gminy Łopuszno, Krasocin i Słupia Konecka dotacji na działania służące *stricte* realizacji celów zawartych w przedmiotowym dokumencie strategicznym. Wykorzystanie tej możliwości w istotnym stopniu uzależniona jest od aktywności władz poszczególnych samorządów i ich aktywności w pozyskiwaniu nowych środków zewnętrznych.

Poniżej prezentujemy krótki opis poszczególnych programów mogących stanowić źródło finansowania projektów opisanych w *Strategii*:

Instrumenty wynikające z polityk rozwojowych Unii Europejskiej

Samorządy i ich interesariusze będą mogli korzystać z instrumentów przygotowywanych na nową perspektywę finansową 2021-2027, a w przypadku PROW z dodatkowej puli wynikającej z wydłużenia horyzontu realizacji tego programu.

- **Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS)**

Następca Programu Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ). Program przyczyni się do rozwoju gospodarki niskoemisyjnej, ochrony środowiska oraz przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu. FEnIKS wesprze również inwestycje transportowe oraz dofinansuje ochronę zdrowia i dziedzictwo kulturowe. Planowany budżet z UE to z ponad 25 mld euro.

- **Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG)**

Program jest kontynuacją dwóch wcześniejszych programów: Innowacyjna Gospodarka 2007-2013 (POIG) oraz Inteligentny Rozwój 2014-2020 (POIR). FENG będzie wspierał realizację projektów badawczo-rozwojowych, innowacyjnych oraz takich, które zwiększają konkurencyjność polskiej gospodarki. Z programu będą mogli skorzystać m.in. przedsiębiorcy, instytucje z sektora nauki, konsorcja przedsiębiorstw oraz instytucje otoczenia biznesu, w szczególności ośrodki innowacji. Planowany budżet UE to ok 7,9 mld euro.

- **Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS)**

Następca Programu Wiedza Edukacja Rozwój (POWER). Główne obszary działania FERS to: praca, edukacja, zdrowie oraz dostępność. Program będzie wspierał projekty z zakresu: poprawy sytuacji osób na rynku pracy, zwiększenia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, zapewnienia opieki nad dziećmi, podnoszenia jakości edukacji i rozwoju kompetencji, integracji społecznej, rozwoju usług społecznych i ekonomii społecznej oraz ochrony zdrowia.

- **Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC)**

Program jest następcą programu Polska Cyfrowa (POPC), który w latach 2014-2020 wspierał cyfryzację w Polsce. FERC będzie koncentrował się przede wszystkim na: zwiększeniu dostępu do ultraszybkiego internetu szerokopasmowego, udostępnieniu zaawansowanych e-usług pozwalających w pełni na elektroniczne załatwienie spraw obywateli i przedsiębiorców, zapewnieniu cyberbezpieczeństwa w ramach nowego dedykowanego obszaru interwencji, rozwoju gospodarki opartej na danych, wykorzystującej najnowsze technologie cyfrowe, rozwoju współpracy międzysektorowej na rzecz tworzenia cyfrowych rozwiązań problemów społeczno-gospodarczych, wsparciu rozwoju zaawansowanych kompetencji cyfrowych, w tym również w obszarze cyberbezpieczeństwa dla jednostek samorządu terytorialnego (jst) i przedsiębiorców. Planowany budżet z UE dla FERC to ok. 2 mld euro.

- **Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej (FEPW)**

jako jedyny program ponadregionalny, realizowany będzie w Polsce po raz trzeci. Zakres wsparcia obejmuje wsparcie rozwoju przedsiębiorczości, rozwój i modernizację systemu dystrybucji energii, adaptację do zmian klimatu i ochronę przyrody, zrównoważoną mobilność miejską, gospodarkę o obiegu zamkniętym, zwiększenie dostępności transportowej (drogowej i kolejowej), miejsca aktywności społecznej oraz produkty turystyczne, wsparcie podmiotów świadczących usługi sanatoryjne/uzdrowiskowe. Wkład UE do programu to 2,5 mld euro.

- **Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego**

Na poziomie regionalnym środki polityki spójności będą dostępne w ramach kontynuacji dotychczasowych Regionalnych Programów Operacyjnych Województwa Świętokrzyskiego. Zaangażowanie środków UE w ten program wyniesie 1,403 mld euro, z czego 829 mln euro ze środków EFRR, a 277 mln euro ze środków EFS+.

- **Programy dedykowane obszarom wiejskim**

W związku z decyzją o ustanowieniu okresu przejściowego dla obecnego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich do wykorzystania do końca 2022 pozostają środki w wysokości ok. 4,5 mld euro.

Natomiast na nową perspektywę finansową przygotowany jest Plan Strategiczny dla WPR na lata 2023-2027, który zgodnie z założeniami Wspólnej Polityki Rolnej będzie koncentrował się na wspieraniu rozwoju sektora rolno-spożywczego (w szczególności w sektorze owoców i warzyw) oraz działaniom związanym z oddziaływaniem rolnictwa na klimat i środowisko. Proponowane środki dla Polski w ramach WPR na lata 2021-2027 to 30,6 mld euro.

- **Krajowy Plan Odbudowy (KPO) przygotowany na podstawie Europejskiego Planu Odbudowy**

przeznaczony na zwiększenie produktywności gospodarki oraz tworzenie wysokiej jakości miejsc pracy w wybranych obszarach.

Inicjatywy zarządzane z poziomu europejskiego (np. **Erasmus+**, **LIFE**, **Cyfrowa Europa**, **Interreg**) lub dostępne na podstawie umów międzynarodowych (**Norweski Mechanizm Finansowy** oraz **Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego**).

Instrumenty finansowane z budżetu państwa, funduszy celowych i innych krajowych środków publicznych

Poza środkami wsparcia UE samorządy i ich interesariusze (m.in. organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy) będą mogli ubiegać się o dofinansowanie działań w ramach dostępnych instrumentów krajowych. Do najważniejszych należą:

- **Rządowy Fundusz Polski Ład:** Program Inwestycji Strategicznych, mający na celu bezzwrotne dofinansowanie projektów inwestycyjnych realizowanych przez gminy, powiaty i miasta lub ich związki w całej Polsce;
- **Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg,** w ramach którego finansowane będą projekty związane z budową, przebudową, remontem dróg powiatowych lub dróg gminnych oraz przebudową dróg wewnętrznych, które po uzyskaniu właściwych parametrów technicznych będzie można zaliczyć do odpowiedniej kategorii dróg publicznych;
- **Program Rozwoju Elektromobilności,** w ramach którego finansowane będą projekty związane z rozwojem elektromobilności oraz transportem opartym na paliwach alternatywnych;
- **Program Społecznych Inicjatyw Mieszkaniowych** – to instrument wsparcia samorządów, które będą mogły realizować inwestycje w formule społecznego budownictwa czynszowego;
- **Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych,** w ramach którego rządowe środki trafiają do gmin, powiatów i miast w całej Polsce m.in.: na inwestycje ważne dla społeczności lokalnych;
- pozostałe programy finansowane z budżetu państwa, m.in.: w zakresie ochrony środowiska - realizowane przez NFOŚiGW, właściwy WFOŚiGW; w zakresie opieki nad osobami niepełnosprawnymi – realizowane przez PFRON, a także **Program Senior+**, **Program „Aktywni+” na lata 2021-2025;** w zakresie kultury, itd.

Wskazane powyżej źródła finansowania należy rozpatrywać jako katalog otwarty, który może ulec zmianom, z uwagi na aktualnie opracowywaną nową perspektywę finansowania 2021-2027, czas realizacji projektów nastąpi w latach 2022-2030. Tym samym należy zakładać, że w tym okresie pojawią się również inne programy dofinansowujące skierowane na rozwój inwestycji w samorządach. Identyfikacja i wybór potencjalnych źródeł, z których mogą być finansowane

poszczególne przedsięwzięcia w ramach Strategii wymaga właściwej organizacji i koordynacji procesu pozyskiwania tych środków. W związku z powyższym zakłada się bieżące monitorowanie źródeł finansowania przez pracowników poszczególnych urzędów, co daje gwarancje ciągłej aktualizacji i dostosowywania najlepszych źródeł finansowych do realizacji zamierzonych inwestycji.

Bibliografia

1. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030: Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony, Warszawa 2019
2. Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+, Kielce, 2021
3. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego, Kielce 2014
4. Diagnoza Strategiczna Strategia Rozwoju Ponadlokalnego dla Gmin Krasocin, Łopuszno, Słupia Konecka do roku 2030
5. Europejski Zielony Ład, Komisja Europejska, Bruksela, 2019 r.

Spis rycin

Ryc. 1. Schemat wizji i celów strategicznych.....	62
Ryc. 2. Schemat powiązań celów strategicznych	66
Ryc. 3. Schemat organizacyjny wdrażania Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Gmin Krasocin, Łopuszno i Słupia Konecka	82
Ryc. 4. Partycypacja społeczna na poszczególnych etapach procesu strategicznego	94

Spis map

Mapa 1 Obszar gmin Łopuszno, Krasocin i Słupia Konecka	10
Mapa 2 Natężenie procesów urbanizacyjnych i wpływu miast na gminy objęte Porozumieniem partnerskim.....	12
Mapa 3 Zaludnienie oraz elementy infrastruktury społecznej na terenie Województwa Świętokrzyskiego.....	14
Mapa 4 Delimitacja obszarów o najgorszej dostępności do usług	19
Mapa 5 Liczba mieszkańców przypadająca na jeden ZOZ oraz liczba placówek objętych programem profilaktyki w gminach województwa świętokrzyskiego.....	21
Mapa 6. Preferencje zalesieniowe gmin województwa świętokrzyskiego	22
Mapa 7. Ocena warunków glebowych i agrarnych w poszczególnych gminach Województwa Świętokrzyskiego.....	25
Mapa 8. Mapa obszarów predysponowanych do wielokierunkowej aktywizacji społeczno-gospodarczej w Województwie Świętokrzyskim	26
Mapa 9. Delimitacja podobszaru recesji przestarzałej bazy przemysłowej predysponowanego do wielokierunkowej aktywizacji społeczno-gospodarczej z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego.....	27
Mapa 10. Gminy wykazujące największą dynamikę rozwoju pozarolniczych funkcji gospodarczych w Województwie Świętokrzyskim.....	28
Mapa 11. Obszary funkcjonalne przemysłu wydobywczego w Województwie Świętokrzyskim	29
Mapa 12. Regionalny System osadnictwa - kierunki rozwoju.....	30
Mapa 13. Główne obszary problemowe wg Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego.....	31
Mapa 14 Liczba zabytków nieruchomych w gminach województwa świętokrzyskiego.....	35

Mapa 15 Liczba zabytków archeologicznych w gminach Województwa Świętokrzyskiego	36
Mapa 16. Kierunki zagospodarowania turystyczno-rekreacyjnego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego.....	37
Mapa 17 Obszary chronione na obszarach Gmin: Łopuszno, Krasocin, Słupia Konecka	41
Mapa 18 Główne obszary problemowe w zakresie środowiska naturalnego	42
Mapa 19 Kierunki zagospodarowania gospodarki wodnej w Województwie Świętokrzyskim	44
Mapa 20 Mapa zagrożenia powodziowego na terenie Gmin Krasocin, Łopuszno, Słupia Konecka	47
Mapa 21 Powodzie historyczne na obszarze gmin Krasocin, Łopuszno, Słupia Konecka	48
Mapa 22 Mapa zagrożenia powodziowego na terenie Gminy Słupia Konecka	49
Mapa 23 Obrona i bezpieczeństwo (uwarunkowania) wg Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego.....	53
Mapa 24. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego – nasilenie głównych problemów przestrzennych.....	54
Mapa 25. Kierunki rozwoju głównych elementów energetyki w Województwie Świętokrzyskim.....	54
Mapa 26. OSI Obszary zagrożone trwałą marginalizacją	56

Spis tabel

Tabela 1. Skład partnerstwa	9
Tabela 2 Powierzchnia i ludność poszczególnych gmin partnerstwa	10
Tabela 3 Liczba mieszkańców gminy (zameldowanych na pobyt stały i czasowy)	13
Tabela 4 Wybrane wskaźniki demograficzne gmin: Łopuszno, Krasocin i Słupia Konecka dane za okres 2011-2020	15
Tabela 5 Liczba uczniów w szkołach, przedszkolach i żłobkach w gminach Łopuszno, Krasocin, Słupia Konecka w roku szkolnym 2011/2012 i 2022/2021 – porównanie.....	15
Tabela 6 Dane dotyczące mieszkalnictwa na terenie Gmin: Łopuszno, Krasocin, Słupia Konecka wg stanu na koniec 2019r.....	17
Tabela 7 Statystyka wydanych pozwoleń na budowę i zgłoszeń budowy z projektem budowlanym na terenie gmin objętych Strategią.....	17
Tabela 8 Liczba udzielonych porad lekarskich w gminach: Krasocin, Łopuszno i Słupia Konecka w latach 2015-2020.....	20

Tabela 9 Dynamika liczby podmiotów gospodarczych na terenie gmin: Łopuszno, Słupia Konecka i Krasocin w latach 2015-2020.....	23
Tabela 10 Gęstość zaludnienia na obszarach gmin objętych Strategią	38
Tabela 11 Obszary chronione na terenie gmin Łopuszno, Krasocin i Słupia Konecka	38
Tabela 12 Powierzchnia obszarów NATURA 2000 do powierzchni gmin objętych Strategią ..	40
Tabela 13 Informacje nt. infrastruktury wod-kan na terenie gmin objętych Strategią.....	52
Tabela 14 Skład i zadania Rady Porozumienia	83
Tabela 15. Skład i zadania Zespołu Operacyjnego	84
Tabela 16. Wskaźniki monitorowania strategii	89